

**YETİŞKİNLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI OLUMSUZ
YAŞANTILARININ ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM VE
İLETİŞİM BECERİLERİ ÜZERİNE ETKİŐİ**

Emine İÇAÇAN ARKÇI

ADLİ TIP ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mucahit ORUÇ**

Yüksek Lisans Tezi – 2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YETİŞKİNLERDE ÇOCUKLUK ÇAĞI OLUMSUZ YAŞANTILARININ
ŞİDDETE YÖNELİK TUTUM VE İLETİŞİM BECERİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Emine İÇAÇAN ARKÇI

Adli Tıp Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Mucahit ORUÇ

MALATYA
2024

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

ETİK BEYANI

İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak “Dr. Öğr. Üyesi Mücahit ORUÇ” danışmanlığında hazırlayıp sunduğum “Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum Ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi” başlıklı Yüksek Lisans tezim içinde elde ettiğim verileri, bilgileri, belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tezimde yararlandığım eserlere bilimsel kurallara uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin özgün olduğunu, tezimin çalışma ve yazımında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 20/02/2024

Emine İÇAÇAN ARKÇI

Tüm dünya çocuklarına ithaf ederim...

İÇİNDEKİLER

ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
TABLOLAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	3
2.1.1. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Tanımı.....	3
2.1.2. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Etiyolojisi	4
2.1.3. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Epidemiyolojisi	5
2.1.4. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Türleri.....	6
2.1.5. Çocuk İstismarı	7
2.1.6. Çocuk İhmali.....	9
2.1.7. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Etkileri.....	10
2.2. Şiddet Kavramı ve Şiddete Yönelik Tutum	11
2.2.1. Şiddetin Tanımı	11
2.2.2. Şiddetin Türleri	12
2.2.3. Şiddete Yönelik Tutum ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	14
2.3. İletişim Kavramı ve İletişim Becerileri	17
2.3.1. İletişim Tanımı	17
2.3.2. İletişimin Türleri	17
2.3.3. İletişim Becerileri ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları	18
3. MATERYAL VE METOT.....	21
3.1. Araştırmanın Örneklemi ve Verilerin Toplanması	21
3.2. Verilerin Analizi	23
3.3. Etik Kurul Onayı ve Çalışma İzni.....	25
4. BULGULAR.....	26
4.1. Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular	26
4.2. Uygulanan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikî Bulgular	29

4.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	30
4.4. Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Şiddete Yönelik Tutumları ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	69
4.5. Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi	70
5. TARTIŞMA.....	72
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	77
KAYNAKLAR	78
EKLER.....	88
EK-1. ÖZGEÇMİŞ	88
EK-2. ETİK KURUL ONAYI.....	89
EK-4. TEZDE KULLANILAN ANKET VE ÖLÇEKLER.....	91
EK-5. TABLO 4.10.....	96
EK-6. TABLO 4.12.....	98
EK-8. TABLO 4.18.....	102
EK-9. TABLO 4.22.....	104

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca katkılarından dolayı değerli hocalarım, Adli Tıp Anabilim Dalı başkanı sayın Prof. Dr. Osman Celbiş'e, tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Mucahit Oruç'a ve asistan hocamız sayın Abdulkerim Yayla'ya,

Hayatımın her alanında daima bana destek olan canım annem Nurgül İçaçan ve canım kardeşim Esra İçaçan başta olmak üzere sevgili aileme,

Benimle birlikte bu sürecin kaygısını yaşayan, veri toplama sürecinde benden bile çok çaba sarf eden dostlarım Ayőe Telli Çelik, Revza Bahar Oğuz, Gamze Doğan, Niyda Coőkun, Nuray Koçaker ve meslektaşlarım Cihat Sönmez, Gül Ergenç, Merve Görgülü Cin'e,

Son olarak, bu çalışmayı tamamlarken inancımı her kaybettiğimde bana destek olan sevgisini ve anlayışını hiçbir zaman esirgemeyen gönül dostum değerli eşim Coőkun Arkçı'ya sonsuz saygı, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi

Amaç: Yetişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Materyal ve metot: Bu araştırma tanımlayıcı araştırma niteliğindedir. Araştırmanın evrenini; Google-forms üzerinden gönüllü olarak araştırmaya katılan 20-45 yaş arası 169 birey oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak; sosyo demografik bilgi formu, çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği, şiddete yönelik tutum ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde; yetişkinlerin cinsiyet gibi iki gruplu değişkenleri ile ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Independent Sample T testi veya Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Yetişkinlerin üç veya daha fazla gruplu değişkenleri ile ölçek puanlarının karşılaştırılmasında One Way ANOVA veya Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları Post Hoc Testleri ile incelenmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson veya Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Yapılan istatistiksel analizler sonucunda: β katsayıları ve anlamlılık değerleri incelendiğinde; çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının iletişim becerileri üzerindeki etkisi ($\beta=-0.35$), bedensel ceza üzerindeki etkisi ($\beta=0.21$) ve partner şiddeti üzerindeki etkisinin ($\beta=0.21$) anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu modellerde, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları puanları arttıkça, yetişkinlerini iletişim becerilerinin azalacağı, bedensel ceza ve partner şiddeti puanlarının ise artacağı görülmüştür.

Sonuç: Yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre; çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, şiddete yönelik tutumu arttırdığı ve iletişim becerilerini azaltıcı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İletişim, Olumsuz Çocukluk Deneyimleri, Şiddet

ABSTRACT

The Effect of Childhood Negative Experiences in Adults on Attitudes Towards Violence and Communication Skills

Aim: Examining the effects of adults' negative youth experiences, attitudes towards violence, and communication development includes this learning strategy.

Material and Method: This research is descriptive research. The universe of the research; It consisted of 169 individuals between the ages of 20-45 who voluntarily participated in the research via Google-forms. As data collection tools in the research; socio-demographic information form, childhood psychological trauma scale, attitude towards violence scale and communication skills scale were used. In the analysis of data; Independent Sample T test or Mann Whitney U Test was used to compare adults' scale scores with two-group variables such as gender. One Way ANOVA or Kruskal Wallis H Test was used to compare adults' scale scores with variables with three or more groups. Differences between groups were examined with Post Hoc Tests. Pearson or Spearman Correlation Analysis was used to examine the relationship between the scales.

Results: As a result of the statistical analysis: When β coefficients and significance values are examined; The effect of negative childhood experiences on communication skills ($\beta=-0.35$), the effect on corporal punishment ($\beta=0.21$) and the effect on partner violence ($\beta=0.21$) were found to be significant ($p<0.05$). In these models, it was observed that as negative childhood experiences scores increased, adult communication skills would decrease and corporal punishment and partner violence scores would increase.

Conclusion: According to the findings of the study conducted to examine the effects of negative childhood experiences on attitudes towards violence and communication skills in adults; It has been concluded that negative childhood experiences increase attitudes towards violence and have a decreasing effect on communication skills.

Keywords: Adverse Childhood Experiences, Communication, Violence

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BM : Birleşmiş Milletler

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

SPSS : Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

UNİCEF : Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No

Sayfa No

Şekil 3.1. G*Power Analizi Sonucu 21

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 3.1. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	23
Tablo 3.2. Cronbach's Alpha Değerleri.....	24
Tablo 4.1. Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular.....	26
Tablo 4.2. Çocukluk çağına ilişkin tanımlayıcı özellikler.....	27
Tablo 4.3. Katılımcıların Aile İçinde ve Dışında Maruz Kaldıkları Şiddet Türleri.....	29
Tablo 4.4. Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikî Bulgular.....	29
Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	31
Tablo 4.6. Yaşa Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	33
Tablo 4.7. Medeni Durumlarına Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	35
Tablo 4.8. Eğitim Düzeylerine Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	37
Tablo 4.9. Yetişkinlerin Gelir Düzeylerine Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	39
Tablo 4.10. Yetişkinlerin Çocukluğunun Geçtiği Yere Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	41
Tablo 4.11. Yetişkinlerin Çocukluk Çağında Yetiştirildiği Aile Tipine Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	42
Tablo 4.12. Yetişkinlerin Çocukluğunda En Çok Bakım Veren Kişiyeye Göre Ölçeklerin ve Alt Faktörlerine Ait Puanların Karşılaştırılması	44
Tablo 4.13. Yetişkinlerin Çocukluğundaki Aile Ekonomik Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	47
Tablo 4.14. Yetişkinlerin Çocukluğunda Annesinin Hayatta Olma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	50
Tablo 4.15. Yetişkinlerin Çocukluğunda Babasının Hayatta Olma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	53
Tablo 4.16. Yetişkinlerin Çocukluğundaki Anne-Baba İlişki Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	54
Tablo 4.17. Yetişkinlerin Çocukluğunda Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	57

Tablo 4.18. Yetişkinlerin Çocukluğunda Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	58
Tablo 4.19. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile İçinde Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	60
Tablo 4.20. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile İçinde Şiddete Tanıklık Etme Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması.....	63
Tablo 4.21. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile Dışında Birinden Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması	66
Tablo 4.22. Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Şiddete Yönelik Tutumları ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	70
Tablo 4.23. Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Puanlarının Etkisine Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları	70

1.GİRİŞ

Çocuğun ruhsal ve bedensel gelişimini tehdit eden eylem ve ihmallerin tümü çocukluk çağı olumsuz yaşantıları olarak tanımlanmaktadır (1). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılmış çalışmalar, nüfusun üçte birinden fazlasının çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına maruz kaldığını ortaya koymuştur (2,3). Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları; yalnızca bireyi değil toplumu, eğitim hizmetlerini, yasal sistemleri, aile ve iş yaşamını da etkileyen bir halk sağlığı sorunu olarak görülmektedir (3). Çocukluk çağı yaşantılarının yetişkin bireyler üzerinde yaşam boyu süren; ruhsal sağlıkta bozulma, kronik hastalıklara yakalanma, riskli cinsel davranışlarda bulunma, alkol ve madde kullanımı, şiddete eğilim, suça karışma, istismara açık olma ve intihar davranışları gibi olumsuz etkileri (4) adli bilimler ve ruh sağlığı alanı araştırmaları açısından önemli bir yere sahiptir.

Literatür incelendiğinde “çocukluk çağı travmaları”, “çocuk istismarı ve ihmali” ya da “çocukluk çağı olumsuz yaşantıları” kavramlarının birbirinin yerine sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Farklı kavramlar kullanılıyor olsa da ifade edilmek istenen ana fikrin: 18 yaş altındaki bireylerin yaşadığı fizyolojik ve psikolojik iyilik halini etkileyen olumsuz deneyimler olduğu anlaşılmaktadır (5). Bireyin çocukluk çağında aile üyelerinde sorunlu alkol ve madde kullanımı olması, ebeveynlerin boşanmış veya ayrı yaşıyor olması, aile içinde veya toplumda şiddete tanıklık etmesi, fiziksel, duygusal, cinsel istismar veya ihmale maruz kalması yaşadığı olumsuz deneyimler kapsamında ele alınmaktadır (6). Bu tür olumsuz deneyimlerin bireyin sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde yaşamı boyunca kalıcı izler bıraktığı tespit edilmiştir (7).

Çocuğu koruyan yasa ve kanunların yetersiz olduğu, sosyo-ekonomik durumu ve eğitim seviyesi düşük, aile içi şiddetin ve iletişim eksikliğinin var olduğu toplumlarda çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının daha fazla görüldüğü ortaya koyulmuştur (8). Yapılan araştırmalarda aile içerisinde şiddete maruz kalan bireylerin, yetişkinlik döneminde şiddet uygulama eğilimi yüksek bireyler olacağı bildirilmektedir (9). Şiddet uygulayan bireyin kendi çocukluk çağında şiddete uğramış olması bu durumu bir döngü haline getirmektedir. Şiddet ve saldırganlık davranışlarının temelinde birçok faktörün etkili olmasına rağmen çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimlerin önemli bir belirleyici olduğuna ulaşılmıştır (10).

Şiddet davranışı, tıpkı çocukluk çağı olumsuz yaşantıları gibi birçok yaşam alanını etkileyen ve kuşaktan kuşağa aktarılabilen bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (8). Günümüzde gittikçe artan şiddet olayları bireye ve topluma olan etkisinden dolayı halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir (11). Bu durum şiddet davranışlarının nedenlerini detaylı şekilde incelemeyi gerekli kılmaktadır. Birçok çalışma, saldırganlık ve şiddete yönelik tutumun nedenlerini açıklayabilmek için bireyin ihtiyaç ve isteklerini belirledikten sonra çocukluk çağı yaşantılarının incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır (12).

Bireyin çocukluk çağında yaşamış olduğu olumsuz deneyimlerin yetişkinlik döneminde duygusal gelişimine ve kişilerarası ilişkilerine de etki ettiği ortaya koyulmuştur (13). Duygusal gelişimi bozulan bireyin yaşam kalitesinin düşmesiyle birlikte iletişim kurma ve problem çözme becerilerinde sorun yaşadığı gözlemlenmiştir (14). Hayatımızın önemli bir parçası olan iletişimin temellerinin çocukluk çağında atıldığı bilinmektedir. Çocukluk çağında, sağlıklı bir iletişim ortamı olmayan aile içerisinde büyüyen bireylerin iletişimsel anlamda da sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir (15).

Yukarıdaki açıklayıcı bilgiler doğrultusunda; çocukluk çağında yaşanan olumsuz deneyimlerin şiddete yönelik tutum ve iletişim becerilerine etkisini açığa çıkarmak, uygun müdahalede bulunmak ve farkındalık kazandırmak açısından son derece önemli olup bu çalışma ile alan yazına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Yetişkinlerin, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri üzerinde olumsuz etkisi vardır düşüncesi bu çalışmanın hipotezini, etkisinin tespit edilmesi de çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları

Gelişim evreleri kabaca: erken çocukluk, çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik, orta yaş ve ileri yaş şeklinde sınıflandırılmaktadır (16). Çocukluk çağı, insan gelişiminin doğumdan ergenliğe uzanan evrelerini kapsamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNİCEF) yayınladığı Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 'de on sekiz yaşına kadar her birey, çocuk olarak sayılmaktadır. Aynı zamanda mevzuatımızda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 6/1-c maddesi uyarınca "18 yaşını doldurmamış kişiler çocuktur." şeklinde tanım yer almaktadır. Beyin gelişimi açısından en hassas dönemlerden biri olan çocukluk çağında yaşanan olumsuz durumlar bireyin yetişkinlik evresindeki yaşamına etkisi birçok araştırma tarafından ortaya koyulmuştur.

2.1.1. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları Tanımı

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları; çocuğun gelişim dönemleri esnasında, bakım veren veya diğer yetişkinler tarafından bedensel ve psikososyal açıdan zarar verme olasılığı yüksek, eylem ve eylemsizliklerin tümü olarak tanımlanmaktadır (17). Bireyin çocukluk çağında yaşadığı fiziksel istismar ve ihmale, duygusal istismar ve ihmale ve cinsel istismara uğramış olması en çok bilinen olumsuz yaşantılar olmasının yanı sıra doğal afetler (deprem, fırtına, sel ve yangınlar), şiddet içeren olaylar, patlamalar, savaşlar, kazalar, düşmeler, ani kayıplar, ciddi hastalıklar, ameliyatlar ve diğer tıbbi uygulamalar da maruz kalınan diğer önemli olumsuz yaşantılar olarak ele alınmıştır (18). Olumsuz yaşantıların genellikle erken çocukluk dönemine denk düştüğü yapılan çalışmalarda ortaya koyulmuştur (19).

Çocukluk çağında yaşanan yaşantıların bazılarının çocuğu direkt olarak etkilediği görülürken bazılarının ise yaşadığı aile ve toplum kaynaklı olarak dolaylı şekilde etkilediği görülmektedir (20). İstismar veya ihmale uğramış olmak, ciddi bir hastalığa yakalanmış olmak, çocuğu direkt olumsuz etkilerken, aile içerisinde şiddete tanık olmak, bakıma muhtaç bir aile üyesi ile büyümek, sevilen bir aile üyesini aniden kaybetmek, alkolik, madde bağımlısı veya cezaevine giren bir aile üyesine sahip olmak, ebeveynlerin boşanması, intihar davranışlarına tanıklık, ailede ruhsal bozukluk tanısına sahip bireylerle yaşamak ve toplumsal olarak yaşanan savaş, göç, doğal afetlere maruz kalmak gibi birçok etken çocuğu dolaylı olarak olumsuz etkileyebilmektedir (4, 21).

2.1.2. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Etiyolojisi

Eski çağlardan bugüne, toplum ve kültüre bağlı olarak farklı şekillerde karşımıza çıkan çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, problem olarak görülüp çalışılmaya başlanmasının yüzyıllık bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir (22). Çocukların bazı kültür ve inanışlarda; mal gibi köle olarak satıldığı, ilk çocuk olduğu için kurban edildiği, cinsel anlamda kötüye kullanıldığı, utanç duyulduğu için toprağa gömüldüğü birçok kaynakta karşımıza çıkmaktadır. Yaşanılan durumlar kültür ve inanışlara göre çeşitlilik göstermekte örneğin; yeni doğan bebeklerin kundağa sarılması diğer kültürlerle göre bir istismar olarak algılanabilmekte veya bazı kraliyet ailelerinde saflığı korumak için enseste izin verilmiş olduğu bilinmektedir (23).

Literatür incelendiğinde fiziksel ve cinsel istismar kavramlarının ilk kez 1860 yılında Paris Tıp Akademisinde çalışan Adli Tıp Doktoru Tardieu tarafından ele alındığı ifade edilmektedir (24). İkinci dünya savaşlarıyla birlikte kimsesiz kalan ve toplama kamplarından sağ çıkan çocukların yaşanan durumlardan olumsuz etkilendiğinin fark edilmesi üzerine çocukları korumayı amaçlayan birçok yerel ve uluslararası kuruluşun harekete geçmiş olduğu bilinmektedir. Daha sonra düştüğü söylenerek hastaneye getirilen çocukların röntgenlerinde kaza dışı yaralanmaların varlığını tespit eden Dr. John Caffey; kaburga kırıkları, uzun kemik kırıkları ve subdural kanama ile çocuk istismarı arasındaki ilişkiyi 1946 yılında vurgulayarak tıp dünyasında konunun tekrar gündeme gelmesine ortam hazırlamıştır (3). 1962 yılında Pediatrist Henry Kempe “örselenmiş çocuk” kavramını ilk kez tanımlamış ve bu kavram zamanla yerini “çocuk istismarı” kavramına bırakmıştır (25). Kavramların tanımlanması ve oluşan toplumsal duyarlılıkla birlikte 1974 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) çocukların istismar ve ihmalini önlemek ve tedavi etmek amacı ile yasa çıkarılmıştır. Çocukluk çağında yaşanan olumsuz yaşantılar için etiyolojik anlamda en önemli gelişme; günümüze kadar uzanan 1989 yılında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından kabul edilen ve 1990 yılında uluslararası yasa statüsüne ulaşmış olan ‘Çocuk Hakları Sözleşmesi’ dir. Çocuk hakları sözleşmesi, çocuklara yönelik tutum ve davranışların evrensel anlamda belirlenmesi ve çocukların korunması bağlamında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (25).

Çocuk Hakları Sözleşmesi ülkemizde 1995 yılında, 4058 sayılı yasa ile birlikte hukuk sistemimize girmiştir. Daha sonra bu konuda uluslararası bir sözleşme olan “Lanzarote Sözleşmesi” yani diğer ismi ile “Avrupa Konseyi Çocukların Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi” hukuk sistemimizde 2012 yılında yerini almıştır (26). Tarihlerden de anlaşılacağı üzere çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile ilgili

çalışmalar ülkemiz açısından, çok eski bir geçmişe sahip değildir. Bu alandaki çalışmaların daha çok çocuk-ergen ve yetişkin ruh sağlığı çalışanları, adli tıp uzmanları ve sivil toplum örgütleri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Ülkemizde çocuk istismarı ve ihmalini önleme, maruz kalmış olan çocukları koruma görevi resmi olarak Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

2.1.3. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Epidemiyolojisi

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının tanımının kültür ve inanışlara göre farklılık göstermesi, ortak bir tanımın olmayışı, bildirilme oranlarının gerçekleşme oranına göre düşük kalması gibi sebepler bu konuda net verilere ulaşmaya engel olarak görülmektedir (27). Net veriler elde edilmesindeki güçlükler rağmen çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının her kültürde ve her bölgede, farklı sosyoekonomik düzeylerde görülebilir olduğu tüm dünyada yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur (3).

Çalışmamızın giriş bölümünde de belirtildiği gibi DSÖ'nün 2010 yılında yaptığı anketlerde, nüfusun üçte birinden fazlasının çocukluk çağında olumsuz yaşantılara maruz kaldığı bildirmektedir (2, 3). DSÖ tarafından yapılan bir başka çalışmada ise; her dört yetişkinden birinin çocukken fiziksel olarak istismara maruz kaldığı bildirilmiş, cinsel istismara maruz kalma oranının ise kadınlarda %20, erkeklerde %8 olduğu bulgularına ulaşılmıştır (28). Tüm dünyada görülen çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının her yaşantı boyutunun (istismar, ihmal vb.) aynı sıklıkta görülmediği ve bazı yaşantı boyutlarının tespit edilmesinde; bildirilmemesi, saklanması veya birey tarafından yaşanıldığı zaman fark edilememesi gibi durumların araştırmacılar tarafından göz önüne alındığı görülmektedir.

Ülkemizde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yaygınlığı konusunda yapılan araştırmaları incelediğimizde: Zoroğlu ve arkadaşlarının 2001 yılında 839 lise öğrencisi ile yapmış olduğu araştırmada; öğrencilerin %34'ünün en az bir tane çocukluk çağı olumsuz yaşantısı bildirmiş olduğu, %16'sı ihmal, %15'i duygusal istismar, %13'ü fiziksel istismar, %10'u ise cinsel istismar yaşadığını bildirmiştir (29). UNİCEF ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun iş birliği içerisinde 2010 yılında yürütülen çalışmada; 7-18 yaş arası çocukların %56'sı fiziksel istismara, %49'unun duygusal ihmale ve %10'unun cinsel istismara maruz kaldıkları aynı zamanda bu çocukların %25'inin bakım verenleri tarafından duygusal olarak ihmal edildikleri ortaya koyulmuştur (27). Örsel ve arkadaşlarının 2011 yılında psikiyatrik tanı almış 183 hastayla yaptığı çalışmada; çocukluk çağında yaşanan olumsuz yaşantılardan fiziksel,

duygusal ve cinsel istismar türlerinden en az birisine maruz kaldım diyen hasta oranı %65 iken, %6'sı üç istismar türünün hepsine maruz kaldığını belirtmiştir. Hastaların ihmal türlerinden fiziksel ihmale maruz kaldığını belirtenlerin oranı % 72 iken duygusal ihmale maruz kaldım diyenlerin oranı %81 olarak açıklanmıştır (30). Sofuoğlu ve arkadaşlarının 2014 yılında Türkiye'nin üç farklı ilinde (İzmir, Denizli, Zonguldak) toplam 7540 tane 11, 13 ve 16 yaş grubunu oluşturan çocukla yaptıkları araştırmada; çocukluk çağı olumsuz yaşantı deneyimlerinin, çocukların yaşları ile doğru orantılı şekilde arttığını ve şehirde yaşayan çocukların kırsalda yaşayanlara göre daha çok olumsuz deneyime maruz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır (31). Yöyen tarafından 2017 yılında 530 tane üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada; öğrencilerin %31'inin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına maruz kaldıkları saptanmış %26'sı fiziksel olarak ihmal edildiğini, %15'i duygusal olarak ihmal edildiğini, %12'si fiziksel istismara uğradığını, %18'i cinsel olarak istismara uğradığını dile getirmiştir (32). Yine üniversite öğrencileri ile Üstüner-Top ve Cam tarafından 2020 yılında 626 yetişkin birey ile yapılan bir araştırmada ise katılımcıların yaklaşık yarısının çocukluk çağında olumsuz yaşantılara maruz kaldığı kaydedilmiştir (33). Ülkemizde yapılan araştırmaların sonuçları değerlendirildiğinde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yetişkin bireylerde görülme sıklığının yüksek olduğu belirtilmektedir (34).

İncelenen ulusal ve uluslararası literatürde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının oranlarının farklılaşma sebebinin; örneklem gruplarının kültürel ve psikososyal farklılıklarının olması ve araştırmalarda kullanılan ölçeklerin farklılaşmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Literatürde tüm bunlara ek olarak çocukluk çağında herhangi bir olumsuz yaşantıya maruz kalmak, diğer olumsuz yaşantılara da maruz kalmaya yol açtığı bilgisi yer almaktadır (20).

2.1.4. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Türleri

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları literatürde genel anlamda, çocuk istismarı ve çocuk ihmali olarak iki başlık altında incelenmektedir. Çocuk istismarı; fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak üç alt başlığa ayrılmakta, çocuk ihmali ise; fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki alt başlıkta incelenmektedir. İstismar ve ihmali birbirinden ayıran temel özelliğin; istismarın aktif davranışları, ihmalin ise pasif davranışları içeren bir olgu olması şeklinde ifade edilmektedir (35).

2.1.5. Çocuk İstismarı

DSÖ çocuk istismarını; bakım veren veya diğer yetişkinler tarafından çocuğun bedensel ve ruhsal sağlığına zarar verebilecek her türlü fiziksel, duygusal ve cinsel davranışlar şeklinde tanımlamıştır (17).

Fiziksel istismar literatürde birçok farklı tanımda karşımıza çıkmaktadır. UNICEF çocuğun gelişimine engel olacak biçimde kaza dışı yaralanması olarak tanımlarken; DSÖ çocuğa bakım vereni veya diğer yetişkinler tarafından fiziksel olarak zarar verilmesi ya da zarar verebilecek riske sahip olan davranışlar şeklinde tanımlamaktadır. Diğer bir tanım ise; çocuğu elle veya herhangi bir aletle yaralamak, itmek, sarsmak, boğmak, zehirlemek, ısırarak, dövmek, vurmak suretiyle kasti olarak zarar verici tüm davranışlar şeklinde ifade edilmektedir (36). Bu tür davranışlar bazı toplum ve aile yapılarında normal bir davranış haline dönüşmüş ve bu şekilde çocuk üzerinde disiplin sağlamak amacıyla uygulandığı görülmektedir. Çocuğa karşı uygulanan şiddetin normal görülmesi ve çocuğu disipline etmek amacıyla kullanılması birçok ailenin temel sorunudur. Çocuğun bu yüzden hem bedensel hem ruhsal gelişiminin zarar gördüğü bilinmektedir (17). Fiziksel istismar en sık rastlanan istismar çeşitlerinden bir tanesidir. Türkiye’de Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi tarafından istismara uğramış 89 çocukla yapılan bir araştırmada çocukların 22 tanesi fiziksel olarak istismara uğradığını belirtmiş. Fiziksel istismar biçimi sorulduğunda %95’inin tokat atma, %17’sinin herhangi bir alet olmadan elle ağır dövme şeklinde şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiş oldukları görülmüştür (37).

Fiziksel istismar aynı zamanda Münchhausen by proxy sendromu ve sarsılmış/sallanmış bebek sendromu gibi özel formları da kapsamaktadır. Bu kavramlara kısaca değinmek gerekirse; Münchhausen by proxy sendromu, 1977 yılında Meadow tarafından tanımlanmış bir sendromdur. Çocuğa; bakım vereni tarafından sürekli bir hastalığa sahipmiş gibi davranılması veya bakım verenin çocuğa müdahale ederek hastalık ortaya çıkarması sonucu sık rastlanmayan bir sendromdur (38). Çocuk, bakım vereni tarafından üretilen bir hastalık nedeniyle tıbbi müdahale sonrası zarar görebilir aslında amaç çocuğun zarar görmesi değil bakım verenin kendisine dikkati çekmesi içindir ancak çocuk fiziksel bir istismara uğramıştır (25). Sarsılmış diğer adıyla sallanmış bebek sendromu ise; en fazla iki yaş altındaki bebeklerde, bakım verenleri tarafından kızgınlık anında kuvvetli şekilde sarsıldıklarında, beynin kafatası içerisinde ileri geri hareket etmesi ile bebekte kafa içi kanama gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açabilen bir

durum olarak tanımlanmaktadır. Yaşanılan bu fiziksel istismar sonrasında ciddi sağlık sorunları ortaya çıkabileceği gibi ölümlerle de sonuçlanabildiği ortaya koyulmuştur (39).

Duygusal istismar: Bakım veren yetişkin tarafından, çocuğun sahip olduğu becerilerin devamlı küçümsenmesi, alay edilmesini ve küfredilmesini, ihtiyacı olan sevgi, ilgi ve bakımın verilmemesini, çocuktan kendi yaşının üzerinde beklentiye girilmesini ve isteklerde bulunulmasını kapsayan, fiziksel olmayan ancak psikolojik açıdan zarar verici etkilere sahip davranışlar olarak tanımlanmaktadır (40). Çocuğa karşı negatif anlamda ayrımcılık göstermek, korku vermek için tehdit etmek, istekleri konusunda azarlamak, hareketlerini kısıtlamak, düşmanca davranışlar sergilemek gibi pek çok durum duygusal istismar olarak görülmektedir (9). Duygusal istismarın çocuğun üzerinde güç sahibi olan çevresindeki yakın kişiler tarafından uygulandığı hatta fiziksel istismara kıyasla daha sık görüldüğü birçok araştırmada saptanmıştır (35). Duygusal istismar fark edilmesi, anlaşılması ve kanıtlanması güç bir istismar türüdür aynı zamanda araştırmalarda çoğu zaman diğer istismar çeşitleriyle birlikte görüldüğü gözlemlenmiştir. Duygusal istismara uğramış çocuklarda; saldırgan tutumlar, gerginlik hali, bağımlı kişilik özellikleri, değersizlik duyguları ve aileden uzaklaşma gibi davranışların görülme olasılığının sık olduğu tespit edilmiştir (41). Çocuğun duygusal gelişimini ve bağlanma stilini etkileyen bu davranışların ilerleyen süreçte bireyin duygusal zeka kapasitesini olumsuz etkilediği saptanmıştır (42).

Cinsel istismar: çocuğun, bakım vereni dışında bir yetişkin tarafından, cinsel istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için tehdit, kaba kuvvet veya kandırma yoluyla kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır (23). Bu davranışlar çocuğun bakım vereni diğer bir ifadeyle kanunen evlenmelerine izin verilmeyen bir kişi tarafından yapılmışsa o zaman durum ensest olarak adlandırılmaktadır. UNICEF, cinsel istismarı: bakım veren yetişkinin cinsel arzularını tatmin etmek amacıyla, çocuğun rızası olmadan ilişki kurması veya çocuğu para karşılığında cinsel ilişki yaşamaya yönlendirmesi şeklinde açıklamıştır. Bir başka cinsel istismar olarak ele alınan durum ise; yaş farkı 4 ve üzeri olan iki çocuk arasında, küçük çocuğu ikna etmek veya zorlamak suretiyle, haz alma amacıyla yapılan cinsel içerikli davranışlar da istismar olarak kabul edilmektedir (23). Çocuk cinsel istismarına maruz kalan bireyin, cinsel anlamda rıza alınabilecek veya durumu onaylayabilecek bir cinsel gelişime çoğunlukla sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Bir olgunun cinsel istismar olarak değerlendirilmesi için istismara maruz kalan çocuğun, vücudunun herhangi bir bölümüne veya kıyafetleri üzerinden vücuduna temas edilmesi yeterli olarak görülmektedir (3). Aynı zamanda dokunma ya da temas içermeyen; çocuğa pornografik

içerikli filmler izletmek, sözlü olarak cinsel içerikli cümleler kullanarak taciz etmek, gibi davranışlar da cinsel istismar olarak değerlendirilmektedir (42). Cinsel istismara uğradığı iddiası ile çocuk ve ergen psikiyatri polikliniğine gönderilen 72 çocuk ile yapılan bir olgu çalışmasında; maruz kalınan cinsel istismarın daha çok, erkek çocuklarda anal ve sürtünme yoluyla gerçekleştiği, kız çocuklarında ise dokunma okşama ve öpme şeklinde görüldüğü saptanmıştır aynı zamanda yaşları büyüdükçe kız çocuklarında vajinal penetrasyon şeklinde istismara uğrama oranında artış dikkat çekmiştir (43). Cinsel istismar, tespit edilmesi en zor olan istismar çeşitlerinden bir tanesi olarak görülmektedir bu durum istismara uğrayan bireyin utanması, kedisini suçlu hissetmesi, söylediğinde ayıplanacağı, terk edileceği düşüncelerine kapılması sebebiyle çoğunlukla gizlenmektedir. Zihinsel ya da gelişimsel açıdan engele sahip, ilgi görmeye ihtiyaç duyan, kolay şekilde itaat eden, bedensel olarak dikkat çekici olan, erken yaşta cinsel gelişimi tamamlanmış çocukların, cinsel istismara uğrama risklerinin daha fazla olduğu araştırmacılar tarafından ileri sürülmüştür (44). Cinsel istismara uğrayan bireylerin, duygusal, cinsel, davranışsal ve kişilik gelişimi açısından olumsuz şekilde etkilenmiş olduğu belirtilmektedir (45).

2.1.6. Çocuk İhmali

Çocuk ihmali; çocuğa bakım veren yetişkinlerin çocuğun sağlıklı şekilde büyümesi ve gelişmesi için uygun koşulları sağlayamaması, çocuğun istenmeyen durumlarla karşılaşmasına engel olamaması olarak ele alınmaktadır (3). Çalışmamızda çocuk ihmali; fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olarak iki başlıkta incelenmektedir.

Fiziksel ihmal; çocuğun doğumdan ergenliğe kadarki döneminde bakım verenleri tarafından beslenme, giyinme, barınma gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucunda olumsuz etkilenmesi olarak tanımlanmaktadır (36). Bakım veren yetişkin tarafından, çocuk hasta olduğunda tedavi görebilmesi için herhangi bir sağlık kuruluşuna götürülmemesi ya da tedavisinin geciktirilmesi, evde yalnız bırakılması, evden kovulması, evden kaçtığına tekrar eve kabul edilmemesi, dışlanması, giysilerinin temiz olmasına sökülmüş olmasına veya kirli olmasına özen gösterilmemesi, öz bakımını sağlaması için yardımcı olunmaması, gereken ihtiyaçlarının karşılanmaması, zarar verici yiyeceklerden içeceklerden korumak için herhangi bir önlem almaması gibi pek çok durum fiziksel ihmal olarak değerlendirilmektedir. İstenmeyen gebelik durumlarında annenin bebeğin doğmasına engel olmak için bebeğe zarar verebilecek şekilde davranması veya evlilik dışı doğan bebeklerin ölüme terk edilmesi fiziksel ihmalin en kötü örneklerini kapsamaktadır (3).

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda olduğu gibi; çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimi fiziksel ihmale uğrayan çocuklarda da olumsuz yönde etkilenmiştir. Fiziksel olarak ihmal edilmiş çocukların, sosyal çevreye karşı iletişime kapalı olması, arkadaş ilişkilerinin zayıf olması ve içe dönük bir yapıya sahip olmaları gibi durumlar yaşadıkları gözlemlenmiştir (46).

Duygusal ihmal; çocuğun ihtiyacı olan sevgi ve ilgiyi görememesi olarak kabul edilmektedir (35). Çocuğa bakım veren yetişkinin; ilgisini esirgemesi, yeteri kadar sevgi ve şefkat göstermemesi, psikolojik ve sosyal gelişimi için yeterli desteği vermemesi, toplumsal kuralları öğretmemesi gibi pek çok durum duygusal ihmal olarak sayılmaktadır (42). Çocuğun duygusal ihmale bakım veren yetişkin tarafından maruz bırakıldığı gibi çevresindeki yetişkinler veya gittiği kurumda sorumlu kişiler tarafından da maruz bırakıldığına rastlanmaktadır. Ebeveynlerin çocuğu ile kaliteli bir iletişime sahip olmaması, çocuğun merak ettiği soruları yanıtlamaması, yaşadığı problemleri çözmesi konusunda destek vermemesi duygusal ihmal davranışları olarak görülmektedir. Fiziksel olarak gelişimde gerilik yaşayan, sosyal ortamlarda uyum güçlüğü çeken çocukların ihmale uğramış oldukları akla ilk gelen durumlardan olması gerektiği düşünülmektedir (47). Özellikle bir yaşının altındaki çocukların uğramış oldukları ihmalin, gelişimleri açısından ciddi olumsuz etkilere neden olduğu ortaya koyulmuştur (3). Aynı zamanda ihmale maruz kalma süresi ve ciddiyeti birey de oluşacak hasarın derecesinin belirlenmesinde önemli olduğu bildirilmiştir (48).

2.1.7. Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Etkileri

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının hem nedenleri hem de etkileri geniş ve çeşitlidir. Yaşantıların ruhsal ve bedensel gelişime zarar verici etkileri literatürde birçok araştırma tarafından ele alınmıştır.

Yapılan araştırmalar; çocukluk çağında olumsuz yaşantılar deneyimleyen yetişkin bireylerin diğer bireylere oranla daha fazla medikal tedavi görmek durumunda kaldığını saptamıştır (49). Yaşanılan olumsuz deneyimlerin; dermatolojik hastalıklar (50), jinekolojik bozukluklar (51), kanser ve karaciğer rahatsızlıkları, mide- bağırsak sorunları, yeme bozuklukları ve obezite (52) gibi fiziksel hastalıklar geliştirme olasılığını tetiklediği sonucuna varılmıştır. Diğer bir araştırmada; bireyin, yaşadığı olumsuz yaşantıların sayısı dört veya daha fazla ise; kalp ve akciğer rahatsızlıkları için 3 kat, tip 2 diyabet için 4 kat daha fazla, risk altında olduğu bulunmuştur (53). Deneyimlenen olumsuz yaşantıların bireyin yaşam kalitesinin düşmesine neden olduğu gibi erken yaşta ölümle de ilişkisi olduğu belirtilmektedir (54).

Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, fiziksel sağlığın yanı sıra psikolojik sağlığı da olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Yapılan araştırmalarda çocukluk çağı olumsuz deneyime sahip bireylerin; majör depresyon ve bipolar bozukluk (55), yaygın kaygı ve sosyal kaygı bozukluğu (56) gibi psikiyatrik hastalıklar konusunda risk altında olduğu bildirilmiştir. Yapılan diğer araştırmalarda; panik atak (57), obsesif ve kompulsif bozukluk, dissosiyatif bozukluk (21), sınırda kişilik bozukluğu ve antisosyal kişilik bozuklukları gibi (58) diğer psikopatolojik sorunlar için de risk dile getirilmiştir. Öfke nöbetleri, davranış ve uyku bozuklukları, intihar girişimi, madde bağımlılığı (54), erken yaşta gebelik, suç işlemeye eğilim (59) gibi sorunlar da çocukluk çağı olumsuz deneyimlerine bağlı ortaya çıkan diğer sorun alanlarındandır. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılara sahip bireylerin, yetişkinlik dönemlerinde psikolojik destek ve psikiyatrik tedavi almalarını gerektirecek sorunlar geliştirebilecekleri dile getirilmiş olup özellikle ev içerisindeki şiddetin, kronik çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkilerinden birisi olduğu aktarılmıştır (60).

Araştırmacılar tarafından ortaya konulmuş olan tüm bu etkiler; çocuğun olumsuz yaşantıları deneyimlediği yaşa, olumsuz deneyimin türüne, sıklığına, şiddetine ve süresine bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

2.2. Şiddet Kavramı ve Şiddete Yönelik Tutum

İnsanlık tarihi kadar eski olan şiddet, çok boyutlu ve karmaşık bir olgu olarak görülmektedir. Şiddet sadece bir ülkenin değil tüm ülkelerin önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. DSÖ, 2019 yılı raporunda 475 bin insanın şiddet nedeniyle öldüğünü; her üç kadından bir tanesinin partner şiddetine uğradığını bildirmektedir (61). Bireylerin, şiddete yönelik tutumlarının anlaşılması şiddeti önlemek açısından büyük bir önem arz etmektedir (62).

2.2.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet kavramı, temelinde ne olursa olsun bireye, topluma ve zamana göre değişiklik göstermekte olduğu için farklı şekillerde birçok tanımı bulunmaktadır. En geniş tanımıyla şiddet; gücün, belirli bir amaca yönelik, fiziksel ve/veya psikolojik zarar verecek ya da verme olasılığına sahip şekilde kullanılmasıdır (1). Şiddet sözcüğünün “güç, baskı, zor, zorbalık, kuvvet, saldırı, iktidar, vurma, yaralama gibi sözcükler yerine de kullanıldığı görülmektedir. Bir başka tanımda şiddet; bedensel güç veya psikolojik baskı uygulayarak, bireyin zarar görmesine neden olan davranışların tümü şeklinde ifade edilmiştir (63). Bu tanımdan yola çıktığımızda şiddeti sadece fiziksel boyuta sahip bir eylemiş gibi açıklamanın doğru olmadığı, psikolojik boyutunun da olduğu

vurgulanmaktadır (64). Şiddet savaş, terör, darbe, işkence, cinayet gibi kaba kuvvetler dışında; hakaret, aşağılama, küfür etme, maddi olarak kısıtlama, tehdit ve benzeri eylemlerin hepsini kapsamaktadır (65).

Şiddet kavramıyla ilgili yapılan diğer tanımda şiddet, dar ve geniş olarak iki anlamda ele alınmıştır. Dar anlamda şiddet; bireyin malını yağmalama, canına zarar verme, özgürlüğüne engel olma ve bireyin kendine yönelik şiddet eylemlerini içermektedir. Geniş anlamda şiddet ise; işsizlik, enflasyon, medya zorbalığı, çarpık kentleşme, kültürel mirasın tahribi gibi bireyi etkileyen ancak gözle görülemeyen eylemleri kapsamaktadır (63). Şiddet ister kendine isterse de dışarıya yönelik veya gözle görülemeyen şekillerde olsun her biri ayrı ayrı sorun olma özelliğini taşımaktadır (14). Bireysel anlamda yaşanan şiddet, zamanla topluma da etki etmekte ve şiddet şiddeti doğuran bir kısır döngü halini almaktadır (66).

2.2.2. Şiddetin Türleri

Çok yönlü bir olgu olarak karşılaştığımız şiddet; kişinin kendisine zarar vermesi dışında, bir kişiye, bir topluluğa, bir ırka, bir hayvana, cansız bir objeye, bazen bir ideolojiye yönelik ortaya çıktığı belirtilmektedir (67). Bu duruma bağlı olarak şiddetin türlerini ayırt etmek; kime ve neye yönelik ortaya çıktığının anlaşılmasıyla mümkün olacaktır. Yapılan araştırmalar şiddet türlerini belirlemek açısından; bireyin yaşı, cinsiyeti, ekonomik durumu, psikiyatrik hastalığı, şiddet öyküsü, madde kötüye kullanımı, erken yaşta tutukluluk gibi bazı sosyal etmenlerin risk oluşturduğunu ortaya koymuştur (68, 69).

DSÖ'ü yaptığı sınıflamada şiddet türlerini üç başlık altında incelemektedir:

1. Kendine yönelik şiddet,
2. Kişiler arası şiddet,
3. Kolektif şiddet.

Kendine yönelik şiddet; bireyin kendini kasıtlı olarak yaralamasını, intihara teşebbüs veya intihar etmesini içerirken, kişiler arası şiddet; bireyin aile içerisinde ya da yabancı kişilere karşı uyguladığı veya kendisine yönelik uygulanan şiddeti içermektedir. Kolektif şiddeti oluşturan unsurlar ise toplumu ilgilendiren; ekonomik, sosyal ve siyasi konuları içermektedir, diğer şiddet türlerinin aksine daha çok birey ve devletin işin içerisinde olduğu şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır (70, 71).

Literatürde şiddet; uygulama şekline, uygulanan kişiye, uygulayanın tipine ve kişiliğine göre olarak birçok farklı açılardan sınıflandırılmıştır. Farklı açılardan sınıflandırılmış olsa bile şiddetin türleri arasında net sınırların olmaması birbiri içine

geçmiş olması şiddetin türünün ayrımını yapmakta zorluk çıkarmaktadır (63). Şiddet türleri genel sınıflandırmaya baktığımızda; fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet olarak incelenmektedir.

Fiziksel şiddet; en sık rastlanan ve gözle görülme olasılığı en yüksek şiddet türüdür. Fiziksel şiddet, doğrudan temas ederek, tehdit edici bir beden dil veya bir alet kullanarak sergilenmektedir (66). Tekme, tokat, dayak, yumruklama, dövme, çimdikleme, saç çekme, hırpalama, ellerini ayaklarını bağlama, aç ve susuz bırakma, kesici veya delici bir aletle yaralama, silah kullanma gibi davranışlar en yaygın fiziksel şiddet örnekleri arasında yer almaktadır (72). Bu örnekler bağlamında düşünüldüğünde; sağlık kuruluşlarına en fazla başvuru yapılan şiddet türü fiziksel şiddet olarak görülmektedir.

Fiziksel şiddet bazı araştırmalarda uygulama şekline göre; aletli saldırılar ve aletsiz saldırılar olarak incelenmektedir. Sopa, silah, kemer, askı, hortum, balta, sigara, ütü, terlik ve tava gibi eşyalarla uygulanan şiddet, aletli saldırı iken; herhangi bir alet kullanmadan, iterek, sarsarak, vurarak uygulanan fiziksel şiddet aletsiz saldırıya girmektedir (73). Özellikle aletli saldırı kapsamına giren davranışlar, ölümle sonuçlanabilecek, zarar verici fiziksel şiddet durumları olarak değerlendirilmektedir (63). Maruz kalınan fiziksel şiddet sonucu vücutta oluşan bulgular; ekimozlar, sıyrıklar, kırıklar ve yanıklardır. Bu bulguların neye bağlı oluşmuş olduğu, yerinin, şeklinin, renginin ne olduğunu tespit etmek tıbbi ve hukuki anlamda büyük bir öneme sahiptir (66).

Duygusal şiddet; yaşamımızın içerisinde en sık rastlanan ancak ölçülme olasılığı zor olduğu için dikkat çekmeyen şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır (74). Diğer bir adıyla psikolojik şiddet olarak adlandırılmaktadır. Psikolojik şiddet denilmesi, yaşanan durumların kişinin görünürde fiziksel sağlığında bir sorun yaratmasa bile ruhsal sağlığına etkisi oldukça fazla olarak hissedilmektedir. Duygusal şiddet; fiziksel ve cinsel şiddette olduğu gibi somut verileri barındırmaması ve çoğu zaman farklı şiddet türleriyle birlikte görülmesi nedeniyle diğer şiddet türlerinden farklılaşmaktadır (66).

Bireyi kötü hissettirmek amacıyla yapılan hal ve hareketlerin tümü duygusal şiddet tanımına girmektedir. Kişiye karşı pasif agresif tutumlar sergileme, her türlü ihtiyacı yok sayma, hatalardan sürekli kişiyi sorumlu tutarak suçluluk hissettirme, küsme, fiziksel temas kurmaktan kaçınma, başkalarının yanında kişiyi aşağılama, hassas noktalarını ve korkularını kişinin aleyhinde kullanma, terk etmekle tehdit etme, aldatma, kötü örnek olma ve o yola yöneltme, belirsizlik yaratma, kendi çıkarları doğrultusunda istediklerini yaptırmak için üçüncü bir kişiyi kullanma, kişiye yaşına uygun olmayan sorumluluklar

yükleme, kişi için değerli veya sevdiği bir şeye zarar verme duygusal şiddetin en sık karşılaşılan örneklerindendir (1, 66).

Cinsel şiddet; şiddet türleri arasında en ağır şiddet türüdür. Fiziksel şiddetin bir üst boyutu olarak görülmektedir (75). Bireyin kendi isteği dışında, uygun olmayan her türlü cinsel temas, yaklaşım ve tutum cinsel şiddet olarak tanımlanmıştır (76). Cinsel şiddet; sadece kişiye istemediği zamanda istemediği şekilde dokunmayı değil, kişiyi cinsel ilişkiye zorlamayı, cinsel ilişkide kırıcı ve kaba şekilde davranmayı, cinsel içerikli film izletmeyi ve sözel olarak cinsel taciz etmeyi içermektedir. Ayrıca; bir cinsiyeti ve cinsel yönelimi aşağılayıcı şekilde konuşmak, cinsel içerikte şaka yapmak ve soru sormak, cinsel içerikli öykü anlatmak, cinsellikle ilgili istenmedik sözcükler kullanmak gibi durumlar da cinsel şiddette girmektedir (77). Fiziksel ve psikolojik şiddet türlerinin de cinsel şiddete eşlik ettikleri görülmüştür. Cinsel şiddet denildiğinde ilk akla gelen cinsiyetin kadın olmasına karşın bu tür şiddetle çocukların ebeveynleri veya diğer yetişkinlerce maruz bırakıldıkları birçok araştırma tarafından ortaya koyulmuştur (9, 78).

Ekonomik şiddet; şiddet türleri arasında içinde tezatlığı barındıran bir şiddet türüdür. Paranın, güç, kontrol, aşağılama ve cezalandırma aracı olarak kullanıldığı ekonomik şiddet türü; ülkemizde aile içi şiddetin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (79). Ekonomik şiddet sıklıkla erkekler tarafından kadınlara yönelik uygulanan; çalışma ve gelir sağlama özgürlüğünü elinden alma, evin ihtiyaçlarına yeterli olmayacak kadar para bırakıp yetmediği söylenince sorun çıkarma, evin gelir gideri ile ilgilenmeme, eşine zorla kredi çekirme, kefil yapma ya da eşini gelir sağlaması için çalışmaya zorlama gibi eylemleri içermektedir (80). Çalışanın maaşını gününde vermemek, maaşı toplu olarak değil de parça parça vermek, çalışanın hak ettiği zammı yapmamak ya da hak ettiği pozisyonda çalıştırmamak, çalışanın birikim yapmasına engel olmak da diğer ekonomik şiddet örneklerindendir (1). Çalışan açısından verilen örneklere bakıldığında durumun iş yeri şiddeti adı verilen mobbing tanımına da uymakta olduğu görülmüştür.

2.2.3. Şiddete Yönelik Tutum ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları

Tutum; bireyin herhangi bir uyarıcıyla karşılaştığında olumlu veya olumsuz tepki gösterme eğilimi şeklinde tanımlanmaktadır. Birey bir yaşantı sonrasında tutum oluşturabileceği gibi, birden fazla yaşantı sonrasında da tutum oluşturabilmektedir (81). Şiddete yönelik tutuma ilişkin araştırmaların literatürde son 20 yıldır arttığı gözlemlenmiştir. 1977 yılında ortaya çıkan sosyal öğrenme kuramı, şiddetin ortaya çıkışı ve tutumların gelişimi hakkında ilişkiyi inceleyen ilk araştırmalardan bir tanesidir (82). Sosyal öğrenme kuramına göre; tutumların oluşumunda inanç ve tepkilerimiz önemli bir

yer tutmaktadır. Bireyin çevreyle ve diğer insanlarla kurduğu etkileşim sonucu gelişen inanç ve tepkilerimiz, doğrudan gözlem ve/veya deneyim yoluyla öğrenilerek kazanılmaktadır. Sonuç olarak şiddete yönelik tutumun; şiddete tanıklık etmek, şiddet içerikli görüntüleri izlemek ve doğrudan şiddete maruz kalma yoluyla geliştiği sonucuna varılmaktadır (83). Tüm bunlardan dolayı şiddetin ortaya nasıl çıktığının incelenmesi, şiddete yönelik tutumun anlaşılmasında fayda sağlamaktadır.

Çocukluk çağında deneyimlediğimiz olumsuz yaşantıların (istismar veya ihmale uğramış olmak, ciddi bir hastalığa yakalanmış olmak, aile içerisinde şiddete tanık olmak, bakıma muhtaç bir aile üyesi ile büyümek, sevilen bir aile üyesini aniden kaybetmek, alkolik, madde bağımlısı veya cezaevine giren bir aile üyesine sahip olmak, ebeveynlerin boşanması, intihar davranışlarına tanıklık, ailede ruhsal bozukluk tanısına sahip bireylerle yaşamak ve toplumsal olarak yaşanan savaş, göç, doğal afetlere maruz kalmak vb.) bireyin yetişkinlik döneminde birçok etkiye sahip olduğu gibi şiddete yönelik tutumlarını da şekillendirmektedir.

Literatürde olumsuz çocukluk yaşantılarına sahip bireylerin şiddete yönelik tutumu hakkında yapılan araştırmalara baktığımızda: Olumsuz yaşantılar ve suç ilişkisinin incelendiği bir çalışmada; suç işleyen bireylerin birçoğunda olumsuz çocukluk yaşantılarından en az birine rastlandığı ve olumsuz çocukluk çağı yaşantılarının yetişkinlik döneminde ağır suç işleme ve antisosyal davranışlarla ilişkili olduğu, bulgular arasında yer almaktadır (84). Diğer bir araştırmada; insan öldürme ve yaralama gibi suçlardan hüküm giymiş bireylerin birçoğunun çocukluk dönemlerinde şiddete maruz kaldığı veya şiddete tanık olduğu ortaya koyulmuştur (85). Hükümlülerle yapılan bir diğer araştırmada ise; çocukluk çağında şiddet gören, cinsel istismara uğrayan ve ihmal edilen hükümlülerin daha çok şiddet suçu işledikleri, bu yaşantılara sahip olmayan diğer hükümlülere göre daha şiddete eğilimli, partnerine şiddet uygulayabilecek veya şiddetin kurbanı olabilecek riske sahip bireyler oldukları gözlemlenmiştir (14).

Şiddete yönelik tutum ve şiddet davranışı ilişkisini inceleyen diğer araştırmalar, bireyin şiddete yönelik olumlu bir tutuma sahip olmasının şiddet davranışı ile güçlü bir ilişkisi olduğunu belirtmektedir. 1999 yılında 1033 ergenin katıldığı bir araştırmada ergenlere; kendilerinin akran zorbalığına uğramaları, arkadaşlarının akran zorbalığına uğraması ve şiddete yönelik tutumları ölçen anketler uygulanıp karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak; şiddete yönelik tutum ile arkadaşlarının akran zorbalığına uğraması arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Saldırganlığı da içeren zorbalık davranışlarının hak edildiği düşüncesine sahip ergenlerde kendilerinin de akran zorbalığına uğrayan bireyler

oldukları görülmüştür. Araştırma sonucuna göre ergenler şiddete yönelik ne kadar çok olumlu tutuma sahipse arkadaşlarına karşı daha zorba ve saldırgan davranmaktadır (86).

Sonuç olarak şiddetin mağduru olan ergen bir süre sonra şiddetin uygulayıcısı olarak karışımıza çıkmaktadır. 2005 yılında ilköğretim ikinci kademe öğrencilerle şiddete yönelik tutuma ilişkin yapılan bir araştırmada ise; şiddete karşı olumlu bir tutum geliştirmiş olan öğrencilerin, diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde şiddet eğilimi içerisinde olabilecekleri saptanmıştır (87). Ögel, Tarı, Yılmazçetin'in 2005 yılında, Kandemir ve Ayan'ın 2007 yılında yapmış oldukları diğer çalışmalarda da şiddete uğramanın şiddet davranışlarını arttırabileceği ve şiddete yönelik olumlu tutum içerisinde olan bireylerin şiddet eğilimlerinin daha fazla arttığı sonucuna ulaşılmıştır (85).

Şiddete yönelik tutum ile ilgili partner şiddetini konu alan, Dibble ve Straus'un 1980 yılında 2.143 katılımcıyla yaptığı çalışmada; katılımcıların %28'inin, partnerine tokat atmanın gerekli bir davranış olduğunu ve bunun normal ya da iyi bir durum olduğuna inandıklarını ortaya koymuştur (88). Chan ve arkadaşlarının 2002 yılında yapmış oldukları çalışmada ise; geleneksel davranışlara sahip erkeklerin partnerlerinin iş yaşamına katılmasını engelledikleri, ekonomik özgürlüklerini kısıtladıkları, sosyal ilişkiler kurmalarına engel oldukları, partnerlerini her konuda sorguya çektikleri, geleneksel davranışlara sahip olmayan erkeklere kıyasla partnerlerine fiziksel şiddet uygulama olasılıklarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (89). Partnerlerine fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddet uygulayan erkeklerin; doğup yaşadıkları evlerde fiziksel şiddete maruz kaldıkları veya babalarının annelerine karşı şiddet uyguladığına tanık oldukları tespit edilmiştir (90). Bu durum sosyal öğrenme kuramına göre; bireyin yetiştiği ortamda ortaya çıkan sorunların şiddet yoluyla çözülmesine tanık olması şiddet davranışını rol model olarak gelecekte karşısına çıkan herhangi bir sorun karşısında öfkesini kontrol edemeyerek model aldığı davranış ile çözmeye çalışması ile açıklanmaktadır (91). Bireylerin babaları tarafından annelerine uygulanan şiddete tanık olması; gücün şiddet kullanılarak elde edildiğini öğrenmesine, erkek tarafından kadına karşı şiddet uygulanmasını normalleştirmesine, şiddetin işe yaradığı tutumunu geliştirmesine sebep olmaktadır. Ayrıca böyle yetişen çocuklarda; kadın cinsiyetine sahip bireylerin güçsüz ve kötü davranılmayı hak ettiği, saldırgan davranışların erkek cinsiyetine uygun davranışlar olduğu inancı geliştiği gözlemlenmiştir (90). Kısacası aile içerisinde şiddete maruz kalmak ve tanıklık etmenin, gelecekte bireyin kendi partnerlerine ve/veya aile bireyelerine de şiddet sergilemekte olumlu bir tutum içerisinde olacağı görülmüştür.

2.3. İletişim Kavramı ve İletişim Becerileri

Sosyal bir varlık olan insan yaşamının ayrılmaz bir parçasını oluşturan iletişim, her an her yerde farklı boyutlarıyla gerçekleşmektedir. Cüceloğlu; iki insanın birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişimin başladığını; söylenen, söylenmeyen, yapılan, yapılmayan her şeyin o andan itibaren iletişimsel bir boyut kazandığını belirtmiştir (92). Bireyler iletişim yoluyla etrafındaki diğer her şey ile etkileşimde bulunup, etrafındakilerden etkilenmekte ve aynı zamanda iletişim yoluyla etrafındakileri de etkilemektedir. Bu etkileşim sürecinde bireylerin iletişim konusunda becerileri büyük bir önem taşımaktadır.

2.3.1. İletişim Tanımı

İletişim kavramı literatürde birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Genel anlamıyla yapılan iletişim tanımı; sözlü, sözsüz veya yazılı şekilde/şekillerde, kişilerin birbirini anlamasını, ortak hareket edilmesini sağlayan, diğeriyle etkileşimi içeren bilgi alışverişi şeklinde belirtilmektedir (93). Bununla beraber farklı tanımlamalara bakıldığında iletişimi, Sever; duygu, düşünce ve farklı bilgilerin paylaşılması, tarafların ortak paydada buluşmasını sağlayan araç olarak (94), Üstün; bireyin kendi duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını anlatma, paylaşma ve diğeri anlamaya amacı güden bir süreç olarak (95), Zılhoğlu; farklı yer ve zamanda oluşan duygu, düşünce ve bilgilerin alışverişi olarak (96) tanımlamaktadır.

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere; iletişim sürekli bir etkileşim halinde gelişmektedir. Ancak bu etkileşimin sadece insana özgü bir durum olmadığı, Cüceloğlu'nun yapmış olduğu iletişim tanımında (“iletişim: iki birim arasında gerçekleşen mesaj alışverişi”) ortaya koyulmuştur. Birimin bazen bir insan, bazen bir hayvan veya bir makine olabileceği, her birine iletişim birimi adı verildiği aktarılmıştır (97). İletişim birimi olarak insan; haberleşmek, var olmak, paylaşmak, yönlendirmek, mutlu olmak amacıyla iletişim gerçekleştirmektedir (98). Her bireyin bu amacı farklı boyutlarda gerçekleştirdiği gözlemlenmiştir. Bireylerin iletişim beceri düzeyi, iletişimin amacına ulaşması için önem arz etmektedir. Eğer bireyin iletişim becerisi gelişmişse; kendini diğeriye daha doğru anlatma ve diğeriye daha doğru anlayabilme imkanı bulabilecektir (99).

2.3.2. İletişimin Türleri

İletişim birimi olarak insanın kurduğu iletişim boyutu genellikle kişilerarası düzeyde gerçekleşmektedir. Kişilerarası iletişim literatürde sözlü iletişim ve sözsüz iletişim olarak iki türde ele alınmıştır (100).

Sözlü iletişim; en çok kullanılan iletişim türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel tanımı itibariyle, sözcükleri kullanarak diğeriyle etkileşime girdiğimiz iletişim şeklidir. Bir başka tanımda; yazılı veya yazısız olarak sözcüklerin dile dökülmesi şeklinde ifade edilmiştir (101). İnsanoğlunun seslere anlam vermeye başladığı zamandan bu yana sözlü iletişimin var olduğu bilinmekte ve sözlü iletişim hayatımızda önemli bir yer tutmaktadır. Çoğunlukla yüz yüze ve tekrarlanabilir olması, karşılıklı etkileşimi içermesi, zamandan tasarruf etmeye olanak tanınması sözlü iletişimin özelliklerindedir (102).

Sözsüz iletişim; sözcükler dışında hareket ve davranışlar yoluyla kurulan iletişim türüdür. Sözsüz iletişimin, sözlü iletişim halindeyken iletişimi pekiştirmek için de kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalarda karşı karşıya gelerek kurulan kişiler arası iletişimde sözsüz iletişimin önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir. Kişilerarası ilişkilerde iletişimin %10'unu sözlü iletişim kapsarken %30'unun ses tonu, %60'ının sözsüz iletişimin (beden dili ve davranışlar) kapsadığı tespit edilmiştir (101). Yüz ifadeleri, beden duruşu, el kol hareketleri hatta çıkan ses tonunun seviyesi sözsüz iletişimin boyutlarındandır. Sözsüz iletişimin özellikleri Cüceloğlu tarafından; etkilidir, duyguları gösterir, çift anlamlı olma durumu yaratır ve yoruma açıktır şeklinde ifade edilmiştir (97). Sözsüz iletişim özellikle duyguları doğrudan aktarmakta yardımcı olduğunda dolayı etkili bir iletişim türü olarak değerlendirilmektedir. Ancak duyguları anlamlandırmak, iletişim kurulan kişinin kendi yorumuna bağlı olduğu için sözsüz kurulan iletişimde çift anlam ve belirsizlik yaşanma durumları sık görülmektedir.

İletişim, sözlü veya sözsüz hangi türde olursa olsun tüm duyu organlarımızın iletişim kanalı rolü görmesi nedeniyle çok kanallı ve karmaşık bir süreç olarak değerlendirilmektedir (92).

2.3.3. İletişim Becerileri ve Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları

İletişim becerileri; duygu ve düşünceleri, saygı ve empati çerçevesinde karşı tarafa gerçeği gizlemeden ben dili kullanarak aktarabilme, kendini açabilme, hakaret etmeden kendi hakkını savunabilme, etkili şekilde dinleyebilme, sözlü ve sözsüz iletişim kurarken tutarlılığı sağlayabilme gibi durumlara özen göstererek iletişim kurulan kişiyle tatmin edici ilişkiler oluşturulmasını sağlayan ve toplumsal yaşamı kolaylaştıran öğrenilmiş davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır (103). Bir başka tanımda iletişim becerileri; bireyin kendi duygu, düşünce, inanç ve tutumlarını iletişim kurulan kişiye anlaşılabilir ve amacına uygun biçimde aktarabilmesi şeklinde ifade edilmektedir. Sözlü ve sözsüz iletişimden ortaya çıkan mesajlara duyarlı, aktif olarak dinleyip tepki veren kişiler iletişim becerisine sahip olarak değerlendirilmektedir (104).

Bütün bireyler içeriği ne olursa olsun, bir sorunu çözmek için bilgi alışverişinde bulunmak, başka bir deyişle iletişim kurmak durumunda kalırlar. Kurulan karşılıklı iletişimde eğer tartışma ve iletişim becerileri gelişmemiş bir taraf bulunuyorsa sorunu çözmek için başlatılan etkileşim, sürtüşme ve çatışmaya dönüşebilmektedir (97). Yaşanan bu iletişim düzensizliği ancak tarafların birbirine saygılı davranmaları ve diğer tarafı anlayıp, anlaşıldıklarını hissetmeleri ile giderilebilmektedir. İletişim becerilerinin doğuştan var olduğunu düşünen araştırmacıların yanı sıra bu becerilerin öğretilebilir ve öğrenilebilir olduğunu gösteren birçok araştırma bulunmaktadır. Daha sağlıklı iletişim kurmak için gereken becerilerin; etkili dinleme, anlatılan konu hakkında ayrıntılı soru sorma ve konuyu özetleme, farklı sözcükler kullanarak söylenenleri tekrarlama, karşısındakinin duygularını veya davranışlarını uygun biçimde yansıtma ve tanımlama, etkili geri bildirimde bulunma gibi iletişim kurma biçimlerinden oluştuğu ortaya koyulmuştur. Sıralanan bu iletişim biçimleri, yaşantılar yoluyla öğrenilmekte olduğundan dolayı iletişim becerilerinin de öğrenilebilir ve öğretilebilir olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (105).

Cüceloğlu iletişim becerilerinin boşlukta oluşmadığını; yaşam anlayışı içinde doğup geliştiğini, iletişimin hem bireysel hem de toplumsal bir süreç olduğunu aktarmıştır (97). Sürtüşme ve çatışmaya dönüşmeyen iletişim kurabilmek; iletişimin temel ilkelerine (her bireyin değerli ve önemli olduğunu, bireysel farklılıkları olabileceğini kabul eden, saygı duyan, herkesin kendi ile ilgili karar alabilme hakkına sahip olduğunu düşünen, hoşgörülü olan) uygun davranmayı ve yeni iletişim becerileri geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır (106). Bazı araştırmalar iletişim becerileri üzerinde yaş, cinsiyet, bakım verenin eğitim seviyesi, gidilen okulun ve öğrenim görülen sınıfın eğitim seviyesi, ailenin gelir düzeyi, anne babanın ayrı veya birlikte yaşaması gibi etkenlerin etkili olduğunu ortaya koymuştur (99).

Aile ortamında, aile bireylerinin bir diğerini anlaması, birlikte ortak kararlar alabilmesi, diğerinin aldığı karara karşı hoşgörülü olabilmesi sağlıklı iletişim becerilerinin ve aile bireyleri arasında güçlü bir bağın oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Kriz yönetimi ve stresle başa çıkabilme becerileri gelişmiş çocuklar yetiştirebilmek; sağlıklı ve olumlu iletişim becerilerine sahip ailelerde mümkün olabilmektedir (15). Çocuk ve bakım vereni arasında güçlü ilişki ve iletişim bağının oluşması çocuğun; duygularını düzenleyebilmesi, öfke kontrolü becerisi kazanması ve empati duygusu geliştirebilmesine olanak sağlamaktadır (101). Çocuğa bakım veren ve diğer yetişkinlerin, çocuğa karşı iletişim biçimleri çocuğun ileri dönemdeki yaşamının

geçmişini oluşturan etmenler arasında olduğu görülmektedir. Yetişkin bireylerin sosyal yaşamlarında sergiledikleri davranış biçimleri ve özümstedikleri tutumları büyüdükleri aile içerisindeki iletişimin ve etkileşimin yansıması olduğu ortaya koyulmuştur (107).

Ailede olumlu iletişim ve ilişkilerin varlığı çocukların problem çözme becerileri açısından büyük bir öneme sahiptir. Anne babaların birbirlerine ve diğer aile üyelerine gerekli anlayışı ve hoşgörüyü göstermeleri, üstlerine düşen görevleri yerine getirme çabaları, aile içerisinde olumlu iletişimin gelişmesine ve dolaylı olarak çocuğun psikososyal sağlığı açısından olumlu yönde katkı sağladığı belirtilmektedir (15). Bu nedenle sağlıklı iletişim ortamının olmadığı ailede büyüyen çocukların psikolojik bakımdan ve iletişimsel açıdan gelişimlerinde aksaklıklar meydana gelebileceği araştırmacıların öngörülerinde yer almaktadır (10, 108).

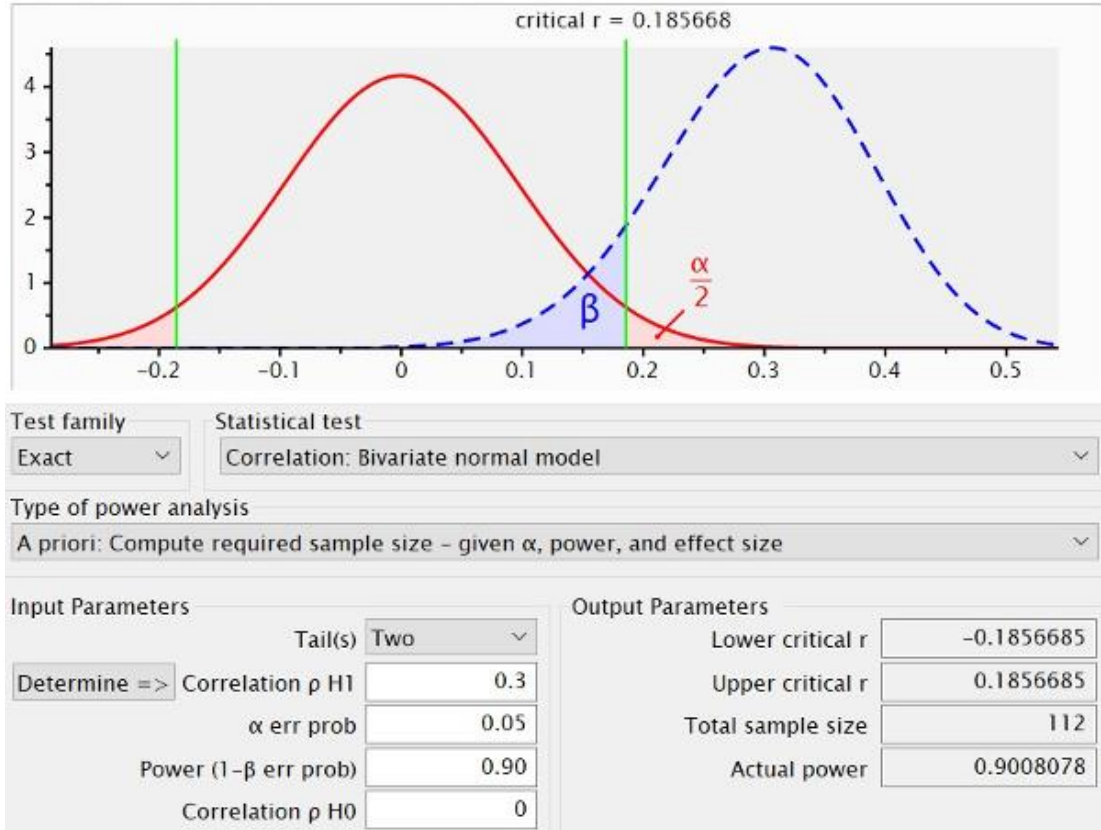
Bunların yanı sıra yapılan araştırmalarda; çocukluk döneminde olumsuz yaşantılara maruz kalan ebeveynlerin iletişim becerilerinin olumsuz yönde etkilendiği ve bu durumun kendi aile ortamlarını ve çocuklarını yetiştirme tutumlarını olumsuz yönde etkilediği ortaya koyulmuştur (15). Ergenlerle yapılan başka bir çalışmada iletişim becerilerine anne baba tutumlarının etkisi incelenmiş ve demokratik anne-baba tutumlarının, ihmalkâr anne baba tutumlarına göre iletişim becerilerini daha çok yordadığı bulunmuştur (109). Yapılan bir başka çalışmada; çocukluk döneminde olumsuz yaşantılar deneyimlemiş olmanın ve iletişim açısından sağlıklı olmayan aile ortamında büyümenin, yetişkinlik döneminde sosyal ilişkiler kurmaktan kaçınmaya, sağlıksız ilişkiler kurup ilişki problemleri yaşamaya veya işlevsiz ilişkiler kurup mağdur olmaya yol açtığı saptanmıştır. Bu bakımdan anne-baba ile kurulan ilişki ve iletişim bireylerin yetişkinlik döneminde kişiler arası iletişim ve ilişkilerine etkisi büyük önem taşımaktadır. Çocukluk döneminde ebeveynleriyle duygusal yakınlık kuramayan, yıkıcı çatışmaların ve işlevsiz ilişki örüntülerinin olduğu aile ortamında büyüyen çocuğun zamanla kendisi ve kişiler arası ilişkilerde bu iletişim biçimine eğilim göstereceği belirtilmiştir. Yıkıcı çatışmaların bulunduğu kaotik aile ortamında, ebeveynlerin çocuğa anlayışlı bir tutum sergileme ihtimali azalmakta, çocuğun yaptığı hatalara karşı genellikle reddedici ve eleştirel tutum sergiledikleri görülmektedir. Çocukluk çağında daima reddedilen ve eleştirilen bireylerin yetişkinlik yıllarında aynı tutumu kendisine göstermesi beklenmektedir (110).

3. MATERYAL VE METOT

Araştırma tanımlayıcı araştırma niteliğindedir. Teorik ve uygulama bölümlerinden oluşan araştırmanın teorik bölümünde konu ile ilgili literatür taranmış uygulama bölümünde ise; sosyo-demografik formun hazırlanması ve ölçeklerin uygulanması, sonuçların istatistiksel analiz edilmesi ve yorumlanması yapılmıştır. Yapılan çalışmanın verileri, Google-forms üzerinden anketlerin doldurulması sonucu elde edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Örneklemi ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın örneklemini 20-45 yaş arası yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü hesabı için G*Power 3.1.9.4 paket programı kullanılmıştır. Bu çalışmada, yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri arasında bir ilişkinin olup olmadığını test etmek için Korelasyon Analizi Testi çözümlenmesi kullanılarak örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır.

Şekil 3.1. G*Power Analizi Sonucu

Örneklem büyüklüğü hesaplaması sonucunda çalışmaya en az 112 bireyin seçilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Google-forms üzerinden form ve ölçekleri doldurmayı kabul eden ve arzu edilen örneklem büyüklüğüne ulaşıncaya kadar devam ettirilen çalışma 29.07.2023-07.12.2023 tarihleri arasında gönüllü olarak ankete katılmayı kabul eden 169 bireyden oluşmaktadır.

Araştırmada veri toplama araçları olarak; sosyo demografik bilgi formu, çocukluk çağı travma ölçeği, şiddete yönelik tutumlar ölçeği ve iletişim becerileri ölçeği kullanılmıştır.

Sosyo- Demografik Bilgi Formu katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi gelir durumu, çocukluğunun geçtiği yer ve yetiştiği aile tipi, çocukluğunda; en fazla bakım vereni, ailesinin ekonomik düzeyi, anne-babasının sağ olup olmadığı ve ilişki durumu (evli/boşanmış/ayrı), anne ve babasının çocuk yetiştirme tutumu, aile içinde veya aile dışında şiddete maruz kalıp kalmadığı-kaldıysa hangi şiddet türleri olduğu, aile içinde ve aile dışında şiddete tanıklık edip etmediği şeklinde 19 sorudan oluşmaktadır.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği: Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994 yılında, bireylerin 20 yaş öncesinde yaşadıkları istismar ve ihmali ölçmek amacıyla oluşturulan 28 maddelik 5'li likert tipi ölçektir. Türkçe geçerlilik-güvenirlik çalışması 2012 tarihinde Şar ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Beş alt faktörden oluşan ölçeğin bölümleri; duygusal ihmal, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar şeklinde belirtilmektedir (111).

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği: Davidson ve Canivez tarafından 2012 yılında şiddete yönelik tutumu ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Akın ve arkadaşları tarafından 2016'da yapılmış 17 maddelik öz bildirimli 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek, suç ve savaş, bedensel ceza ve partner şiddeti olmak üzere üç alt faktörden oluşmaktadır (112).

İletişim Becerileri Ölçeği: Korkut-Owen ve Bugay tarafından 2014 yılında iletişim becerilerini ölçmek amacıyla oluşturulan 25 maddelik 5'li likert tipi ölçektir. Beş alt faktörden oluşan ölçeğin bölümleri; temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, iletişim kurmaya isteklilik, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma olarak adlandırılmaktadır (113).

Çalışmanın bağımsız değişkeni çocukluk çağı travmaları iken bağımlı değişkenleri ise şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri olarak belirlenmiştir.

3.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 26.0 Statistics Paket Programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin sosyo-demografik özellikleri ile çocukluk çağı tanımlayıcı özellikleri sayı ve yüzde, ölçek ve faktör puanları ortalama ve standart sapma şeklinde verilmiştir. Sayısal değişkenlerde normal dağılım çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuş olup Tablo 3.1’de gösterilmiştir. Duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, şiddete yönelik tutum, bedensel ceza ve partner şiddeti puanları hariç, diğer ölçek ve alt faktör puanlarının normal dağılım kurallarına uyduğu görülmüştür. Alınan referans değer ± 1.96 arasındadır (114).

Tablo 3.1. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Ölçekler ve faktörler	Skewness		Kurtosis	
	(Çarpıklık)		(Basıklık)	
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	1.49	0.19	2.87	0.37
Duygusal ihmal	0.36	0.19	-0.90	0.37
Fiziksel ihmal	0.83	0.19	0.02	0.37
Duygusal istismar	1.69	0.19	2.93	0.37
Fiziksel istismar	2.69	0.19	7.33	0.37
Cinsel istismar	3.81	0.19	14.97	0.37
Minimizasyon	1.61	0.19	1.66	0.37
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	1.84	0.19	4.69	0.37
Suç ve ceza	-0.24	0.19	-0.71	0.37
Bedensel ceza	3.28	0.19	11.69	0.37
Partner şiddeti	2.97	0.19	8.74	0.37
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	-0.75	0.19	0.06	0.37
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	-0.77	0.19	-0.03	0.37
İletişime Özen Gösterme	-0.62	0.19	-0.32	0.37
İlişki Kurmaya İsteklilik	-0.26	0.19	-0.74	0.37
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	-0.74	0.19	-0.41	0.37
İletişim İlkelerine Uyma	-0.30	0.19	-0.66	0.37

Verilerin analizinde; yetişkinlerin cinsiyet gibi iki gruplu değişkenleri ile ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Independent Sample T testi veya Mann Whitney U Testi

kullanılmıştır. Yetişkinlerin üç veya daha fazla gruplu değişkenleri ile ölçek puanlarının karşılaştırılmasında One Way ANOVA veya Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkları Post Hoc Testleri ile incelenmiştir. Ölçekler arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson veya Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayısı; 0.00-0.30 arası düşük, 0.30-0.70 arası orta ve 0.70-1.00 arası ise yüksek düzeyde bir ilişki olarak değerlendirilmiştir (115). Yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum (bedensel ceza ve partner şiddeti) ve iletişim becerileri puanlarının etkisine yönelik basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tüm çalışmada anlamlılık düzeyleri 0.05 ve 0.01 değerleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada, yetişkinlere uygulanan ölçeklere ve alt faktörlerine ilişkin güvenilirlik analizi yapılmış olup, cronbach's alpha değerleri Tablo 3.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Cronbach's Alpha Değerleri

Ölçek ve alt boyutları	Cronbach's Alpha	Madde sayısı
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	0.825	25
Duygusal ihmal	0.897	5
Fiziksel ihmal	0.656	5
Duygusal istismar	0.899	5
Fiziksel istismar	0.840	5
Cinsel istismar	0.950	5
Minimizasyon	0.636	3
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	0.897	17
Suç ve ceza	0.847	7
Bedensel ceza	0.899	6
Partner şiddeti	0.869	4
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	0.966	27
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	0.908	9
İletişime Özen Gösterme	0.869	5
İlişki Kurmaya İsteklilik	0.774	3
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	0.898	5
İletişim İlkelerine Uyma	0.716	3

3.3. Etik Kurul Onayı ve Çalışma İzni

Çalışma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun (Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu) 02.05.2023 oturum tarihli ve 2023/4397 karar sayılı onayı yapılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırma bulguları araştırmaya katılan 20-45 yaş arası 169 yetişkin bireyin Google-forms üzerinden katıldığı anketlerden elde edilmiş ve istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

4.1. Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Çalışmaya dahil olan yetişkinlerin cinsiyetlerinin %53.8'i (91 kişi) kadın, %46.2'si (78 kişi) erkektir. Yetişkinlerin %75.1'i (127 kişi) 20-29 yaş, %17.8'i (30 kişi) 30-39 yaş ve %7.1'i (12 kişi) 40 yaş ve üzerindedir. Yetişkinlerin %66.9'u (113 kişi) bekar, %32.5'i (55 kişi) evli ve %0.6'sı (1 kişi) boşanmıştır. Yetişkinlerin %6.5'i (11 kişi) lise, %81.1'i (137 kişi) üniversite ve %12.4'ü (21 kişi) yüksek lisans mezunudur. Yetişkinlerin %24.9'u (42 kişi) düşük, %71.6'sı (121 kişi), %3.6'sı (6 kişi) yüksek gelire sahiptir (Tablo 4.1.).

Tablo 4.1. Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	78	46.2
	Kadın	91	53.8
Yaş	20-29 yaş	127	75.1
	30-39 yaş	30	17.8
	40 yaş ve üzeri	12	7.1
Medeni durum	Bekar	113	66.9
	Boşanmış	1	0.6
	Evli	55	32.5
Eğitim düzeyi	Lise	11	6.5
	Üniversite	137	81.1
	Yüksek lisans	21	12.4
Gelir durumu	Düşük	42	24.9
	Orta	121	71.6
	Yüksek	6	3.6
Toplam		169	100

Yetişkinlerin çocukluk çağına ilişkin sosyo-demografik bilgiler tanımlayıcı özelliklerine ait bulgular Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Çocukluk çağına ilişkin tanımlayıcı özellikler

		<i>f</i>	%
Çocukluğunuzun geçtiği yer	Köy	35	20.7
	İlçe/Kasaba	48	28.4
	Şehir	65	38.5
	Metropol	21	12.4
Çocukluk çağında yetiştirildiğiniz aile tipi	Çekirdek aile	113	66.9
	Geniş aile	44	26.0
	Parçalanmış aile/yuva	12	7.1
Çocuklukta size en çok bakım veren kişi	Anne	93	55.0
	Anne-baba	61	36.1
	Büyükanne-Büyükbaba	11	6.5
	Diğer	4	2.4
Çocuklukta aile ekonomik durumu	Çok düşük	12	7.1
	Düşük	54	32.0
	Orta	92	54.4
	Yüksek	11	6.5
Çocuklukta anne hayatta olma durumu	Evet	164	97.0
	Hayır	5	3.0
Çocuklukta anne-baba ilişki durumu	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	7.1
	Evli	157	92.9
Annenin çocuk yetiştirme tutumu	Demokratik tutum	60	35.5
	Otoriter tutum	39	23.1
	Aşırı koruyucu tutum	37	21.9
	Tutarsız tutum	25	14.8
	İhmalkâr tutum	8	4.7
Babanın çocuk yetiştirme tutumu	Demokratik tutum	58	34.3
	Otoriter tutum	38	22.5
	Aşırı koruyucu tutum	16	9.5
	Tutarsız tutum	30	17.8
	İhmalkâr tutum	27	16.0
Aile içinde şiddete maruz kalma durumu	Evet	59	34.9
	Hayır	110	65.1
Aile içinde şiddete tanıklık etme durumu	Evet	67	39.6
	Hayır	102	60.4
Aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumu	Evet	41	24.3
	Hayır	128	75.7
Toplam		169	100

Yetişkinlerin çocukluklarının geçtiği yerleri incelediğimizde; %20.7’sinin köy, %28.4’ünün (48 kişi) ilçe/kasaba, %38.5’inin (65 kişi) şehir ve %12.4’ünün (21 kişi)

metropolde büyüdüğü görülmüştür. Çocukken yetiştirildiği aile tipine bakıldığında; %66.9'u (113 kişi) çekirdek ailede, %26'sı (44 kişi) geniş ailede ve %7.1'i (12 kişi) parçalanmış aile/yuvada yetiştirildiği görülmüştür. Yetişkinlerin %55'inin (93 kişi) annesi, %36.1'inin (61 kişi) anne-babası, %6.5'inin (11 kişi) büyükanne-büyükbabası çocukluk çağında en çok bakım vermiş olup, %2.4'ü (4 kişi) ise diğer kişiler bakım vermiştir. Yetişkinlerin çocuklukta aile ekonomik durumu %7.1'inin (12 kişi) çok düşük, %32'sinin (54 kişi) düşük, %54.4'ünün (92 kişi) orta ve %6.5'inin (11 kişi) yüksektir. Yetişkinlerin %97'sinin (164 kişi) çocuklukta annesi hayatta iken %3'ünün (5 kişi) annesi hayatta değildir. Yetişkinlerin %7,1'inin (12 kişi) çocukluğunda anne-babası boşanmış durumda, %92.9'unun anne-babası evlidir. Yetişkinlerin annelerinin çocuk yetiştirme tutumu incelendiğinde; %35.5'inin (60 kişi) demokratik tutum, %23.1'inin (39 kişi) otoriter tutum, %21.9'unun (37 kişi) aşırı koruyucu tutum, %14.8'inin (25 kişi) tutarsız tutum ve %4.7'sinin (8 kişi) ihmalkar tutuma sahip oldukları görülmüştür. Yetişkinlerin babalarının çocuk yetiştirme tutumu incelendiğinde; %34.3'ünün (58 kişi) demokratik tutum, %22.5'inin (38 kişi) otoriter tutum, %9.5'inin (16 kişi) aşırı koruyucu tutum, %17.8'inin (30 kişi) tutarsız tutum ve %16'sının (27 kişi) ihmalkar tutuma sahip oldukları görülmüştür. Yetişkinlerin %34.9'u (59 kişi) aile içinde şiddete maruz kalmış olup %65.1'i (110 kişi) aile içinde şiddete maruz kalmamıştır. Yetişkinlerin aile içinde şiddete tanıklık etme durumları incelendiğinde %39.6'sı (67 kişi) evet cevabı, %60.4'ü (102 kişi) hayır cevabı vermiş oldukları görülmüştür. Yetişkinlerin %24.3'ü (41 kişi) aile dışında şiddete maruz kalmış olup, %75.7'si (128 kişi) aile dışında şiddete maruz kalmamıştır (Tablo 4.2.).

Çalışmaya katılan yetişkinlerin aile içi maruz kaldığı şiddet türleri incelendiğinde toplam 219 cevap verildiği görülmüştür. Bu cevaplar içerisinde %46.6'sı şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir. %21.9'u psikolojik şiddet, %20,1'i fiziksel şiddet, %8.2'si ihmalkarlık, %2.3'ü ekonomik şiddet ve %0.9'u ise cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan yetişkinlerin aile dışı maruz kaldığı şiddet türleri incelendiğinde toplam 196 cevap verildiği görülmüştür. Bu cevaplar içerisinde %60.7'si şiddete maruz kalmadığını ifade etmiştir. %15.8'i psikolojik şiddet, %16.8'i fiziksel şiddet, %3.1'i ihmalkarlık, %1'i ekonomik şiddet ve %2.6'sı ise cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (Tablo 4.3.).

Tablo 4.3. Katılımcıların Aile İçinde ve Dışında Maruz Kaldıkları Şiddet Türleri

		<i>f</i>	%
Aile içi maruz kalınan şiddet türleri	Fiziksel şiddet	44	20.1
	Psikolojik şiddet	48	21.9
	Ekonomik şiddet	5	2.3
	Cinsel şiddet	2	0.9
	İhmalkârlık	18	8.2
	Şiddete maruz kalmadım	102	46.6
	Toplam	219	100
Aile dışı maruz kalınan şiddet türleri	Fiziksel şiddet	33	16.8
	Psikolojik şiddet	31	15.8
	Ekonomik şiddet	2	1.0
	Cinsel şiddet	5	2.6
	İhmalkârlık	6	3.1
	Şiddete maruz kalmadım	119	60.7
	Toplam	196	100

4.2. Uygulanan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikî Bulgular

Uygulanan ölçekler ve alt boyutlarına ait betimleyici istatistikî bulgular Tablo 4.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikî Bulgular

	Ort.	S.S.	Min	Max
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	41.18	14.98	25	102
Duygusal ihmal	12.47	5.54	5	25
Fiziksel ihmal	8.25	3.31	5	20
Duygusal istismar	7.98	3.92	5	24
Fiziksel istismar	6.38	3.04	5	21
Cinsel istismar	6.09	3.29	5	25
Minimizasyon	0.51	0.85	0	3

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	2.32	0.98	1	7
Suç ve ceza	3.97	1.50	1	7
Bedensel ceza	1.49	0.98	1	7
Partner şiddeti	1.50	1.13	1	7
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	3.72	0.94	1	5
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	3.78	0.99	1	5
İletişime Özen Gösterme	3.79	1.04	1	5
İlişki Kurmaya İsteklilik	3.58	1.04	1	5
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	3.84	1.08	1	5
İletişim İlkelerine Uyma	3.61	1.00	1	5

Ort.: Ortalama, S.S.: Standart Sapma, Min.: Minimum, Max.: Maximum

Yetişkinlere uygulanan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar ve minimizasyon puanlarına ait ortalamaları sırasıyla; 41.18; 12.47; 8.25; 7.98; 6.38; 6.09 ve 0.51 olarak bulunmuştur. Yetişkinlere uygulanan Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanlarına ait ortalamaları sırasıyla; 2.32; 3.97; 1.49 ve 1.50 olarak bulunmuştur. Yetişkinlere uygulanan İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanlarına ait ortalamaları sırasıyla; 3.72; 3.78; 3.79; 3.58; 3.84 ve 3.61 olarak bulunmuştur.

4.3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, İletişim Becerileri Ölçeği ve Alt Boyutlarına ait puanların karşılaştırılması yapılmış çıkan bulgular Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Cinsiyet	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Erkek	78	40.92	12.59	-0.204	0.839
	Kadın	91	41.40	16.83		
Duygusal ihmal	Erkek	78	12.55	5.70	0.169	0.866
	Kadın	91	12.41	5.43		
Fiziksel ihmal	Erkek	78	8.63	3.21	1.363	0.175
	Kadın	91	7.93	3.38		
Duygusal istismar	Erkek	78	7.49	3.21	-1.067	0.286
	Kadın	91	8.40	4.42		
Fiziksel istismar	Erkek	78	6.36	2.66	-0.022	0.982
	Kadın	91	6.40	3.35		
Cinsel istismar	Erkek	78	5.90	2.65	-0.13	0.897
	Kadın	91	6.26	3.76		
Minimizasyon	Erkek	78	0.63	0.97	1.669	0.097
	Kadın	91	0.41	0.71		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Erkek	78	2.59	1.14	-3.375	0.001**
	Kadın	91	2.09	0.75		
Suç ve ceza	Erkek	78	4.25	1.62	2.235	0.027*
	Kadın	91	3.74	1.36		
Bedensel ceza	Erkek	78	1.74	1.17	-4.055	0.001**
	Kadın	91	1.27	0.73		
Partner şiddeti	Erkek	78	1.78	1.40	-3.030	0.002**
	Kadın	91	1.26	0.76		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Erkek	78	3.57	1.07	-1.861	0.065
	Kadın	91	3.85	0.79		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Erkek	78	3.59	1.12	-2.323	0.022*
	Kadın	91	3.95	0.83		
İletişime Özen Gösterme	Erkek	78	3.65	1.15	-1.668	0.097
	Kadın	91	3.92	0.92		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Erkek	78	3.41	1.15	-1.955	0.052
	Kadın	91	3.72	0.92		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Erkek	78	3.64	1.19	-2.218	0.028*
	Kadın	91	4.01	0.96		
İletişim İlkelerine Uyuma	Erkek	78	3.58	1.13	-0.333	0.740
	Kadın	91	3.63	0.89		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal

istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin şiddete yönelik tutum puanları kadınların şiddete yönelik tutum puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) suç ve ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin suç ve ceza alt boyutu puanları, kadınların suç ve ceza alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin bedensel ceza alt boyutu puanları, kadınların bedensel ceza alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Erkeklerin partner şiddeti alt boyutu puanları, kadınların partner şiddeti alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) temel beceriler ve kendini ifade etme alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Kadınların temel beceriler ve kendini ifade etme alt boyutu puanları, erkeklerin temel beceriler ve kendini ifade etme alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin cinsiyetlerine göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Kadınların etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim alt boyutu puanları, erkeklerin etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Yaşa Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Yaş	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	20-29 yaş ^A	127	41.13	15.51	0.002	0.998	-
	30-39 yaş ^B	30	41.33	14.76			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	41.25	9.78			
Duygusal ihmal	20-29 yaş ^A	127	12.21	5.45	0.578	0.562	-
	30-39 yaş ^B	30	13.17	5.80			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	13.50	6.07			
Fiziksel ihmal	20-29 yaş ^A	127	8.04	3.35	1.534	0.219	
	30-39 yaş ^B	30	8.60	3.43			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	9.67	2.15			
Duygusal istismar	20-29 yaş ^A	127	8.17	4.05	2.256	0.328	-
	30-39 yaş ^B	30	7.47	3.64			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	7.25	3.33			
Fiziksel istismar	20-29 yaş ^A	127	6.36	3.01	1.974	0.373	-
	30-39 yaş ^B	30	6.80	3.55			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	5.50	1.73			
Cinsel istismar	20-29 yaş ^A	127	6.35	3.72	2.527	0.283	-
	30-39 yaş ^B	30	5.30	1.06			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	5.33	0.89			
Minimizasyon	20-29 yaş ^A	127	0.51	0.84	0.084	0.92	-
	30-39 yaş ^B	30	0.47	0.90			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	0.58	0.79			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	20-29 yaş ^A	127	2.19	0.83	7.267	0.026*	A<B
	30-39 yaş ^B	30	2.82	1.34			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	2.43	1.05			
Suç ve ceza	20-29 yaş ^A	127	3.88	1.51	1.387	0.253	-
	30-39 yaş ^B	30	4.39	1.49			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	3.93	1.40			
Bedensel ceza	20-29 yaş ^A	127	1.34	0.74	14.421	0.001**	A<B
	30-39 yaş ^B	30	2.05	1.52			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	1.63	1.11			
Partner şiddeti	20-29 yaş ^A	127	1.35	0.84	4.814	0.099	-
	30-39 yaş ^B	30	2.03	1.74			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	1.75	1.53			

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	20-29 yaş ^A	127	3.73	0.89	0.902	0.408	-
	30-39 yaş ^B	30	3.56	1.13			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	3.97	0.97			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	20-29 yaş ^A	127	3.83	0.95	2.026	0.135	
	30-39 yaş ^B	30	3.46	1.13			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	3.99	0.92			
İletişime Özen Gösterme	20-29 yaş ^A	127	3.82	1.00	0.876	0.418	-
	30-39 yaş ^B	30	3.60	1.14			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	4.03	1.13			
İlişki Kurmaya İsteklilik	20-29 yaş ^A	127	3.56	0.99	0.853	0.428	-
	30-39 yaş ^B	30	3.50	1.18			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	3.94	1.14			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	20-29 yaş ^A	127	3.88	1.02	0.533	0.588	-
	30-39 yaş ^B	30	3.65	1.31			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	3.87	1.17			
İletişim İlkelerine Uyma	20-29 yaş ^A	127	3.58	0.97	1.13	0.326	-
	30-39 yaş ^B	30	3.57	1.15			
	40 yaş ve üzeri ^C	12	4.03	0.93			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) suç ve ceza ile partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). 20-29 yaş aralığındaki yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanları, 30-39 yaş aralığındaki yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. 20-

29 yaş aralığındaki yetişkinlerin bedensel ceza puanları, 30-39 yaş aralığındaki yetişkinlerin bedensel ceza puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin yaşlarına göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Medeni Durumlarına Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Medeni durum	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Bekar	113	41.96	16.14	0.903	0.368
	Evli	55	39.73	12.36		
Duygusal ihmal	Bekar	113	12.38	5.49	-0.399	0.69
	Evli	55	12.75	5.72		
Fiziksel ihmal	Bekar	113	8.15	3.42	-0.523	0.602
	Evli	55	8.44	3.12		
Duygusal istismar	Bekar	113	8.41	4.21	2.172	0.032*
	Evli	55	7.15	3.15		
Fiziksel istismar	Bekar	113	6.56	3.22	1.039	0.300
	Evli	55	6.04	2.67		
Cinsel istismar	Bekar	113	6.46	3.90	2.766	0.006**
	Evli	55	5.36	1.11		
Minimizasyon	Bekar	113	0.47	0.85	-0.808	0.42
	Evli	55	0.58	0.85		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Bekar	113	2.22	0.82	-1.075	0.282
	Evli	55	2.51	1.24		
Suç ve ceza	Bekar	113	3.92	1.50	-0.529	0.597
	Evli	55	4.05	1.48		
Bedensel ceza	Bekar	113	1.35	0.68	-2.094	0.04*
	Evli	55	1.77	1.39		
Partner şiddeti	Bekar	113	1.39	0.85	-1.524	0.132
	Evli	55	1.73	1.55		

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Bekar	113	3.74	0.87	0.419	0.676
	Evli	55	3.67	1.08		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Bekar	113	3.83	0.94	1.03	0.304
	Evli	55	3.66	1.09		
İletişime Özen Gösterme	Bekar	113	3.83	0.98	0.525	0.601
	Evli	55	3.73	1.17		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Bekar	113	3.57	1.00	-0.108	0.914
	Evli	55	3.59	1.13		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Bekar	113	3.90	0.99	0.953	0.343
	Evli	55	3.71	1.26		
İletişim İlkelerine Uyma	Bekar	113	3.59	0.96	-0.481	0.631
	Evli	55	3.67	1.10		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Bekar yetişkinlerin duygusal istismar alt boyutu puanları, evli yetişkinlerin duygusal istismar alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Bekar yetişkinlerin cinsel istismar alt boyutu puanları, evli yetişkinlerin cinsel istismar alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Bekar yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanları, evli yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin medeni durumlarına göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime

özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. Eğitim Düzeylerine Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Eğitim düzeyi	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Lise ^A	11	49.18	15.51	1.95	0.146	-
	Üniversite ^B	137	40.95	15.45			
	Yüksek lisans ^C	21	38.48	9.91			
Duygusal ihmal	Lise ^A	11	16.00	5.71	2.454	0.089	-
	Üniversite ^B	137	12.27	5.57			
	Yüksek lisans ^C	21	11.95	4.84			
Fiziksel ihmal	Lise ^A	11	9.82	3.43	1.328	0.268	-
	Üniversite ^B	137	8.13	3.34			
	Yüksek lisans ^C	21	8.24	2.95			
Duygusal istismar	Lise ^A	11	9.18	4.29	1.537	0.215	-
	Üniversite ^B	137	7.95	4.08			
	Yüksek lisans ^C	21	7.52	2.46			
Fiziksel istismar	Lise ^A	11	8.27	4.34	2.784	0.095	-
	Üniversite ^B	137	6.36	3.07			
	Yüksek lisans ^C	21	5.52	1.29			
Cinsel istismar	Lise ^A	11	5.91	3.02	0.882	0.348	-
	Üniversite ^B	137	6.24	3.52			
	Yüksek lisans ^C	21	5.24	1.09			
Minimizasyon	Lise ^A	11	0.36	0.67	0.754	0.472	-
	Üniversite ^B	137	0.55	0.88			
	Yüksek lisans ^C	21	0.33	0.66			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Lise ^A	11	2.76	1.78	0.010	0.921	-
	Üniversite ^B	137	2.31	0.94			
	Yüksek lisans ^C	21	2.17	0.63			
Suç ve Ceza	Lise ^A	11	3.44	1.53	0.916	0.402	-
	Üniversite ^B	137	4.04	1.52			
	Yüksek lisans ^C	21	3.83	1.38			

Bedensel ceza	Lise ^A	11	2.32	1.96	4.44	0.013*	A>B. C
	Üniversite ^B	137	1.44	0.90			
	Yüksek lisans ^C	21	1.36	0.50			
Partner şiddeti	Lise ^A	11	2.52	2.20	3.829	0.050*	A>B. C
	Üniversite ^B	137	1.44	1.03			
	Yüksek lisans ^C	21	1.33	0.70			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Lise ^A	11	3.39	1.42	0.948	0.389	-
	Üniversite ^B	137	3.72	0.89			
	Yüksek lisans ^C	21	3.87	0.93			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Lise ^A	11	3.40	1.39	0.931	0.396	-
	Üniversite ^B	137	3.79	0.97			
	Yüksek lisans ^C	21	3.89	0.87			
İletişime Özen Gösterme	Lise ^A	11	3.45	1.51	0.638	0.53	-
	Üniversite ^B	137	3.81	0.99			
	Yüksek lisans ^C	21	3.85	1.06			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Lise ^A	11	3.39	1.44	1.429	0.243	-
	Üniversite ^B	137	3.54	0.99			
	Yüksek lisans ^C	21	3.92	1.10			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Lise ^A	11	3.25	1.55	1.797	0.169	-
	Üniversite ^B	137	3.87	1.04			
	Yüksek lisans ^C	21	3.96	1.04			
İletişim İlkelerine Uyuma	Lise ^A	11	3.45	1.40	0.329	0.72	-
	Üniversite ^B	137	3.60	0.97			
	Yüksek lisans ^C	21	3.75	1.03			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve suç ve ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Lise mezunu olan yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanları,

üniversite ve yüksek lisans mezunu olan yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Lise mezunu olan yetişkinlerin partner şiddeti alt boyutu puanları, üniversite ve yüksek lisans mezunu olan yetişkinlerin partner şiddeti alt boyutu puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin eğitim düzeylerine göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir düzeylerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. Yetişkinlerin Gelir Düzeylerine Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Gelir düzeyi	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Düşük ^A	42	45.93	18.67	3.282	0.04*	A>B
	Orta ^B	121	39.35	13.17			
	Yüksek ^C	6	44.83	15.32			
Duygusal ihmal	Düşük ^A	42	14.00	5.58	2.4	0.094	-
	Orta ^B	121	11.89	5.50			
	Yüksek ^C	6	13.50	4.59			
Fiziksel ihmal	Düşük ^A	42	9.14	3.83	2.08	0.128	-
	Orta ^B	121	7.94	3.11			
	Yüksek ^C	6	8.33	2.50			
Duygusal istismar	Düşük ^A	42	9.07	4.95	3.556	0.169	-
	Orta ^B	121	7.58	3.49			
	Yüksek ^C	6	8.33	3.14			
Fiziksel istismar	Düşük ^A	42	6.98	4.06	3.310	0.191	-
	Orta ^B	121	6.09	2.53			
	Yüksek ^C	6	8.00	3.79			
Cinsel istismar	Düşük ^A	42	6.74	3.96	6.394	0.288	-
	Orta ^B	121	5.84	2.98			
	Yüksek ^C	6	6.67	4.08			
Minimizasyon	Düşük ^A	42	0.40	0.73	1.737	0.179	-
	Orta ^B	121	0.57	0.89			
	Yüksek ^C	6	0.00	0.00			

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Düşük ^A	42	2.30	0.98	0.134	0.935	-
	Orta ^B	121	2.33	0.99			
	Yüksek ^C	6	2.26	0.91			
Suç ve ceza	Düşük ^A	42	3.95	1.63	0.014	0.987	-
	Orta ^B	121	3.98	1.44			
	Yüksek ^C	6	4.05	1.95			
Bedensel ceza	Düşük ^A	42	1.47	1.06	0.455	0.796	-
	Orta ^B	121	1.50	0.98			
	Yüksek ^C	6	1.39	0.49			
Partner şiddeti	Düşük ^A	42	1.49	1.04	0.034	0.983	-
	Orta ^B	121	1.51	1.18			
	Yüksek ^C	6	1.33	0.61			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Düşük ^A	42	3.63	0.99	0.714	0.491	-
	Orta ^B	121	3.77	0.90			
	Yüksek ^C	6	3.40	1.38			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Düşük ^A	42	3.70	1.11	0.375	0.688	-
	Orta ^B	121	3.82	0.93			
	Yüksek ^C	6	3.56	1.43			
İletişime Özen Gösterme	Düşük ^A	42	3.66	1.11	0.893	0.411	-
	Orta ^B	121	3.86	0.99			
	Yüksek ^C	6	3.47	1.51			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Düşük ^A	42	3.52	1.04	0.074	0.929	-
	Orta ^B	121	3.60	1.02			
	Yüksek ^C	6	3.56	1.54			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Düşük ^A	42	3.80	1.15	0.954	0.387	-
	Orta ^B	121	3.88	1.04			
	Yüksek ^C	6	3.27	1.42			
İletişim İlkelerine Uyma	Düşük ^A	42	3.44	1.00	1.544	0.217	-
	Orta ^B	121	3.69	0.99			
	Yüksek ^C	6	3.17	1.15			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir düzeylerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir düzeylerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Düşük gelir düzeyine sahip olan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, orta gelir düzeyine sahip olan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir düzeylerine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin gelir düzeylerine göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunun geçtiği yere göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. Yetişkinlerin Çocukluğunun Geçtiği Yere Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması (Tablo “EKLER” bölümünde sunulmuştur. Bkz EK-5.)

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunun geçtiği yere göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Köy ve ilçe/kasabada çocukluğu geçen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, şehir ve metropolde çocukluğu geçen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunun geçtiği yere göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunun geçtiği yere göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. Yetişkinlerin Çocukluk Çağında Yetiştirildiği Aile Tipine Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipi	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı	Çekirdek aile ^A	113	37.80	11.42	16.609	0.000**	A.B<C
	Geniş aile ^B	44	44.59	17.88			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	60.50	16.65			
Duygusal ihmal	Çekirdek aile ^A	113	11.37	5.03	13.689	0.000**	A.B<C
	Geniş aile ^B	44	13.45	5.86			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	19.25	3.28			
Fiziksel ihmal	Çekirdek aile ^A	113	7.65	2.85	10.731	0.000**	A.B<C
	Geniş aile ^B	44	8.84	3.67			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	11.83	3.54			
Duygusal istismar	Çekirdek aile ^A	113	7.25	3.44	19.401	0.000**	A.B<C
	Geniş aile ^B	44	8.82	4.23			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	11.75	4.61			
Fiziksel istismar	Çekirdek aile ^A	113	5.80	2.01	20.314	0.000**	A.B<C
	Geniş aile ^B	44	7.02	4.01			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	9.50	4.66			
Cinsel istismar	Çekirdek aile ^A	113	5.73	2.52	10.051	0.007**	A<C
	Geniş aile ^B	44	6.45	4.08			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	8.17	5.34			
Minimizasyon	Çekirdek aile ^A	113	0.54	0.83	1.647	0.196	-
	Geniş aile ^B	44	0.55	0.95			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	0.08	0.29			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Çekirdek aile ^A	113	2.18	0.83	3.746	0.034*	A<B
	Geniş aile ^B	44	2.59	1.14			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	2.62	1.40			
Suç ve ceza	Çekirdek aile ^A	113	3.87	1.52	1.158	0.317	-
	Geniş aile ^B	44	4.27	1.46			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.88	1.44			
Bedensel ceza	Çekirdek aile ^A	113	1.33	0.72	4.786	0.014*	A<B.C
	Geniş aile ^B	44	1.75	1.30			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	1.94	1.48			
Partner şiddeti	Çekirdek aile ^A	113	1.34	0.85	3.611	0.029*	A<B.C
	Geniş aile ^B	44	1.76	1.40			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	2.02	1.88			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Çekirdek aile ^A	113	3.75	0.91	1.099	0.336	-
	Geniş aile ^B	44	3.75	1.02			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.33	0.88			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Çekirdek aile ^A	113	3.83	0.95	0.853	0.428	-
	Geniş aile ^B	44	3.76	1.11			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.44	0.89			
İletişime Özen Gösterme	Çekirdek aile ^A	113	3.86	1.02	1.586	0.208	-
	Geniş aile ^B	44	3.75	1.10			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.32	0.83			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Çekirdek aile ^A	113	3.56	1.05	0.464	0.629	-
	Geniş aile ^B	44	3.67	1.02			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.36	1.07			

Etkin Dinlenme ve	Çekirdek aile ^A	113	3.86	1.02	0.774	0.463	-
Sözel Olmayan	Geniş aile ^B	44	3.89	1.22			
İletişim	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.47	1.18			
İletişim İlkelerine	Çekirdek aile ^A	113	3.64	1.01	1.817	0.166	-
Uyma	Geniş aile ^B	44	3.67	0.99			
	Parçalanmış aile/yuva ^C	12	3.08	0.92			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ve geniş ailede yetişen yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ve geniş ailede yetişen yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin duygusal ihmal puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ve geniş ailede yetişen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ve geniş ailede yetişen yetişkinlerin duygusal istismar puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin duygusal istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ve geniş ailede yetişen yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin fiziksel istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ailede yetişen yetişkinlerin cinsel istismar puanları, parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin cinsel istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) suç ve ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ailede yetişen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanları, geniş ailede yetişen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ailede yetişen yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanları, geniş aile ve parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin bedensel ceza alt boyutu puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluk çağında yetiştirildiği aile tipine göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çekirdek ailede yetişen yetişkinlerin partner şiddeti alt boyutu puanları, geniş aile ve parçalanmış aile/yuvada yetişen yetişkinlerin partner şiddeti alt boyutu puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunun geçtiği yere göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Yetişkinlerin Çocukluğunda En Çok Bakım Veren Kişiye Göre Ölçeklerin ve Alt Faktörlerine Ait Puanların Karşılaştırılması (Tablo “EKLER” bölümünde sunulmuştur. Bkz EK-6.)

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları, büyükanne- büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, büyükanne- büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin duygusal ihmal puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, büyükanne- büyükbaba tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanlarına göre düşüktür. Büyükanne- büyükbaba tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları da diğer kişiler tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel ihmal puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin duygusal istismar puanları, büyükanne- büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin duygusal istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, büyükanne- büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin fiziksel istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda büyükanne-büyükbaba

tarafından bakım verilen yetişkinlerin cinsel istismar puanları, anne, anne-baba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin cinsel istismar puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) suç ve ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanları, büyükanne- büyükbaba tarafından bakım verilen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanlarına göre düşüktür. Büyükanne- büyükbaba tarafından bakım verilen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanları da diğer kişiler tarafından bakım verilen yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne ve anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin bedensel ceza puanları, büyükanne- büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin bedensel ceza puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne tarafından bakım verilen yetişkinlerin partner şiddeti puanları, anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin partner şiddeti puanlarına göre düşüktür. Çocukluğunda anne-baba tarafından bakım verilen yetişkinlerin partner şiddeti puanları da büyükanne- büyükbaba ve diğer kişiler tarafından bakım verilen yetişkinlerin partner şiddeti puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda en çok bakım veren kişiye göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda diğerleri tarafından bakım verilen yetişkinlerin etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim puanları, anne, anne-baba ve büyükanne- büyükbaba tarafından bakım verilen yetişkinlerin etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ),

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.13.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Yetişkinlerin Çocukluğundaki Aile Ekonomik Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluktaki aile ekonomik durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Çok düşük ^A	12	56.50	20.73	7.368	0.000**	A>B.C.D
	Düşük ^B	54	44.15	16.77			
	Orta ^C	92	37.74	10.92			
	Yüksek ^D	11	38.64	16.57			
Duygusal ihmal	Çok düşük ^A	12	18.00	6.77	7.607	0.000**	C.D<B<A
	Düşük ^B	54	13.69	5.57			
	Orta ^C	92	11.32	4.80			
	Yüksek ^D	11	10.18	5.36			
Fiziksel ihmal	Çok düşük ^A	12	11.50	3.63	6.614	0.000**	A>B.C.D
	Düşük ^B	54	8.87	3.55			
	Orta ^C	92	7.55	2.75			
	Yüksek ^D	11	7.55	3.78			
Duygusal istismar	Çok düşük ^A	12	10.75	5.34	5.963	0.023*	A>B.C.D
	Düşük ^B	54	8.46	4.59			
	Orta ^C	92	7.32	3.02			
	Yüksek ^D	11	8.09	4.28			
Fiziksel istismar	Çok düşük ^A	12	8.42	4.80	3.501	0.017*	A>B.C.D
	Düşük ^B	54	6.89	3.90			
	Orta ^C	92	5.82	1.90			
	Yüksek ^D	11	6.36	2.73			
Cinsel istismar	Çok düşük ^A	12	7.83	3.81	1.572	0.198	-
	Düşük ^B	54	6.24	3.82			
	Orta ^C	92	5.74	2.57			
	Yüksek ^D	11	6.45	4.82			
Minimizasyon	Çok düşük ^A	12	0.50	0.80	1.063	0.366	-
	Düşük ^B	54	0.37	0.76			
	Orta ^C	92	0.55	0.84			
	Yüksek ^D	11	0.82	1.25			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Çok düşük ^A	12	1.97	0.75	14.554	0.002**	B.C>A.D
	Düşük ^B	54	2.68	1.12			
	Orta ^C	92	2.19	0.90			
	Yüksek ^D	11	1.99	0.60			

Suç ve ceza	Çok düşük ^A	12	3.11	1.68	9.350	0.025*	B.C>A.D
	Düşük ^B	54	4.45	1.44			
	Orta ^C	92	3.84	1.44			
	Yüksek ^D	11	3.66	1.58			
Bedensel ceza	Çok düşük ^A	12	1.36	0.48	2.499	0.061	-
	Düşük ^B	54	1.77	1.26			
	Orta ^C	92	1.38	0.86			
	Yüksek ^D	11	1.11	0.35			
Partner şiddeti	Çok düşük ^A	12	1.44	0.65	2.475	0.063	-
	Düşük ^B	54	1.83	1.47			
	Orta ^C	92	1.35	0.97			
	Yüksek ^D	11	1.20	0.29			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Çok düşük ^A	12	3.49	1.01	1.117	0.344	-
	Düşük ^B	54	3.58	0.90			
	Orta ^C	92	3.83	0.91			
	Yüksek ^D	11	3.71	1.24			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Çok düşük ^A	12	3.58	1.08	0.901	0.442	-
	Düşük ^B	54	3.65	0.98			
	Orta ^C	92	3.89	0.95			
	Yüksek ^D	11	3.71	1.27			
İletişime Özen Gösterme	Çok düşük ^A	12	3.52	1.02	0.899	0.443	-
	Düşük ^B	54	3.70	1.03			
	Orta ^C	92	3.91	1.01			
	Yüksek ^D	11	3.62	1.33			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Çok düşük ^A	12	3.39	1.03	1.246	0.295	-
	Düşük ^B	54	3.38	0.93			
	Orta ^C	92	3.70	1.05			
	Yüksek ^D	11	3.73	1.38			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Çok düşük ^A	12	3.57	1.15	2.155	0.095	-
	Düşük ^B	54	3.59	1.07			
	Orta ^C	92	4.02	1.03			
	Yüksek ^D	11	3.85	1.36			
İletişim İlkelerine Uyma	Çok düşük ^A	12	3.42	1.21	0.263	0.852	-
	Düşük ^B	54	3.56	0.99			
	Orta ^C	92	3.66	0.96			
	Yüksek ^D	11	3.67	1.26			

*p<0.05, **p<0.01, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar ve minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda çok düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları, düşük, orta ve yüksek aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda orta ve yüksek aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları, düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanlarına göre düşüktür. Çocukluğunda düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları da çok düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda çok düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, düşük, orta ve yüksek aile gelirin e sahip yetişkinlerin fiziksel ihmal puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda çok düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, düşük, orta ve yüksek aile gelirin e sahip yetişkinlerin duygusal ihmal puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda çok düşük aile gelirin e sahip yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, düşük, orta ve yüksek aile gelirin e sahip yetişkinlerin fiziksel istismar puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluktaki aile ekonomik durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocuklukta aile ekonomik durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda düşük ve orta aile gelirine sahip yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanları, çok düşük yüksek aile gelirine sahip yetişkinlerin şiddete yönelik tutum puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocuklukta aile ekonomik durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) suç ve ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda düşük ve orta aile gelirine sahip yetişkinlerin suç ve ceza puanları, çok düşük yüksek aile gelirine sahip yetişkinlerin suç ve ceza puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocuklukta aile ekonomik durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.14.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Yetişkinlerin Çocukluğunda Annesinin Hayatta Olma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda annesinin hayatta olma durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Evet	164	40.70	14.89	-2.401	0.017*
	Hayır	5	56.80	8.81		
Duygusal ihmal	Evet	164	12.27	5.48	-5.281	0.003**
	Hayır	5	19.20	2.77		
Fiziksel ihmal	Evet	164	8.14	3.27	-2.613	0.010*
	Hayır	5	12.00	2.55		
Duygusal istismar	Evet	164	7.85	3.88	-2.556	0.011*
	Hayır	5	12.00	3.67		
Fiziksel istismar	Evet	164	6.33	3.01	-1.670	0.095
	Hayır	5	8.00	3.94		

Cinsel istismar	Evet	164	6.11	3.33	0.939	0.338
	Hayır	5	5.60	0.89		
Minimizasyon	Evet	164	0.52	0.85	7.863	0.000**
	Hayır	5	0.00	0.00		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Evet	164	2.28	0.93	-2.213	0.027*
	Hayır	5	3.66	1.69		
Suç ve ceza	Evet	164	3.94	1.51	-4.41	0.004**
	Hayır	5	5.06	0.50		
Bedensel ceza	Evet	164	1.45	0.92	-1.756	0.079
	Hayır	5	2.77	2.06		
Partner şiddeti	Evet	164	1.45	1.03	-2.408	0.016*
	Hayır	5	3.15	2.61		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Evet	164	3.73	0.94	1.171	0.243
	Hayır	5	3.24	1.00		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Evet	164	3.79	0.99	1.074	0.284
	Hayır	5	3.31	1.00		
İletişime Özen Gösterme	Evet	164	3.81	1.04	1.303	0.194
	Hayır	5	3.20	0.94		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Evet	164	3.58	1.03	0.384	0.702
	Hayır	5	3.40	1.52		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Evet	164	3.85	1.08	0.919	0.359
	Hayır	5	3.40	1.32		
İletişim İlkelerine Uyuma	Evet	164	3.63	1.01	1.692	0.093
	Hayır	5	2.87	0.51		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar ve cinsel istismar alt boyutlarının puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta olmayan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta

olmayan yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta olmayan yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta olmayan yetişkinlerin duygusal istismar puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta olmayan yetişkinlerin minimizasyon puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre bedensel ceza alt boyutlarının puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel, suç ve ceza ile partner şiddeti alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi hayatta olmayan yetişkinlerin şiddete yönelik genel tutumları, suç ve ceza puanları ile partner şiddeti puanları, annesi hayatta olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annesinin hayatta olma durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babasının hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.15.'te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Yetişkinlerin Çocukluğunda Babasının Hayatta Olma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda babasının hayatta olma durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Evet	164	40.99	14.98	-0.912	0.363
	Hayır	5	47.20	15.25		
Duygusal ihmal	Evet	164	12.45	5.54	-0.297	0.767
	Hayır	5	13.20	6.06		
Fiziksel ihmal	Evet	164	8.18	3.31	-1.616	0.108
	Hayır	5	10.60	2.70		
Duygusal istismar	Evet	164	7.92	3.92	-1.314	0.189
	Hayır	5	9.80	3.96		
Fiziksel istismar	Evet	164	6.34	3.05	-1.664	0.096
	Hayır	5	7.60	2.79		
Cinsel istismar	Evet	164	6.10	3.32	-0.080	0.936
	Hayır	5	6.00	2.24		
Minimizasyon	Evet	164	0.51	0.85	0.291	0.771
	Hayır	5	0.40	0.89		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Evet	164	2.31	0.97	-0.060	0.952
	Hayır	5	2.58	1.48		
Suç ve ceza	Evet	164	3.99	1.49	0.694	0.489
	Hayır	5	3.51	1.88		
Bedensel ceza	Evet	164	1.47	0.96	-0.955	0.342
	Hayır	5	2.07	1.60		
Partner şiddeti	Evet	164	1.48	1.09	-0.636	0.525
	Hayır	5	2.15	2.06		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Evet	164	3.74	0.92	1.658	0.099
	Hayır	5	3.04	1.29		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Evet	164	3.80	0.98	1.487	0.139
	Hayır	5	3.13	1.33		
İletişime Özen Gösterme	Evet	164	3.82	1.02	1.749	0.082
	Hayır	5	3.00	1.35		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Evet	164	3.59	1.03	0.968	0.334
	Hayır	5	3.13	1.43		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Evet	164	3.86	1.07	1.512	0.133
	Hayır	5	3.12	1.54		
İletişim İlkelerine Uyma	Evet	164	3.63	1.00	1.847	0.067
	Hayır	5	2.80	0.96		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babasının hayatta olma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel ve alt boyutları olan duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, minimizasyon puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babasının hayatta olma durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babasının hayatta olma durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.16.'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16. Yetişkinlerin Çocukluğundaki Anne-Baba İlişki Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocuklukta anne-baba ilişki durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	55.33	12.81	3.509	0.001**
	Evli	157	40.10	14.61		
Duygusal ihmal	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	18.00	3.57	5.322	0.000**
	Evli	157	12.05	5.45		
Fiziksel ihmal	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	10.92	3.48	2.957	0.004**
	Evli	157	8.05	3.22		
Duygusal istismar	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	10.67	3.80	-3.056	0.002**
	Evli	157	7.77	3.87		
Fiziksel istismar	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	8.75	3.36	-3.920	0.000**
	Evli	157	6.20	2.95		
Cinsel istismar	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	7.00	4.65	1.247	0.212
	Evli	157	6.03	3.17		
Minimizasyon	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	0.08	0.29	-4.231	0.000**
	Evli	157	0.54	0.87		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	2.97	1.54	-1.172	0.241
	Evli	157	2.27	0.91		
Suç ve ceza	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	4.12	1.32	0.347	0.729
	Evli	157	3.96	1.52		

Bedensel ceza	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	2.15	1.71	-1.116	0.264
	Evli	157	1.44	0.89		
Partner şiddeti	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	2.63	2.16	-2.358	0.018*
	Evli	157	1.41	0.97		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.32	0.97	-1.537	0.126
	Evli	157	3.75	0.93		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.40	0.96	-1.388	0.167
	Evli	157	3.81	0.99		
İletişime Özen Gösterme	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.33	1.00	-1.605	0.11
	Evli	157	3.83	1.03		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.25	1.03	-1.13	0.26
	Evli	157	3.60	1.04		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.53	1.32	-1.014	0.312
	Evli	157	3.86	1.06		
İletişim İlkelerine Uyma	Boşanmış ve ayrı yaşıyor	12	3.08	0.90	-1.902	0.059
	Evli	157	3.65	1.00		

*p<0.05, **p<0.01, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) alt boyutu olan cinsel istismar puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı

yaşayan yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin duygusal istismar puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin minimizasyon puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) partner şiddeti alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda anne-baba boşanmış ve ayrı yaşayan yetişkinlerin partner şiddeti puanları, anne-babası evli olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğundaki anne-baba ilişki durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Yetişkinlerin Çocukluğunda Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması (Tablo “EKLER” bölümünde sunulmuştur. Bkz EK-7.)

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir. Annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin puanlarından yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir. Annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da annesi aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin puanlarından yüksektir. Annesi aşırı koruyucu tutuma sahip duygusal ihmal puanları, annesi demokratik tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir. Annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin puanlarından yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin duygusal istismar puanları, annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir. Annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin puanlarından yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu

puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir. Annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin puanlarından yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi otoriter ve tutarsız tutuma sahip yetişkinlerin cinsel istismar puanları, annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin minimizasyon puanları, annesi otoriter, tutarsız, ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) bedensel ceza alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda annesi ihmalkâr tutuma sahip yetişkinlerin bedensel ceza puanları, annesi demokratik, aşırı koruyucu, otoriter, tutarsız, sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda annenin çocuk yetiştirme tutumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.18.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. Yetişkinlerin Çocukluğunda Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması (Tablo “EKLER” bölümünde

sunulmuştur. Bkz EK-8.)

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal ve cinsel istismar alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda babası demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, babası otoriter, tutarsız ve ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda babası demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, babası tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür. Babası tutarsız tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da babası otoriter ve ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda babası demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin duygusal istismar puanları, babası otoriter tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür. Babası otoriter tutuma sahip olan yetişkinlerin puanları da babası tutarsız ve ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda babası demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, babası otoriter, tutarsız ve ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda babası demokratik ve aşırı koruyucu tutuma sahip yetişkinlerin minimizasyon puanları, babası otoriter, tutarsız ve ihmalkâr tutuma sahip olan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda babanın çocuk yetiştirme tutumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile İçinde Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Ölçeklerin ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda aile		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
	çinde şiddete maruz	kalma durumu					
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Evet		59	51.75	17.39	6.65	0.000**
	Hayır		110	35.51	9.59		
Duygusal ihmal	Evet		59	15.22	5.20	5.052	0.000**
	Hayır		110	11.00	5.16		
Fiziksel ihmal	Evet		59	9.22	3.69	2.836	0.005**
	Hayır		110	7.74	2.98		
Duygusal istismar	Evet		59	11.32	4.55	-7.969	0.000**
	Hayır		110	6.18	1.85		
Fiziksel istismar	Evet		59	8.44	4.17	-7.795	0.000**
	Hayır		110	5.27	1.23		
Cinsel istismar	Evet		59	7.54	5.00	-4.076	0.000**
	Hayır		110	5.32	1.27		

Minimizasyon	Evet	59	0.12	0.38	-5.828	0.000**
	Hayır	110	0.72	0.95		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Evet	59	2.42	1.11	-0.693	0.489
	Hayır	110	2.26	0.90		
Suç ve ceza	Evet	59	3.96	1.50	-0.064	0.949
	Hayır	110	3.98	1.51		
Bedensel ceza	Evet	59	1.60	1.16	-0.454	0.650
	Hayır	110	1.42	0.87		
Partner şiddeti	Evet	59	1.71	1.38	-1.643	0.100
	Hayır	110	1.39	0.95		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Evet	59	3.66	0.91	-0.556	0.579
	Hayır	110	3.75	0.96		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Evet	59	3.77	1.01	-0.073	0.942
	Hayır	110	3.78	0.99		
İletişime Özen Gösterme	Evet	59	3.65	1.00	-1.318	0.189
	Hayır	110	3.87	1.05		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Evet	59	3.58	1.03	0.003	0.998
	Hayır	110	3.58	1.05		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Evet	59	3.73	1.10	-0.998	0.32
	Hayır	110	3.90	1.08		
İletişim İlkelerine Uyma	Evet	59	3.60	1.04	-0.1	0.92
	Hayır	110	3.62	0.98		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile içinde

şiddete maruz kalan yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin duygusal istismar puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin cinsel istismar puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalan yetişkinlerin minimizasyon puanları, aile içinde şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete maruz kalma durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme

ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.20.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile İçinde Şiddete Tanıklık Etme Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Evet	67	49.82	17.29	6.163	0.000*
	Hayır	102	35.50	9.79		*
Duygusal ihmal	Evet	67	15.00	5.31	5.156	0.000*
	Hayır	102	10.81	5.06		*
Fiziksel ihmal	Evet	67	9.16	3.65	2.831	0.005*
	Hayır	102	7.66	2.93		*
Duygusal istismar	Evet	67	10.40	4.05	-7.871	0.000*
	Hayır	102	6.38	2.90		*
Fiziksel istismar	Evet	67	8.01	4.07	-6.834	0.000*
	Hayır	102	5.30	1.29		*
Cinsel istismar	Evet	67	7.24	4.70	-4.055	0.002*
	Hayır	102	5.34	1.46		*
Minimizasyon	Evet	67	0.16	0.41	-5.25	0.000*
	Hayır	102	0.74	0.97		*
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Evet	67	2.30	0.99	-0.243	0.808
	Hayır	102	2.33	0.98		
Suç ve ceza	Evet	67	3.84	1.55	-0.939	0.349
	Hayır	102	4.06	1.47		

	Evet	67	1.52	0.98	-0.657	0.511
Bedensel ceza	Hayır	102	1.47	0.99		
Partner şiddeti	Evet	67	1.55	1.15	-0.525	0.599
	Hayır	102	1.46	1.12		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Evet	67	3.71	0.85	-0.13	0.897
	Hayır	102	3.73	1.00		
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Evet	67	3.83	0.93	0.489	0.625
	Hayır	102	3.75	1.03		
İletişime Özen Gösterme	Evet	67	3.72	0.93	-0.785	0.434
	Hayır	102	3.84	1.10		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Evet	67	3.69	0.99	1.124	0.262
	Hayır	102	3.50	1.07		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Evet	67	3.79	1.04	-0.466	0.642
	Hayır	102	3.87	1.11		
İletişim İlkelerine Uyuma	Evet	67	3.52	0.93	-0.968	0.335
	Hayır	102	3.67	1.05		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin duygusal istismar puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin cinsel istismar puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık eden yetişkinlerin minimizasyon puanları, aile içinde şiddete tanıklık etmeyen yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza, partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile içinde şiddete tanıklık etme durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve alt boyutlarına ait puanların karşılaştırılması Tablo 4.21.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.21. Yetişkinlerin Çocukluğunda Aile Dışında Birinden Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Ölçekler ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>t veya z</i>	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Evet	41	53.56	18.62	5.33	0.000**
	Hayır	128	37.21	11.06		
Duygusal ihmal	Evet	41	14.76	5.43	3.108	0.002**
	Hayır	128	11.74	5.40		
Fiziksel ihmal	Evet	41	10.17	3.88	3.854	0.000**
	Hayır	128	7.64	2.86		
Duygusal istismar	Evet	41	11.85	4.68	-7.065	0.000**
	Hayır	128	6.73	2.66		
Fiziksel istismar	Evet	41	8.90	4.57	-6.654	0.000**
	Hayır	128	5.57	1.72		
Cinsel istismar	Evet	41	7.88	5.56	-3.003	0.003**
	Hayır	128	5.52	1.79		
Minimizasyon	Evet	41	0.24	0.54	-3.011	0.003**
	Hayır	128	0.59	0.91		
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Evet	41	2.53	1.24	-0.944	0.345
	Hayır	128	2.25	0.88		
Suç ve ceza	Evet	41	3.90	1.41	-0.366	0.715
	Hayır	128	4.00	1.53		
Bedensel ceza	Evet	41	1.82	1.39	-1.534	0.125
	Hayır	128	1.38	0.79		
Partner şiddeti	Evet	41	1.88	1.57	-3.098	0.002**
	Hayır	128	1.38	0.92		
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Evet	41	3.53	0.92	-1.498	0.136
	Hayır	128	3.78	0.94		

Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Evet	41	3.59	1.02	-1.408	0.161
	Hayır	128	3.84	0.98		
İletişime Özen Gösterme	Evet	41	3.55	1.02	-1.734	0.085
	Hayır	128	3.87	1.03		
İlişki Kurmaya İsteklilik	Evet	41	3.45	1.10	-0.913	0.363
	Hayır	128	3.62	1.02		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Evet	41	3.49	1.04	-2.418	0.017*
	Hayır	128	3.95	1.08		
İletişim İlkelerine Uyma	Evet	41	3.57	1.00	-0.296	0.768
	Hayır	128	3.62	1.01		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, t: Independent Sample T Testi, z: Mann Whitney U Testi

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) genel puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin duygusal ihmal puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel ihmal alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin fiziksel ihmal puanları, aile dışında birinden şiddete kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) duygusal istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < 0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin duygusal istismar

puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) fiziksel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin fiziksel istismar puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) cinsel istismar alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin cinsel istismar puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre yüksektir.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ) minimizasyon alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin minimizasyon puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ) genel ve alt boyutları olan suç ve ceza, bedensel ceza puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre partner şiddeti puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) genel ve alt boyutları olan temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

Araştırmaya katılan yetişkinlerin çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalma durumuna göre İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p<0.05$). Çocukluğunda aile dışında birinden şiddete maruz kalan yetişkinlerin etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim puanları, aile dışında birinden şiddete maruz kalmayan yetişkinlerin puanlarına göre düşüktür.

4.4. Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Şiddete Yönelik Tutumları ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Yetişkinlerin çocukluk çağı travmaları, şiddete yönelik tutumları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi Tablo 4.22.'de gösterilmiştir.

Çocukluk çağı travmaları puanları ile duygusal ihmal, fiziksel ihmal, duygusal istismar, fiziksel istismar ve cinsel istismar arasında orta ve yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, çocukluk çağı travmaları puanları ile minimizasyon puanları arasında orta düzeyde negatif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Şiddete yönelik genel tutum ile suç ve ceza, bedensel ceza ve partner şiddeti puanları arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

İletişim becerileri genel puanları ile temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur.

Çocukluk çağı travmaları puanları ile şiddete yönelik tutum puanları arasında ilişki tespit edilememiştir ($p>0.05$). Ancak, çocukluk çağı travmaları ile bedensel ceza ve partner şiddeti puanları arasında düşük düzeyde pozitif ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre; yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları artarsa, bedensel ceza ve partner şiddeti puanlarının artacağı görülmüştür.

Çocukluk çağı travmaları puanları ile iletişim becerileri genel, temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma puanları arasında düşük ve orta düzeyde negatif ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Bu sonuçlara göre; yetişkinlerin çocukluk çağı travma puanları artarsa, iletişim becerileri puanlarının azalacağı görülmüştür.

Şiddete yönelik tutum puanları ile iletişim becerileri genel, temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Suç ve ceza puanları ile iletişim becerileri genel, temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim, iletişim ilkelerine uyma arasında düşük düzeyde pozitif ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Ancak, bedensel ceza ve parter şiddeti puanları ile iletişim becerileri genel, temel beceriler ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinlenme ve sözel olmayan iletişim puanları arasında düşük düzeyde negatif ilişki tespit edilmiştir (Tablo 4.22.)

Tablo 4.22. Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Şiddete Yönelik Tutumları ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi (Tablo “EKLER” bölümünde sunulmuştur. Bkz EK-9.

4.5. Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi

Yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum (bedensel ceza ve partner şiddeti) ve iletişim becerileri puanlarının etkisine yönelik basit regresyon analizi sonuçları Tablo 4.23.’te gösterilmiştir.

Yetişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının bedensel ceza üzerindeki etkisine yönelik kurulan basit regresyon analiz modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $R=0.249$; $R^2=0.044$; $F(1.167)=7.629$; $p=0.006$; $p<0.05$. Regresyon modelindeki çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, bedensel ceza puanlarındaki değişimlerin %4.4’ünü açıklamaktadır.

Yetişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının partner şiddeti üzerindeki etkisine yönelik kurulan basit regresyon analiz modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $R=0.214$; $R^2=0.046$; $F(1.167)=8.046$; $p=0.005$; $p<0.05$. Regresyon modelindeki çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, partner şiddeti puanlarındaki değişimlerin %4.6’sını açıklamaktadır.

Tablo 4.23. Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Puanlarının Etkisine Yönelik Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı değişken	Değişken	B	Std. hata _B	β (Beta)	T	p	%95 güven aralıkları	
							Alt	Üst
	Sabit	0.92	0.22		4.23	0.000	0.49	1.35
Bedensel ceza	Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar	0.01	0.01	0.21	2.76	0.006	0.00	0.02
	Sabit	0.83	0.25		3.34	0.001	0.34	1.33
Partner şiddeti	Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar	0.02	0.01	0.21	2.84	0.005	0.01	0.03
	Sabit	4.62	0.20		23.21	0.000	4.23	5.01
İletişim Becerileri	Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar	-0.02	0.01	-0.35	-4.82	0.000	-0.03	-0.01

Yetişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının iletişim becerileri üzerindeki etkisine yönelik kurulan basit regresyon analiz modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür, $R=0.349$; $R^2=0.122$; $F(1.167)=23.198$; $p=0.000$; $p<0.05$. Regresyon modelindeki çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, iletişim becerileri puanlarındaki değişimlerin %12.2'sini açıklamaktadır.

β katsayıları ve anlamlılık değerleri incelendiğinde; çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının iletişim becerileri üzerindeki etkisi ($\beta=-0.35$), bedensel ceza üzerindeki etkisi ($\beta=0.21$) ve partner şiddeti üzerindeki etkisinin ($\beta=0.21$) anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu modellerde, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları puanları arttıkça, yetişkinlerini iletişim becerilerinin azalacağı, bedensel ceza ve partner şiddeti puanlarının ise artacağı görülmüştür.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum ve iletişim becerilerine etkisini incelemek amacıyla yapılan araştırmada, sosyo-demografik bilgilerden de elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Çalışmaya 169 bireyin (91'i kadın, 78'i erkek) katılım sağladığı görülmektedir.

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları bireyin sağlığına zarar veren ve yaşam boyunca birçok psikososyal probleme yol açan bir sağlık sorunu olarak değerlendirilmektedir (116). Bu nedenle yapılan çalışmanın, çocukluk çağında yaşanan olumsuz durumların yetişkinlik dönemindeki yaşantıları nasıl etkilediğini anlamak ve uygun müdahalede bulunup, farkındalık kazandırmak açısından bilime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarını ölçmek için kullandığımız çocukluk çağı travmaları ölçeği ve alt boyutlarıyla, sosyo-demografik bilgilere ilişkin bulguları literatür eşliğinde değerlendirdiğimizde; Çalışmamızda, çocukluk çağı travmaları ölçeği ve alt boyutları arasında (duygusal ve fiziksel ihmal, duygusal, fiziksel ve cinsel istismar) cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Bostancı ve arkadaşlarının 2006 yılında, Sönmez'in 2015 yılında, Peker'in 2017 yılında yapmış oldukları araştırmalarda da çalışma bulgumuzu destekler nitelikte sonuçlar ile karşılaşmıştır (117, 118). Toplumsal gözle bakıldığında kadın cinsiyetine sahip bireylerin çocuklukta yaşanacak olumsuz yaşantılara maruz kalabilecek en zayıf halka olabileceği düşünülse de bulgular düşüncemizi desteklememektedir.

Çalışmamızda çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ve cinsiyet değişkeni arasındaki durum gibi yaş ve eğitim durumu değişkenleri içinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürde, Peker'in cinsiyet ile ilgili yapmış olduğu, Aydın ve İşmen'in eğitim durumları değişkenlerini incelediği araştırmalarından çıkan benzer sonuçların bulgumuzu destekler nitelikte olduğu görülmüştür (118, 119).

Çalışma bulguları arasında, medeni durumu bekar bireylerin, medeni durumu evli bireylere göre duygusal istismar ve cinsel istismar bakımından daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Tire ve Öztürk'ün bekar bireylerle yapmış oldukları araştırmada çalışmamız ile benzer şekilde; bekar bireylerin en sık duygusal ihmale uğradıklarını bunu duygusal istismarın takip ettiğini saptamışlardır. Araştırmacılar bekar bireylerin aile ortamında sıklıkla becerilerini aşağılayıcı, alay edici ve hakaret dolu sözcüklere maruz kaldıklarını aktarmıştır (120).

Gelir düzeyine ilişkin bulgular incelendiğinde; düşük gelir düzeyine sahip bireylerin, orta gelir düzeyine sahip bireylerden daha çok olumsuz çocukluk çağı yaşantısına maruz kaldığı görülmektedir. Hart ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmada benzer sonuçlarla karşılaşılmıştır. Araştırma düşük gelir düzeyine sahip bireylerin duygusal ihmal ve istismar bakımından yüksek gelir düzeyine sahip bireylere göre daha fazla çocukluk çağı olumsuz yaşantısına maruz kalmış olduklarını ortaya koymuştur (120).

Çocukluğun geçtiği yer ve olumsuz çocukluk çağına ilişkin bulgular incelendiğinde; köy, kasaba ve ilçede büyümüş olan bireylerin şehir veya metropolde büyüyen bireylere göre fiziksel ihmal bakımından daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Bu durum küçük yerleşim yerlerinde ailelerin çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek ekonomik güce sahip olmaması, yeterli sağlık hizmetlerinin buldukları bölgeye uzak olması gibi nedenlerle çocuğun ihtiyaçlarına özen göstermemesi sonucu olabileceği düşünülmektedir.

Çocukluk çağında çekirdek ve geniş ailede büyüyen bireylerin duygusal ve fiziksel ihmale veya duygusal, fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma ihtimalleri parçalanmış aile ya da yuvada büyüyen bireylere göre daha düşük olduğu bulgular arasındadır. Yani parçalanmış ailede veya yuvada büyüyen bireyler istismar ve ihmale maruz kalmak açısından risk altındadır. Özten'in yapmış olduğu araştırmada bulgumuzla benzer şekilde parçalanmış ailede büyüyen yetişkinlerin daha çok fiziksel ihmale maruz kaldıklarını ve buna bağlı olarak benlik saygılarında düşüş görüldüğünü aktarmıştır (117). Bulgumuzu destekleyici bir başka alanyazın; parçalanmış ailelerde bakım veren ve çocuk arasındaki duygusal etkileşimin azalması sebebiyle bireylerin duygusal ihmal yaşayabilecekleri belirtilmektedir (118). Çalışma bulgularımız arasında parçalanmış ailede büyümekle benzer şekilde anne baba ilişki durumuna göre çocukluğunda boşanmış anne baba veya ayrı yaşayan anne babaya sahip bireylerin çocukluk çağı travmaları ölçeği ve alt boyutları ilişkisinde; duygusal ve fiziksel ihmale, duygusal ve fiziksel istismara anne babası beraber yaşayan bireylere göre maruz kalma oranlarının yükseldiği görülmektedir. Çalışmamızda minimizasyon puanına uygun olarak; çocukluk çağında anne babası evli olan bireyler, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına anne babası boşanmış bireylere göre daha az maruz kalmaktadır bulgusu parçalanmış ailede çocuk olmanın istismar ve ihmal açısından risk etmeni olduğunu tekrar vurgulamaktadır. Kesen ve arkadaşlarının yetiştirme yurtlarında kalan çocukların yurda getirilme nedenlerini inceledikleri araştırmada, çocukların yurda geliş nedenleri arasında; birinci sırada anne baba

boşanması (%17) olduğu ikinci sırada anne veya babamın evi terk etmesi sonucu (%8) olduğu sırayı; ebeveyn kaybı, ekonomik sorunlar, cinsel istismara maruz kalma (özellikle cinsel istismar, fiziksel ve duygusal istismar), zorla evlendirilme ve diğer nedenlerin (engelli ebeveyn/ler, cezaevinde olan ebeveyn/ler, doğal afetler sonucu vs.) takip ettiğini belirlemişlerdir (122).

Çocukluğunda annesi hayatta olan bireylerin annesi hayatta olmayan bireylere göre çocukluk çağı olumsuz yaşantılarına daha az maruz kaldığı çalışmamızda ortaya çıkan bir diğer bulgudur. Çocukluğunda annesi hayatta olmayan bireyler fiziksel ve duygusal ihmal ve duygusal istismar bakımından risk altındadırlar. Çalışma bulgusu literatürde yine Kesen ve arkadaşlarının yaptığı araştırma ile uyumluluk göstermektedir. Anne veya babasının ölümü nedeniyle yetiştirme yurduna getirilen çocuk oranının % 46 oranında olduğu ortaya koyulmuştur (121). Halk dilinde öksüz ve yetim olarak adlandırılan bu bireyler; toplumda daha çok dışlandığı, duygusal ihmale ve istismara bu şekilde maruz kaldıkları aynı zamanda üvey anne veya diğer bakım veren kişiler tarafından fiziksel ihmale daha çok maruz kalabileceği düşünülmektedir.

Çocukluk çağına anne baba tarafından bakım verilen bireylerin büyükanne büyükbaba ve diğerleri tarafından bakım verilen bireylere göre duygusal, fiziksel ihmale ve fiziksel, duygusal cinsel istismara daha az maruz kaldıkları saptanmıştır. Diğerleri tarafından (akraba, komşu, bakıcı vs.) bakım verilen bireylerin ihmal ve istismara maruz kalabilme oranı literatürdeki bilgilerle örtüşmektedir. Ancak büyükanne ve büyükbaba tarafından çocukken bakım verilen bireylerin durumu bazı kaynaklarda farklılık göstermektedir. Alabay ve Ersal'ın yaptığı çalışmada çocukken büyükannesi tarafından bakım verilen bireylerin büyükannelelerinin daha ılımlı ve özgürlükçü tepkiler verdiklerini aktarmışlardır (122). Bu farklılığın nedeni araştırmanın örneklem grubunun annelerinin hayatta olup büyükannelelerinin sadece destek vermek amaçlı bakmış olduğundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları alt boyutları ve çocuklukta ailenin ekonomik durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde, çocuklukta ailesinin ekonomik durumu çok düşük ve düşük olan bireylerin; fiziksel ihmal ve istismara, duygusal ihmal ve istismara ait puanlarının orta ve yüksek aile ekonomik durumuna göre yüksek olduğu görülmektedir. Çocuklukta ailenin ekonomik durumu bireyin fiziksel ve duygusal ihmal veya istismara maruz kalma olasılığını arttırmaktadır. Literatürle karşılaştırıldığında; ekonomik yetersizlikten ötürü fiziksel ve duygusal ihtiyaçların karşılanamamasından kaynaklı olarak ihmal duygusunun çalışma bulgumuza

benzer şekilde yükseleceği belirtilmiştir (123). Bir başka araştırma işsiz ailelerin çocuklarını daha fazla ihmal ettiklerini ortaya koymuştur (124). Benzer bulgulara sahip birçok araştırmanın aksine DSÖ; ihmal edilen çocukların ailelerinin her zaman düşük ekonomik durumda olmadığını, ekonomik durumu yüksek olan ailelerde de ihmal görüldüğünü açıklamıştır. Farklılığın nedeninin DSÖ'nün çocukluk ağı olumsuz yaşantılarının tüm kültürlerde, bütün sosyal sınıflarda ve tüm sosyoekonomik düzeyde görülebilir olduğu tanımından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir (125).

Çocukluğunda anne ve babası demokratik ve aşırı koruyucu ocuk yetiştirme tutumuna sahip bireylerin çocukluk ağı olumsuz yaşantılarına; anne babasının ocuk yetiştirme tutumu otoriter, tutarsız ve ihmalkar olan bireylere göre daha az maruz kaldığı çalışma bulgularımız arasındadır. Literatür incelendiğinde çalışma bulgumuzu destekler nitelikte araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Kendir ve Demirli tarafından yapılan araştırmada otoriter ve ihmalkar ocuk yetiştirme tutumuna sahip ebeveynlerin bilerek veya bilmeyerek çocuklarını terbiye edebilmek için duygusal ihmal ve istismarda bulunabileceği ortaya koyulmuştur. Otoriter ebeveyn tutumlarının çocuğun; becerilerini eleştirilen, başarılarını küçük gören, çocuğa aile içerisinde söz hakkı vermeyen bir sisteme neden olduğu belirtilmiştir. Otoriter ocuk yetiştirme tutumunun; çekingen, otoriteye karşı boyun eğen, kendi hataları ve diğerlerinin hatalarına karşı bağışlayıcı olmayan özelliklerine sahip yetişkinler ortaya çıkmasına zemin hazırladığı bilinmektedir (120, 126).

Çocukluk ağında bireylerin aile içinde ve dışında şiddete maruz kalma ya da aile içerisinde şiddete tanıklık etmeye ilişkin çalışma bulguları incelendiğinde; çocukluk döneminde aile içinde ve dışında şiddete maruz kalmayan ve tanıklık etmeyen bireylerin çocukluk ağı olumsuz yaşantılarına daha az maruz kaldıkları görülmüştür. Bulgular literatürle karşılaştırıldığında benzer sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür. Ovacık'ın aile içerisinde maruz kalınan ve tanık olunan şiddeti incelediği araştırmasında aile içerisinde görülen ve tanık olunan şiddetin; şiddeti normalleştirmeye ve önemsememeye yol açtığını belirtmiştir. Araştırmada şiddete maruz kalan ve tanık olan bireylerin daha çok korku, çaresizlik, kin ve öfke gibi duygulara sahip olduklarını bazı bireylerin yaşadığı şiddet olayı sonucunda içine kapandığı için duygularını dahi paylaşmadığını dile getirmiştir. Sonuç olarak aile içerisinde şiddete maruz kalan çocuklarda; ie kapanıklık, davranış ve düşünce sorunları, sosyal ortamlara girmek istememe gibi sorunlar, şiddete maruz kalmayan çocuklara göre daha çok yaşadıklarını ortaya koyulmuştur. Ovacık aynı zamanda araştırma grubunu oluşturan 235 bireyin %70'inin gasp, adam öldürme ve

yaralama gibi fiziksel suçları işlemiş olduklarını belirtmiştir (127). Genç ve arkadaşları tarafından lise grubu ile yapılan bir diğer araştırmada aile içerisinde şiddete maruz kalan öğrencilerin şiddete maruz kalmayanlara göre diğerlerine karşı daha fazla fiziksel ve duygusal şiddet uygulamakta olduklarını aynı zamanda kendilerine zarar verme, hayvanlara daha fazla şiddet uygulama, saldırgan ve öfkeli hissetme gibi davranışlara daha yatkın olduklarını ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde aile içinde şiddete tanıklık eden öğrencilerde de tanıklık etmeyenlere göre daha fazla fiziksel ve duygusal şiddete eğilim gösterdiklerini, kendilerine yönelik ve hayvanlara yönelik daha fazla şiddet uygulama eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir (128). Kahraman ve Çokamay'ın yaptığı araştırma yine çalışma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmacılar aile içinde şiddete tanıklık eden çocukların; dikkat sorunları, uyku ve kaygı bozuklukları, davranış problemleri (karşı gelme davranışları vs.) gibi travma sonrası stres bozukluğuna benzer bir tablo gösterebileceklerini belirtmişlerdir (129).

Yetişkinlerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının, şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri arasındaki ilişki bulguları, tezin hipotezini doğrular niteliktedir. Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ve şiddete yönelik tutumun alt boyutları olan; bedensel ceza ve partner şiddeti boyutları ile yüksek ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak bireylerin çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının artması bedensel ceza ve partner şiddetinin de artacağı anlamını taşımaktadır. Bilican ve Gökkaya tarafından yapılan araştırmada bulgumuza bezer nitelikte sonuçlar ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Araştırmacılar çocukluk çağında aile içi şiddete maruz kalan bireylerin hem şiddeti uygulayan hem de şiddete maruz kalan bireyler olduğunu belirtmişlerdir (130). Diğer bir çalışma hipotezi olan; çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının iletişim becerilerine etkisi incelendiğinde; çocukluk çağında yaşanan olumsuz yaşantıların iletişim becerilerini de olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürle karşılaştırıldığında bir araştırmada uygulanan fiziksel şiddetin bireylerde öfke, sinir hali ve kırgınlık yarattığı için iletişimi kopardığı aktarılmıştır (130). Süslü'nün yapmış olduğu araştırmada çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının diğer becerileri etkilediği gibi iletişimsel becerileri de etkilediğini dile getirmiştir (101). Literatürde iletişim becerileri ile çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ilişkisini inceleyen çok az sayıda araştırma bulunmaktadır, bundan dolayı literatürde iletişim becerileri ve çocukluk çağı olumsuz yaşantılarını karşılaştıracak araştırmalar sınırlılık göstermektedir. Yapılan çalışmanın bu anlamda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yetişkinlerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddete yönelik tutum ve iletişim becerileri üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının; şiddete yönelik tutumu arttırdığı ve iletişim becerilerini azaltıcı bir etkiye sahip olduğu,
- Katılımcıların çocukluk çağı olumsuz yaşantıları puanları arttıkça; bedensel ceza ve partner şiddeti puanlarında da artış olduğu,
- Katılımcıların çocukluk çağı olumsuz yaşantı puanları arttıkça; iletişim becerileri puanlarının azaldığı,
- Katılımcıların şiddete yönelik tutum puanları ile iletişim becerileri puanları arasında herhangi bir farklılaşma olmadığı,
- Katılımcıların suç ve ceza puanları arttıkça; temel iletişim becerileri ve kendini ifade etme, iletişime özen gösterme, ilişki kurmaya isteklilik, etkin dinleme ve sözel olmayan iletişim alt ölçek puanlarında kısmen artış olduğu saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre;

- Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkileri hakkında toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla, eğitim programları düzenlenmesi,
- Düzenlenecek eğitim programlarında, problem çözme becerileri ve iletişim becerilerinin geliştirilmesine yönelik alıştırımlara yer verilmesi,
- Eğitim programlarının yanı sıra konu hakkında basın yayın organları üzerinden yapılacak programlarla daha geniş kitlelere ulaşılması,
- Olumsuz yaşantılara sahip bireyin yakın çevresini oluşturan; anne baba, akraba, arkadaş, komşu ve yaşadığı mahalle gibi koruyucu faktörlerin bireye sosyal destek olması,
- Olumsuz yaşantılara sahip çocukların tedavisi aynı zamanda yaşantıların etkilerini yetişkinliğe taşımamaları için oyun terapisinin yaygınlaştırılması ve bu alana özel uzmanların (adli tıp uzmanı, psikiyatristler, hukukçular, psikologlar, sosyal çalışmacılar vb.) yetiştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Isır AB, Çekin N. İçinde: Celbiş O, İşcan MY (editörler). *Adli Bilimler: Kimlik Yeniden Yapılandırma ve Ölüm*, 1. Baskı. Ankara, Akademisyen Kitabevi, 2016: 249-301.
2. Kessler RC. Childhood adversities and adult psychopathology in the WHO World Mental Health Surveys. *BJPsych* 2010, 197(5): 378-85.
3. Çelik FGH, Hocaoğlu Ç. Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi* 2018, 8(4): 695-711.
4. Gündüz A. Çocukluk çağı olumsuz yaşantılar ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2018, 19(1): 68-75.
5. Töre FK, Nacar G. Kız öğrencilerde çocukluk çağı olumsuz yaşantıların premenstrual sendrom ile ilişkisi. *World Women Studies Journal* 2023, 8(2): 217-26.
6. Çeri V. *Yeterince İyi Ebeveyn Olmak*, 2. Baskı. İstanbul, Timaş Yayınları, 2022: 165-72.
7. Abukan B. Çocukluk çağı travmalarının koruyucu aile içinde sağaltımı üzerine bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 2020, 31(1): 241-60.
8. Özgentürk, İ. Çocuk istismarı ve ihmal. *Int. J. Hum. Sci.* 2014, 11(2), 265-78.
9. Tektaş, D. Hatay Örneğinde Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travmalarının Şiddete Yönelik Tutum, Şiddet Eğilimi Ve Saldırganlık Üzerine Etkisi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2021.
10. Yılmaz ŞN, Karaaziz M. Şiddet ve saldırgan davranışta çocukluk çağı travmalarının rolü. *MEYAD Akademi* 2023, 4(1): 80-94.
11. Taplak AŞ, Polat S, Yüzer S. Çocuk haklarında unutulmuşlar ve çözüm önerileri. *ERÜ Sağlık Bilim. Derg.* 2014, 2(1): 62-71.
12. Türel Fİ, Öztürk E, Alıcı C. Bireyden topluma travma ve şiddet: bireysel ve toplumsal şiddet olaylarına psikotarihsel bir yaklaşım. *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2018, 3(3): 3-10.
13. Karal E. Ergenlik dönemindeki bireylerin çocukluk çağı travmaları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki. *IJASOS* 2023, 7(1): 48-63.
14. Altıntaş M. Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatr. Güncel Yaklaşımlar* 2012, 4(1): 112-37.

15. Saldanlı M, Batmaz M. Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının çiftler arasındaki uyumlarına, iletişim kurma becerilerine, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi. *GPD* 2023, 4(7): 1-27.
16. Onur B. *Gelişim Psikolojisi*, 10. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi, 2014: 14-40.
17. Aktay M. İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *GPD* 2020, 1(2): 169-84.
18. Yalçın ÇPS. Üniversite Öğrencilerinde İnternet Ve Sosyal Medya Bağımlılığı İle Çocukluk Çağı Travmaları, Siber Dissosiyasyon Ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 2022.
19. Levine PA, Frederick A. *Kaplanı Uyandırmak Travmayı İyileştirmek*, 1. Baskı. İstanbul, Butik Yayıncılık, 2013: 135-55.
20. Esen BK. Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Uzmanlık tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 2022.
21. Öztürk E. Travma Kökenli Dissosiyatif Bozukluk Vakalarının Ailelerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Sıklığı. Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2003.
22. Pelendecioğlu B, Bulut S. Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009, 9(1): 49-62.
23. Aktepe E. Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyat. Güncel Yaklaşımlar* 2009, 1(2): 95-119.
24. Yaşar ZF, Akduman GG. Çocuk ihmali-istismarı ve adli diş hekimliği. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2007, 6(5): 389-94.
25. Kara B, Biçer Ü, Gökalp AS. Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2004, 47(2): 140-51.
26. Abacı BN. Birinci Basamağa Başvuran Erişkin Hastalarda Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Uzun Dönem Etkilerinin Ayrıntılı Olarak İncelenmesi. Adana Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Tıpta Uzmanlık tezi. Adana: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 2022.
27. Şahan MCK. Kasten Öldürme Ve Cinsel Suçlar Sebebiyle Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Erkek Hükümlülerde Çocukluk Çağı Travmaları İle Dissosiyatif Yaşantılar

- Ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, 2022.
28. Barut S, Baransel ES, Uçar T, Çelik OT. Türkiye’de farklı etnik yapılarda çocukluk çağı travma düzeylerinin karşılaştırılması: Türk, Kürt, Zaza örneği. *Selçuk Sağlık Dergisi* 2023, 4(2): 275-89.
 29. Zoroğlu SS, Tüzün Ü, Şar V, Öztürk M, Kora M, Alyanak B. Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2001, 2(2): 69-78.
 30. Örsel S, Karadağ H, Kahiloğulları AK, Aktaş EA. Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2011, 12(2): 130-6.
 31. Sofuoğlu Z, Oral R, Aydın F, Cankardeş S, Kandemirci B, Koç F, Halıcıoğlu O, Akşit S. Türkiye’nin üç ilinde olumsuz çocukluk çağı deneyimleri epidemiyolojik çalışması. *Türk Pediatri Arşivi* 2014, 49: 47-56.
 32. Yöyen EG. Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *Int. J. Social Sci Educ.* 2027, 3(1): 267-82.
 33. Üstüner TF, Cam HH. Childhood maltreatment among university students in Turkey: Prevalence, demographic factors, and health-related quality of life consequences. *Psychol Health Med.* 2021, 26(5): 543-54.
 34. Özdemir M. Çocukluk Çağı Travmaları İle Travma Sonrası Stres Bozukluğu Ve Travma Sonrası Büyüme Arasındaki İlişkide İlişkisel Faktörlerin Aracı Rolü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora tezi. Trabzon: Trabzon Üniversitesi, 2023.
 35. Aral N, Gürsoy F. Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi* 2001, 15(15): 27-54.
 36. Kaplan SJ, Pelcovitz D, Labruna V. Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *JAACAP* 1999, 38(10): 1214-22.
 37. Koç F, Aksit S, Tomba A, Aydın C, Koturoğlu G, Çetin S, Aslan A, Halıcıoğlu O, Erşahin Y, Turhan T, Çelik A, Şenol E, Kara S, Solak U. Çocuk istismarı ve ihmali olgularımızın demografik ve klinik özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi’nin bir yıllık deneyimi. *Türkiye Pediatri Arşivi* 2012, 47(2): 119-24.
 38. Kırıcı GS, Yurtsever NT, Okumuş H, Birincioğlu İ. Bir “Munchausen by Proxy” sendromu olgusu tanılama da yaşanan güçlükler. *Türkiye Klinikleri* 12(2): 51-5.

39. Şahin F, Taşar MA. Sarsılmış bebek sendromu ve önleme programları. *Türk Pediatri Arşivi* 2012, 47(3): 152-8.
40. Şenkal İ, Işıklı S. Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2015,26(4):261-7.
41. Topbaş M. İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni* 2004, 3(4): 76-80.
42. Taner Y, Gökler B. Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Med. J.* 2004, 35: 82-6.
43. Akbaş S, Turla A, Karabekiroğlu K, Şenses A, Karakurt MN, Taşdemir GN, Böke Ö. Adli makamlarca çocuk psikiyatrisi polikliniğine gönderilen cinsel istismara uğramış çocukların, istismar şekilleri, ruhsal ve fiziksel muayene özellikleri. *Adli Bilimler Dergisi* 2009, 8(1): 24-32.
44. Z-Page A, Çocuk cinsel istismarı: cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları* 2004, 7(13): 103-13.
45. Ovayolu N, Uçan Ö, Serindağ S. Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2007, 2(4): 13-22.
46. Bifulco A, Moran PM, Baines R, Bunn A, Stanford, K. Explo ring psychological abuse in childhood: II. Association with other abuse and adult clinical depression. *Bull. Menn. Clin.* 2002, 66(3): 241-58.
47. Tıraşçı Y, Gören S. Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi* 2007, 34(1): 70-4.
48. Scannapieco M, Corrick MC. Do collaborations with schools of social work make a difference for the field of child welfare? Practice, retention and curriculum. *J. Hum. Behav. Soc. Environ.* 2003, 7(1-2): 35-51.
49. Morrow JA, Clayman S, McDonagh B. In their own voices: Trauma survivors' experiences in overcoming childhood trauma. *Sage Open Med.* 2012 2(1): 1-10.
50. Gündüz E. Psoriasis Hastalarında Olumsuz Çocukluk Çağı Deneyimlerinin Araştırılması. Tıp Fakültesi, Deri ve Zührevi Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi, 2020.
51. Türkmen S. Evli Kadınların Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Cinsel Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2023.
52. Felitti VJ, Anda RF, Nordenberg D, Williamson DF, Spitz AM, Edwards V, Marks JS. Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the

- leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *Am. J. Prev. Med.* 1998, 14(4), 245-58.
53. Boullier, M, Blair, M. Adverse childhood experiences. *PCH* 2018, 28(3): 132-7.
54. Gilbert LK, Breiding MJ, Merrick MT, Thompson WW, Ford DC, Dhingra SS, Parks SE. Childhood adversity and adult chronic disease: an update from ten states and the District of Columbia 2010. *Am. J. Prev. Med.* 2015, 48(3): 345-9.
55. Negele A, Kaufhold J, Kallenbach L, Bohleber ML. Childhood trauma and its relation to chronic depression in adulthood. *Depress. Res. Treat.* 2015: 1-11.
56. Kuo JR, Goldin PR., Werner K, Heimberg RG, Gross JJ. Childhood trauma and current psychological functioning in adults with social anxiety disorder. *J. Anxiety Disord.* 2011, 25(4): 467-73.
57. Goodwin RD, Fergusson DM, Horwood LJ. Childhood abuse and familial violence and the risk of panic attacks and panic disorder in young adulthood. *Psychol. Med.* 2005, 35(6): 881-90.
58. Afifi TO, Fortier J, Sareen J, Taillieu T. Associations of harsh physical punishment and child maltreatment in childhood with antisocial behaviors in adulthood. *JAMA Netw. Open* 2019, 2(1): e187374.
59. Kıvrak Y, Gey N, Kıvrak HA, Kokaçya MH, Çöpoğlu ÜS, Arı M. Kadına yönelik eş şiddeti, çocukluk travmaları, depresyon ve yaşam kalitesi: Toplum temelli çalışma. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2015, 16(5): 314-22.
60. Herman J. *Travma ve İyileşme*, 3. Baskı. İstanbul, Literatür Yayınları, 2015: 12-26.
61. World Health Organization (WHO). <https://www.who.int/groups/violence-prevention-alliance/approach>. Son Erişim Tarihi 07 Ocak 2024.
62. Erdem Y, Şengül ZK, Erdem EE. Üniversite öğrencilerinin şiddet yaşama durumları, şiddet tutumları ve benlik saygısı ilişkisi. *Soc. Sci. Stud. J.* 2023, 8(105): 4322-30.
63. Karademir T. Evli Bireylerde Şiddete Yönelik Tutum ve Manevi İyi Olma. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, 2021.
64. Karaarslan İ. Şiddet Eğiliminin Kişilik Tipolojileri ve Çocukluk Çağı Travması İle İlişkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2017.
65. Dursun Y. Şiddetin izini sürmek: Şiddet nedir?. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi* 2011, 12: 1-18.

66. Polat O. Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 2016, 22(1): 15-34.
67. Yöyen EG. Şiddet türleri ve kişilik özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi* 2017, 1(1): 35-50.
68. Elbogen EB, Johnson SC. The intricate link between violence and mental disorder: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *AMA Arch. Gen. Psychiatry* 2009, 66(2): 152-61.
69. Yöyen, E. Yatan Ve Poliklinikten Takip Edilen I.Eksen Psikiyatrik Bozukluk Tanısı Almış Kişilerde Şiddet Davranışı Ve Eğilimlerinin Karşılaştırılması. Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Doktora tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2012.
70. Göldağ B. Öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri ve değer algıları. *TÜBAV Bilim Dergisi* 2015, 8(4): 1-15.
71. Krug EG, Mercy JA, Dahlberg LL, Zwi AB. The world report on violence and health. *The Lancet* 2002, 360: 1083-88.
72. Atik R. Ortaokul Öğrencilerinin Narsisizm Düzeyleri İle Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2019.
73. Cantürk M. Cezaevinde Yatan Erkek Mahkumlarda Şiddet Eğilimi ve Travma Sonrası Gelişimi Belirleyen Etmenler. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2017.
74. Yurtsever LE. Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmaları İle Empati Düzeyleri, Şiddet Eğilimleri, Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Baş Etme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2020.
75. Page AZ, İnce M. Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları* 2008, 11(22): 81-94.
76. Gürhan N, Erdoğan G, Seyran F. (2020). Cinsel şiddet. *Meyad Akademi* 2020, 1(1): 59-65.
77. Çelik Y, Çelik SŞ. Sexual harassment against nurses in Turkey. *J. Nurs. Scholarsh.* 2007, 39(2): 200-6.
78. Ayan S. Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2007, 8: 206-14

79. Gökkaya VB. Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2011, 12(2): 101-12.
80. Gökkaya VB. Cam tavan, kadın ve ekonomik şiddet. *JASSS* 2014, 26(1): 371-83.
81. Hortaçsu N. *En Güzel Psikoloji Sosyal Psikoloji*, 1. Baskı. Ankara, İmge Kitabevi, 2012: 290.
82. Adıbelli D, Saçan S, Türkoğlu N. Üniversite öğrencilerinde şiddete yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2018, 19(2): 202-9.
83. Guttman M, Mowder BA, Yasik AE. The ACT Against Violence Training Program: A preliminary investigation of knowledge gained by early childhood professionals. *Prof. Psychol.: Res. Pract.* 2006 37(6): 717-23.
84. Delisi M, Alcalá J, Kusow A, Hochstetler A, Heirigs MH, Caudill JW, Trulson CR, Baglivio MT. Adverse childhood experiences, commitment offense, and race/ethnicity: Are the effects crime-, race-, and ethnicity-specific?. *IJERPH* 2017, 14(3): 331.
85. Ünalmiş M, Şahin R. Şiddete yönelik tutum ve okul zorbalığı. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi* 2012, 1(1): 63-71.
86. Avcı ÖH, Yıldırım İ. Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 29(1): 157-68.
87. Balkıs M, Duru E, Buluş M. Şiddete yönelik tutumların özyeterlik, medya, şiddete yönelik inanç, arkadaş grubu ve okula bağlılık duygusu ile ilişkisi. *Ege Eğitim Dergisi* 2005, 6(2): 81-97.
88. Dibble U, Straus MA. Some social structure determinants of inconsistency between attitudes and behavior: The case of family violence. *JMF* 1980, 42: 71-80.
89. Chan KL, Brownridge DA, Yan E, Fong DY, Tiwari A. Child maltreatment polyvictimization: Rates and short-term effects on adjustment in a representative Hong Kong sample. *Psychol. Violence* 2011, 1(1): 4-15.
90. Özgentürk İ, Karğın V, Baltacı H. Aile içi şiddet ve şiddetin nesilden nesile iletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi* 2012, 14(4): 55-77.
91. Öngider N. Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatr. Güncel Yaklaşımlar* 2013, 5.4: 420-440.
92. Cüceloğlu D. *İletişim Donanımları*, 66. Baskı. İstanbul, Remzi Kitapevi, 2021: 45-51.
93. Tuna Y. İletişim Kavramı Ve İletişim Süreci. İçinde: Vural İ (editör). *İletişim*, 1. Baskı. Ankara, PEGEM Akademi, 2012. 2-24.

94. Sever S. Dil ve iletişim (etkili yazılı ve sözlü anlatım). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1998, 31(1): 51-66.
95. Üstün B. Çünkü iletişim çokşeyi değiştirir!. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilim. Derg.* 2005, 8(2): 88-94.
96. Zıllıoğlu M. *İletişim Nedir?*, 6. Baskı. İzmir, Cem Yayınevi, 2018: 22.
97. Cüceloğlu D. *İnsan İnsana*, 50. Baskı. İstanbul, Remzi Kitapevi, 2014: 67-71.
98. Görmüş A, Aydın S, Ergin G. İşletme bölümü öğrencilerinin iletişim becerilerinin cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2013, 15(1): 109-28.
99. Mirza Ş, Dağdeviren İE. İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin belirlenmesine yönelik uşak üniversitesinde bir araştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi* 2017, 64: 326-42.
100. Dökmen Ü. *Küçük Şeyler 1 – Deniz Kabukları*, 1. Baskı. İstanbul, Remzi Kitapevi, 2018: 86-92.
101. Süslü G. Bireylerin Çocukluk Çağı Travmalarının Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Kişiler Arası İletişim Tarzları İle İlişkilerinin İncelenmesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020.
102. Erdönmez İÇ. İletişimin döngüsel süreci bağlamında sözlü iletişim. *Uluslararası Sanat Kültür ve İletişim Dergisi* 2019, 2(1): 81-98.
103. Davis M, Paleg H, Fannig P. *İletişim Becerileri*, 3. Baskı. Ankara, Alter Yayıncılık, 2015: 19-25.
104. Korkut F. Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2005, 28: 143-9.
105. Korkut F. İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 1996, 2(7): 18-23.
106. Owen FK, Bugay A. İletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 10(2): 51-64.
107. Tezel D. Erken Çocuklukta Günlük İletişim Becerilerinin Pragmatik Profillerinin Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Engellilik Çalışmaları Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi, 2015.
108. Güleç V. Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi* 2018 2(2): 105-20.

109. Akyol Ü. Ergenlerde İletişim Becerilerinin Yordayıcıları Olarak Öz-Duyarlık Ve Mizah Tarzları. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi. Muğla: Muğla Üniversitesi, 2011.
110. Çoban R, Turan N. Çocuklukta algılanan ebeveyn tutumlarının ve ebeveynler arası çatışmanın genç yetişkinlerin kişilerarası iletişim becerisi ile olan ilişkisi: öz duyarlılığın aracı rolü. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2023, 17: 79-100.
111. Sar V, Öztürk E, İkikardeş E. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi* 2012, 32(4): 1054-63.
112. Akın A, Yıldız B, Basha E. Şiddete yönelik tutum ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği, *Route Educational and Social Science Journal* 2016, 3(1): 53-61.
113. Owen FK, Demirbaş NÇ. Yetişkinlerin cinsiyetlerine, yaşlarına ve kişilik özelliklerine göre iletişim becerilerinin incelenmesi. *JHS* 2018, 15(4): 2305-21.
114. Büyükoztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analiz El Kitabı*, 27. Baskı. Ankara, PEGEM Akademi, 2020: 79-162.
115. Kalaycı Ş. *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Teknikler*, 6. Baskı. Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2005: 74-204.
116. Güler N, Uzun S, Boztaş Z, Aydoğan S. Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2002, 24(3): 128-34.
117. Özten Y. Parçalanmış Ailede Büyümüş Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları ile Benlik Saygısı ve Bağlanma Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2021.
118. Peker E. Çocukluk Çağı Travmaları, Yetişkinlik Döneminde Bağlanma Biçimi ve Öz Anlayış Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi, 2017.
119. Aydın O, İşmen E. 18-25 Yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı orselenme yaşantısının incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2003, 18: 7-20.

120. Tire O, Öztürk M. Evlilik tutumunun bir yordayıcısı olarak çocukluk çağı ruhsal travmaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2023, 57: 255-66.
121. Kesen N, Karakuş Ö, Deniz ME. Yetiştirme yurtlarında kalan çocukların kuruluşa geliş nedenlerinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 2012, 23(1): 121-30.
122. Alabay E, Ersal H. Çocukların problem davranışlarında annelerin ve büyükannelerin tepkilerinin incelenmesi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2022, 9(1): 120-50.
123. Öztep İC. Duygusal İstismar Algılayan ve Algılamayan Ergenlerin Kaygı Düzeyleri ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2010.
124. Bahçekapılı S. Çocukluk Çağı Travmaları ile Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2022.
125. Karal E, Atak H. Çocukluk çağı ruhsal travmaları üzerine kavramsal bir çalışma. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2022, 2(1): 82-103.
126. Demirli C, Kendir M. Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Educ. Sci.* 2016, 11(3): 96-113.
127. Ovacık AC. Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri. Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2008.
128. Genç Y, Taylan HH, Adıgüzel Y, Kutlu İ. Aile içi şiddetin ergenlerin şiddet eğilimlerine etkisi: Antalya liseleri örneği. *SUJE* 2017, 7(2): 409-22.
129. Kahraman MS, Çokamay G. Aile içi şiddet ve çocuklar üzerindeki etkileri: temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekleri. *Psikiyatr. Güncel Yaklaşımlar* 2016, 8(4):321-36.
130. Gökkaya VB, Öztürk M. Çocukluktaki aile içi şiddet öyküsü ile flört şiddeti arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2021, 19(4): 219-40.

EKLER

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

EK-2. ETİK KURUL ONAYI

EK-3. ÇALIŞMA İZİNİ DİLEKÇESİ

EK-4. TEZDE KULLANILAN ANKET VE ÖLÇEKLER

Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddete Yönelik Tutum ve İletişim Becerileri Üzerine Etkisi

Değerli Katılımcı,

Bu anket bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere, sizinle ilgili bazı kişisel bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Sizlerden ad, soyad vb. gibi kimliğinizi belirten bir bilgi istenmemektedir. Ankete vereceğiniz cevaplar araştırma dışında herhangi bir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın başarısı siz değerli katılımcıların vereceği samimi cevaplara bağlıdır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız:

.....

2. Cinsiyetiniz:

Erkek Kadın

3. Medeni Durumunuz:

Evli
 Bekar
 Boşanmış

4. Eğitim Düzeyiniz:

İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora

5. Gelir Durumunuz:

Düşük Orta Yüksek

6. Çocukluğunuzun Geçtiği Yer:

Köy Kasaba İlçe Şehir Metropol

7. Çocukluk Çağında Yetiştirildiğiniz Aile Tipi:

Çekirdek Aile Geniş Aile Parçalanmış Aile Yuva Diğer

8. Çocukluk Çağında En Fazla Bakım Veren Kişi:

Anne Baba Anne – Baba Bakıcı Büyükanne – Büyükbaba Diğer

9. Çocukluğunuzda Ailenizin Ekonomik Düzeyi:

Çok Düşük Düşük Orta Yüksek Çok Yüksek

10. Çocukluk Çağında Anneniz Sağ Mıydı?

Evet Hayır

11. Çocukluk Çağında Babanız Sağ Mıydı?

Evet Hayır

EK-4.

12. Çocukken Anne Babanızın İlişki Durumu Nasıldı?

Evli Boşanmış / Ayrı Yaşıyor

13. Annenizin çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- a. Otoriter (katı, baskıcı, aşırı kuralcı ve aşırı disiplinli)
- b. Tutarsız (örneğin, bir davranışı bazen onaylarken bazen cezalandırabilen)
- c. Aşırı koruyucu (aşırı ilgi ve alaka gösteren)
- d. İhmalkar (ilgisiz, vurdumduymaz)
- e. Demokratik (yol gösteren ama alacağı kararlar konusunda onu serbest bırakan)

14. Babanızın çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- a. Otoriter (katı, baskıcı, aşırı kuralcı ve aşırı disiplinli)
- b. Tutarsız (örneğin, bir davranışı bazen onaylarken bazen cezalandırabilen)
- c. Aşırı koruyucu (aşırı ilgi ve alaka gösteren)
- d. İhmalkar (ilgisiz, vurdumduymaz)
- e. Demokratik (yol gösteren ama alacağı kararlar konusunda onu serbest bırakan)

15. Aile içinde şiddete maruz kaldınız mı?

Evet Hayır

16. Aile içinde maruz kaldığınız şiddetin türü (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- a. Şiddete maruz kalmadım
- b. Fiziksel şiddet (Dövme, tekmeleme,..)
- c. Psikolojik/Duygusal şiddet (Aşağılama, küfür etme..)
- d. Cinsel şiddet (Cinsel ilişkiye zorlama, taciz, ..)
- e. Ekonomik şiddet (Çalışmaya zorlama, kazandığı parayı elinden alma, mal varlığını izinsiz kullanma...)
- f. İhmal

17. Aile içinde şiddete tanıklık ettiniz mi?

Evet Hayır

18. Aile dışında herhangi birinden şiddete maruz kaldınız mı?

Evet Hayır

19. Aile dışında herhangi birinden maruz kaldığınız şiddetin türü (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)

- a. Şiddete maruz kalmadım
- b. Fiziksel şiddet (Dövme, tekmeleme,..)
- c. Psikolojik/Duygusal şiddet (Aşağılama, küfür etme..)
- d. Cinsel şiddet (Cinsel ilişkiye zorlama, taciz, ..)
- e. Ekonomik şiddet (Çalışmaya zorlama, kazandığı parayı elinden alma, mal varlığını izinsiz kullanma...)
- f. İhmal

EK-4.

EK 1: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin Türkçesi-2.0 (Çeviren: © Vedat Şar).				
Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (20 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içersine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir, lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.				
1. Hiç Bir Zaman	2. Nadiren	3. Kimi zaman	4. Sık olarak	5. Çok sık
Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...				
1. Evde yeterli yemek olmadıgından aç kaldım.				
2. Benim bakımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.				
3. Ailedekiler bana "salak", "becenksiz" ya da "tipsiz" gibi sıfatlarla seslenirdi.				
4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.				
5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.				
6. Yırtık, söktük ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kaldım.				
7. Sevidiğimi hissediyordum.				
8. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.				
9. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekişti.				
10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.				
11. Ailedekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morarı ya da sıyrıklar oluyordu.				
12. Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandınılıyordum.				
13. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirdi.				
14. Ailedekiler bana kınacı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.				
15. Vücutta kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.				
16. Çocukluğum mükemmeldi.				
17. Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu farkettiği oluyordu.				
18. Ailemden birisi benden nefret ederdi.				
19. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederdilerdi.				
20. Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.				
21. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.				
22. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.				
23. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.				
24. Birisi bana cinsel tacizle bulundu.				
25. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.				
26. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecekti birisi vardı.				
27. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.				
28. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.				

EK-4.

Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Seçenekler 1'den (Hiç katılmıyorum) 7'ye (Kesinlikle katılıyorum) doğru sıralanmaktadır.

		1	2	3	4	5	6	7
1	Şiddet suçları şiddetle cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
2	Her ulusun her an hazır ve güçlü bir ordusu olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
3	Silah üretimi gereklidir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Savaş çoğu kez gereklidir.	1	2	3	4	5	6	7
5	Hükümet üniversitedeki ayaklanmaları kontrol edebilmek için silahlı güçleri sevk etmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
6	Ülkemiz uluslar arası alanlarda askeri anlamda saldırgan olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
7	Ülkemiz güç kullanarak sınırlarını koruma hakkına sahiptir.	1	2	3	4	5	6	7
8	Çocuğun itaatsiz davranışları fiziksel olarak cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
9	Yaramaz bir çocuğa hızlı bir tokat atmak sorunu çözmek için en kısa çözümdür.	1	2	3	4	5	6	7
10	Öfke nöbeti geçiren çocuğun poposuna vurulabilir.	1	2	3	4	5	6	7
11	Hak ettiklerinde, çocukların fiziksel olarak cezalandırılması onların sorumluluk sahibi ve olgun bir yetişkin olmalarını sağlar.	1	2	3	4	5	6	7
12	Kurallara uymayan çocuklar sopa ile dövülebilir.	1	2	3	4	5	6	7
13	Bir yetişkin kurallara uymayan çocuğu sopa ile dövmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
14	Sadaksız davranan kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir davranıştır.	1	2	3	4	5	6	7
15	Hakaret eden veya aşağılayan kişiye eşi tarafından tokat atılması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7
16	Meydan okuması durumunda bir eşin diğerine tokat atması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7
17	Aldatması durumunda kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7

EK-4.

İletişim Becerileri Ölçeği

Bu ölçek iletişimle ilgili bazı özelliklerinizi ölçmeye yöneliktir. Aşağıda sunulan ifadeleri, o ifadelerle ilgili genelde kendinizi nasıl bulduğunuzu düşünerek okuyunuz. İlişkilerimizdeki özelliklerimiz elbette kiminle, hangi koşullarda, ne zaman ilişki içinde bulunduğumuza bağlı olarak farklılıklar göstermektedir. O nedenle ifadeleri **genelde** gösterdiğiniz tepkilere göre değerlendiriniz. Değerlendirmenizi 1-hiçbir zaman 2-nadiren, 3-bazen, 4-sıklıkla, 5-her zaman olmak üzere yaptıktan sonra ifadenin karşısındaki uygun yere (X) işareti koyarak belirtiniz. Hiç bir ifadeyi boş bırakmamanız sonuçları daha sağlıklı değerlendirmemize yarayacaktır. Teşekkür ederiz.

İfadeler	Her zaman				
	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. İnsanları oldukları gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
2. Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
3. Başkalarını önyargısız dinlerim.	1	2	3	4	5
4. Yaşadığım olaylardaki duygularımı sözlerimle ve beden dilimle başkalarına iletebilirim.	1	2	3	4	5
5. Karşımdakini dinlerken anlamadığım bir ayrıntı olduğunda konunun açığa kavuşması için sorular sorarım.	1	2	3	4	5
6. Birisi ile iletişim içindeyken sakın bir ses tonuyla konuşurum.	1	2	3	4	5
7. İnsanlara yakın ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
8. Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim.	1	2	3	4	5
9. İlişkide bulunduğum kişilerin anlatmak istediklerini dinlemek için onlara zaman ayırırım.	1	2	3	4	5
10. Konuşurken söylediklerimle beden dilimin uyumasına dikkat ederim.	1	2	3	4	5
11. Birini dinlerken ne karşılık vereceğimden çok onun ne demek istediğini anlamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
12. Konuşmaları dinlerken, içerikle yüz ifadesinin ya da beden duruşunun uyumuna dikkat ederim.	1	2	3	4	5
13. Benimle herhangi bir konuda konuşmayı istemeyen birisini konuşmaya zorlamam.	1	2	3	4	5
14. Başkalarına içtenlikle iltifat ederim.	1	2	3	4	5
15. Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim.	1	2	3	4	5
16. Birisiyle konuşurken onları rahatsız edebilecek kadar yakınlarında olmamaya özen gösteririm.	1	2	3	4	5
17. Duygularımı rahatlıkla dile getirebilirim.	1	2	3	4	5
18. Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim.	1	2	3	4	5
19. Yüz yüze olmasak da konuştuğum kişinin duygusunu ses tonundan anlayabilirim.	1	2	3	4	5
20. Düşüncelerimi sözel olarak ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
21. Birisiyle konuşurken ona yanıt vermeden önce onu doğru anlayıp anlamadığımı yoklarım.	1	2	3	4	5
22. Yazışırken seçilen sözcüklerin de önemli olduğunu aklımda tutarım.	1	2	3	4	5
23. Karşımdakini dinlerken onu anladığımı uygun bir dille ifade ederim.	1	2	3	4	5
24. Birisine bir öneride bulunmadan önce, onun öneri vermemi isteyip istemediğine dikkat ederim.	1	2	3	4	5
25. Eğer karşımdakinin işine yarayacaksa yaşadığım benzer deneyimleri onunla paylaşıyorum.	1	2	3	4	5

EK-5. TABLO 4.10.**Tablo 4.10.** Yetişkinlerin Çocukluğunun Geçtiği Yere Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunun geçtiği yer	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F ve H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Köy ^A	35	46.09	15.97	1.755	0.158	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	40.67	16.60			
	Şehir ^C	65	39.00	13.48			
	Metropol ^D	21	40.90	12.78			
Duygusal ihmal	Köy ^A	35	14.40	5.84	2.481	0.063	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	12.04	5.26			
	Şehir ^C	65	11.46	5.26			
	Metropol ^D	21	13.38	5.96			
Fiziksel ihmal	Köy ^A	35	9.63	3.78	2.739	0.045*	A. B>C. D
	İlçe/Kasaba ^B	48	8.13	3.15			
	Şehir ^C	65	7.77	3.10			
	Metropol ^D	21	7.76	3.05			
Duygusal istismar	Köy ^A	35	8.26	3.53	1.885	0.597	--
	İlçe/Kasaba ^B	48	7.96	4.25			
	Şehir ^C	65	7.86	4.20			
	Metropol ^D	21	7.90	3.03			
Fiziksel istismar	Köy ^A	35	6.97	3.48	4.243	0.236	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	6.33	3.51			
	Şehir ^C	65	6.14	2.51			
	Metropol ^D	21	6.24	2.72			
Cinsel istismar	Köy ^A	35	6.83	4.61	2.705	0.439	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	6.21	3.43			
	Şehir ^C	65	5.77	2.73			
	Metropol ^D	21	5.62	1.24			
Minimizasyon	Köy ^A	35	0.37	0.73	0.924	0.431	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	0.56	0.80			
	Şehir ^C	65	0.60	0.97			
	Metropol ^D	21	0.33	0.73			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Köy ^A	35	2.22	0.98	3.300	0.348	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	2.32	1.03			
	Şehir ^C	65	2.34	1.03			
	Metropol ^D	21	2.43	0.75			
Suç ve ceza	Köy ^A	35	3.62	1.57	1.189	0.316	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.90	1.45			
	Şehir ^C	65	4.10	1.45			
	Metropol ^D	21	4.31	1.64			
Bedensel ceza	Köy ^A	35	1.51	0.99	5.192	0.158	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	1.53	1.08			
	Şehir ^C	65	1.45	1.05			
	Metropol ^D	21	1.46	0.42			
Partner şiddeti	Köy ^A	35	1.52	1.05	1.608	0.658	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	1.53	1.24			
	Şehir ^C	65	1.46	1.20			
	Metropol ^D	21	1.52	0.79			

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Köy ^A	35	3.53	0.95	0.788	0.502	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.74	1.03			
	Şehir ^C	65	3.75	0.90			
	Metropol ^D	21	3.91	0.84			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Köy ^A	35	3.54	1.02	1.124	0.341	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.82	1.10			
	Şehir ^C	65	3.80	0.92			
	Metropol ^D	21	4.02	0.85			
İletişime Özen Gösterme	Köy ^A	35	3.61	1.01	0.649	0.585	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.82	1.15			
	Şehir ^C	65	3.82	0.99			
	Metropol ^D	21	3.99	0.96			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Köy ^A	35	3.43	1.08	1.07	0.363	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.51	1.03			
	Şehir ^C	65	3.59	1.05			
	Metropol ^D	21	3.92	0.95			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Köy ^A	35	3.57	1.12	0.967	0.41	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.86	1.15			
	Şehir ^C	65	3.92	1.05			
	Metropol ^D	21	3.99	0.98			
İletişim İlkelerine Uyuma	Köy ^A	35	3.50	0.97	0.264	0.851	-
	İlçe/Kasaba ^B	48	3.69	1.17			
	Şehir ^C	65	3.61	0.92			
	Metropol ^D	21	3.62	0.93			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

EK-6. TABLO 4.12.**Tablo 4.12.** Yetişkinlerin Çocukluğunda En Çok Bakım Veren Kişiye Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Çocukluğunda en çok bakım veren kişi	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Anne ^A	93	41.23	15.23	12.672	0.000**	A.B<C.D
	Anne-baba ^B	61	36.34	9.65			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	61.09	18.30			
	Diğer ^D	4	59.00	11.05			
Duygusal ihmal	Anne ^A	93	12.44	5.51	5.068	0.002**	A.B<C.D
	Anne-baba ^B	61	11.33	5.40			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	17.18	3.76			
	Diğer ^D	4	17.75	3.59			
Fiziksel ihmal	Anne ^A	93	8.10	3.32	4.122	0.008**	A. B<C<D
	Anne-baba ^B	61	7.82	2.98			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	10.82	3.31			
	Diğer ^D	4	11.50	4.20			
Duygusal istismar	Anne ^A	93	8.13	3.73	31.266	0.000**	A.B<C.D
	Anne-baba ^B	61	6.43	2.41			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	12.91	5.01			
	Diğer ^D	4	14.50	6.40			
Fiziksel istismar	Anne ^A	93	6.45	3.16	24.997	0.000**	A.B<C.D
	Anne-baba ^B	61	5.48	1.49			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	9.82	5.04			
	Diğer ^D	4	9.00	3.83			
Cinsel istismar	Anne ^A	93	6.11	3.37	18.993	0.000**	C>A.B.D
	Anne-baba ^B	61	5.30	0.99			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	10.36	6.74			
	Diğer ^D	4	6.25	2.50			
Minimizasyon	Anne ^A	93	0.51	0.83	2.348	0.074	-
	Anne-baba ^B	61	0.64	0.93			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	0.00	0.00			
	Diğer ^D	4	0.00	0.00			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Anne ^A	93	2.29	0.97	4.374	0.005**	A. B<C<D
	Anne-baba ^B	61	2.17	0.75			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.17	1.44			
	Diğer ^D	4	3.09	1.71			
Suç ve ceza	Anne ^A	93	3.96	1.54	1.703	0.168	-
	Anne-baba ^B	61	3.81	1.50			

	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	4.90	0.57			
	Diğer ^D	4	4.29	1.85			
Bedensel ceza	Anne ^A	93	1.44	0.90	4.032	0.008**	A<B<C.D
	Anne-baba ^B	61	1.36	0.64			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	2.30	2.01			
	Diğer ^D	4	2.29	1.97			
Partner şiddeti	Anne ^A	93	1.46	1.10	4.13	0.007**	A<B<C.D
	Anne-baba ^B	61	1.33	0.71			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	2.32	2.05			
	Diğer ^D	4	2.69	2.25			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Anne ^A	93	3.77	0.94	2.256	0.084	-
	Anne-baba ^B	61	3.75	0.90			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.57	1.00			
	Diğer ^D	4	2.57	0.72			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Anne ^A	93	3.83	1.03	1.302	0.275	-
	Anne-baba ^B	61	3.80	0.89			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.64	1.04			
	Diğer ^D	4	2.86	1.20			
İletişime Özen Gösterme	Anne ^A	93	3.83	1.06	2.06	0.108	-
	Anne-baba ^B	61	3.87	0.98			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.45	0.97			
	Diğer ^D	4	2.70	1.04			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Anne ^A	93	3.62	1.00	2.016	0.114	-
	Anne-baba ^B	61	3.58	1.06			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.58	1.20			
	Diğer ^D	4	2.33	0.47			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Anne ^A	93	3.88	1.08	2.675	0.049*	D<A.B.C
	Anne-baba ^B	61	3.88	1.03			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.80	1.31			
	Diğer ^D	4	2.35	0.41			
İletişim İlkelerine Uyuma	Anne ^A	93	3.68	1.04	1.733	0.162	-
	Anne-baba ^B	61	3.61	0.96			
	Büyükanne-Büyükbaba ^C	11	3.39	0.87			
	Diğer ^D	4	2.58	0.69			

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, F: One Way ANOVA, Fark: Post Hoc Testleri

EK-7. TABLO 4.17.

Tablo 4.17. Yetişkinlerin Çocukluğunda Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Annenin çocuk yetiştirme tutumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Demokratik tutum ^A	60	33.67	8.34	14.885	0.000**	E>B.D>A.C
	Otoriter tutum ^B	39	47.13	16.71			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	37.24	10.28			
	Tutarsız tutum ^D	25	49.64	14.91			
	İhmalkâr tutum ^E	8	60.25	23.31			
Duygusal ihmal	Demokratik tutum ^A	60	9.33	4.10	13.409	0.000**	E>B.D>C>A
	Otoriter tutum ^B	39	14.69	5.62			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	11.95	5.37			
	Tutarsız tutum ^D	25	15.60	4.16			
	İhmalkâr tutum ^E	8	17.88	5.84			
Fiziksel ihmal	Demokratik tutum ^A	60	7.22	2.43	5.833	0.000**	E>B.D>A.C
	Otoriter tutum ^B	39	9.05	3.90			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	7.59	2.79			
	Tutarsız tutum ^D	25	9.40	3.32			
	İhmalkâr tutum ^E	8	11.63	4.47			
Duygusal istismar	Demokratik tutum ^A	60	6.23	1.84	37.721	0.000**	E>B.D>A.C
	Otoriter tutum ^B	39	9.26	4.66			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	6.95	3.09			
	Tutarsız tutum ^D	25	10.00	4.05			
	İhmalkâr tutum ^E	8	13.25	5.52			
Fiziksel istismar	Demokratik tutum ^A	60	5.35	1.22	31.849	0.000**	E>B.D>A.C
	Otoriter tutum ^B	39	7.03	3.70			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	5.59	1.54			
	Tutarsız tutum ^D	25	7.52	3.49			
	İhmalkâr tutum ^E	8	11.00	6.14			
Cinsel istismar	Demokratik tutum ^A	60	5.53	1.84	15.289	0.004**	D.B>A.C
	Otoriter tutum ^B	39	7.10	4.51			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	5.16	0.73			
	Tutarsız tutum ^D	25	7.12	4.92			
	İhmalkâr tutum ^E	8	6.50	4.24			
Minimizasyon	Demokratik tutum ^A	60	0.88	1.01	5.862	0.000**	A.C>B.D.E
	Otoriter tutum ^B	39	0.31	0.61			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	0.46	0.87			
	Tutarsız tutum ^D	25	0.12	0.33			
	İhmalkâr tutum ^E	8	0.13	0.35			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Demokratik tutum ^A	60	2.36	0.98	4.988	0.288	-
	Otoriter tutum ^B	39	2.31	0.94			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	2.35	0.94			
	Tutarsız tutum ^D	25	1.99	0.73			
	İhmalkâr tutum ^E	8	2.93	1.74			
Suç ve ceza	Demokratik tutum ^A	60	4.22	1.56	1.291	0.276	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.90	1.57			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	4.06	1.39			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.45	1.34			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.75	1.60			

Bedensel ceza	Demokratik tutum ^A	60	1.47	0.96	8.352	0.01*	E>A.B.C.D
	Otoriter tutum ^B	39	1.46	0.95			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	1.44	0.89			
	Tutarsız tutum ^D	25	1.25	0.58			
	İhmalkâr tutum ^E	8	2.67	1.90			
Partner şiddeti	Demokratik tutum ^A	60	1.39	1.00	2.634	0.621	-
	Otoriter tutum ^B	39	1.58	1.03			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	1.56	1.24			
	Tutarsız tutum ^D	25	1.27	0.80			
	İhmalkâr tutum ^E	8	2.38	2.25			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Demokratik tutum ^A	60	3.86	0.95	1.246	0.293	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.59	1.05			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.85	0.75			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.52	0.89			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.36	1.17			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Demokratik tutum ^A	60	3.90	0.95	0.924	0.451	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.70	1.15			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.86	0.83			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.64	1.01			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.32	1.14			
İletişime Özen Gösterme	Demokratik tutum ^A	60	3.97	1.03	1.664	0.161	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.71	1.16			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.91	0.84			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.50	1.03			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.25	1.17			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Demokratik tutum ^A	60	3.69	1.07	1.275	0.282	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.31	1.09			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.77	0.88			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.52	1.00			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.33	1.22			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Demokratik tutum ^A	60	4.03	1.09	1.386	0.241	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.72	1.18			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.92	0.89			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.64	1.06			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.28	1.32			
İletişim İlkelerine Uyuma	Demokratik tutum ^A	60	3.69	0.99	1.073	0.372	-
	Otoriter tutum ^B	39	3.54	1.19			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	37	3.77	0.83			
	Tutarsız tutum ^D	25	3.28	0.83			
	İhmalkâr tutum ^E	8	3.63	1.28			

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testleri

EK-8. TABLO 4.18.**Tablo 4.18.** Yetişkinlerin Çocukluğunda Babanın Çocuk Yetiştirme Tutumuna Göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ), İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Alt Boyutlarına Ait Puanların Karşılaştırılması

Ölçekler ve faktörler	Babanın çocuk yetiştirme tutumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>S.S</i>	<i>F veya H</i>	<i>p</i>	<i>Fark</i>
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	Demokratik tutum ^A	58	35.05	10.23	5.559	0.000**	A.C<B.D.E
	Otoriter tutum ^B	38	44.58	15.36			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	36.94	12.05			
	Tutarsız tutum ^D	30	45.20	14.83			
	İhmalkâr tutum ^E	27	47.59	19.55			
Duygusal ihmal	Demokratik tutum ^A	58	9.88	4.80	6.946	0.000**	A.C<D<B.E
	Otoriter tutum ^B	38	14.42	5.34			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	11.25	5.36			
	Tutarsız tutum ^D	30	13.50	4.25			
	İhmalkâr tutum ^E	27	14.89	6.48			
Fiziksel ihmal	Demokratik tutum ^A	58	7.69	2.79	1.613	0.173	-
	Otoriter tutum ^B	38	8.16	3.13			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	7.75	3.00			
	Tutarsız tutum ^D	30	8.60	3.93			
	İhmalkâr tutum ^E	27	9.52	3.84			
Duygusal istismar	Demokratik tutum ^A	58	6.40	2.29	26.028	0.001**	A.C<B<D.E
	Otoriter tutum ^B	38	8.61	4.14			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	7.19	4.07			
	Tutarsız tutum ^D	30	9.60	4.45			
	İhmalkâr tutum ^E	27	9.15	4.57			
Fiziksel istismar	Demokratik tutum ^A	58	5.40	1.28	14.779	0.005**	A.C<B.D.E
	Otoriter tutum ^B	38	7.16	3.62			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	5.69	1.89			
	Tutarsız tutum ^D	30	6.83	3.42			
	İhmalkâr tutum ^E	27	7.30	4.24			
Cinsel istismar	Demokratik tutum ^A	58	5.69	2.69	7.804	0.099	-
	Otoriter tutum ^B	38	6.24	3.13			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	5.06	0.25			
	Tutarsız tutum ^D	30	6.67	4.51			
	İhmalkâr tutum ^E	27	6.74	3.94			
Minimizasyon	Demokratik tutum ^A	58	0.84	1.02	4.74	0.001**	A.C>B.D.E
	Otoriter tutum ^B	38	0.24	0.54			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	0.69	0.87			
	Tutarsız tutum ^D	30	0.27	0.64			
	İhmalkâr tutum ^E	27	0.33	0.73			
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	Demokratik tutum ^A	58	2.28	1.01	3.798	0.434	-
	Otoriter tutum ^B	38	2.18	0.92			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	2.55	1.21			
	Tutarsız tutum ^D	30	2.38	0.69			
	İhmalkâr tutum ^E	27	2.39	1.15			
Suç ve ceza	Demokratik tutum ^A	58	4.02	1.64	0.769	0.547	-

	Otoriter tutum ^B	38	3.74	1.51			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.79	1.21			
	Tutarsız tutum ^D	30	4.34	1.31			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.90	1.55			
Bedensel ceza	Demokratik tutum ^A	58	1.47	0.97	5.851	0.211	-
	Otoriter tutum ^B	38	1.35	0.96			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	1.72	1.26			
	Tutarsız tutum ^D	30	1.40	0.58			
	İhmalkâr tutum ^E	27	1.67	1.23			
Partner şiddeti	Demokratik tutum ^A	58	1.36	0.99	6.754	0.149	-
	Otoriter tutum ^B	38	1.45	0.98			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	2.14	1.68			
	Tutarsız tutum ^D	30	1.40	0.86			
	İhmalkâr tutum ^E	27	1.60	1.40			
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	Demokratik tutum ^A	58	3.72	1.06	0.562	0.69	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.87	0.89			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.67	1.01			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.52	0.71			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.75	0.93			
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	Demokratik tutum ^A	58	3.76	1.09	0.193	0.942	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.84	0.96			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.65	1.00			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.72	0.86			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.88	0.99			
İletişime Özen Gösterme	Demokratik tutum ^A	58	3.79	1.14	0.651	0.627	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.98	1.01			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.69	1.14			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.59	0.85			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.84	1.00			
İlişki Kurmaya İsteklilik	Demokratik tutum ^A	58	3.53	1.18	0.66	0.621	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.75	0.99			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.48	1.15			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.39	0.73			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.70	1.02			
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	Demokratik tutum ^A	58	3.89	1.18	0.629	0.642	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.98	1.00			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.73	1.16			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.59	0.90			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.87	1.15			
İletişim İlkelerine Uyma	Demokratik tutum ^A	58	3.64	1.06	1.202	0.312	-
	Otoriter tutum ^B	38	3.78	0.99			
	Aşırı koruyucu tutum ^C	16	3.83	1.10			
	Tutarsız tutum ^D	30	3.33	0.89			
	İhmalkâr tutum ^E	27	3.47	0.93			

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, F: One Way ANOVA, H: Kruskal Wallis H Testi, Fark: Post Hoc Testle

EK-9. TABLO 4.22.

Tablo 4.22. Yetişkinlerin Çocukluk Çağı Travmaları, Şiddete Yönelik Tutumları ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

	ÇCTÖ	DI	Fİ	DİS	FİS	Cİ	M	ŞYTÖ	SC	BC	PŞ	İBÖ	TB-KİE	İÖG	İKİ	ED-SOİ	İTU
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ)	r	1.000															
Duyusal ihmal	p	.823**	1.000														
Fiziksel ihmal	p	.784**	.697**	1.000													
Duyusal istismar	p	.815**	.549**	.449**	1.000												
Fiziksel istismar	p	.826**	.480**	.528**	.739**	1.000											
Cinsel istismar	p	.642**	.262**	.364**	.458**	.614**	1.000										
Minimizasyon	p	.000	0.001	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000									
Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (ŞYTÖ)	p	-.449**	-.542**	-.385**	-.335**	-.205**	-.154*	1.000									
Suç ve ceza	p	0.084	0.009	0.138	0.101	.161*	-.040	0.060	1.000								
Bedensel ceza	p	0.277	0.907	0.074	0.192	0.036	0.602	0.439	0.000	1.000							
Partner şiddeti	p	-.133	-.181*	-.115	-.052	-.050	-.079	.173*	.766**	1.000							
İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)	p	0.084	0.018	0.137	0.499	0.522	0.310	0.025	0.000	0.000	1.000						
Temel Beceriler ve Kendini İfade Etme	p	.209**	0.139	.274**	.168*	.257**	0.004	-.022	.845**	.357**	1.000						
İletişime Özen Gösterme	p	0.006	0.072	0.000	0.029	0.001	0.961	0.772	0.000	0.000	0.000	1.000					
İlişki Kurmaya İsteklilik	p	.214**	0.144	.273**	.185*	.262**	-.004	-.054	.851**	.355**	.854**	1.000					
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	p	0.005	0.063	0.000	0.016	0.001	0.959	0.488	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000				
İletişim İlkelerine Uyuma	p	-.349**	-.383**	-.473**	-.144	-.227**	-.088	.315**	-.009	.237**	-.167*	0.000	0.000	1.000			
İletişime Özen Gösterme	p	0.000	0.000	0.000	0.062	0.003	0.255	0.000	0.904	0.002	0.030	0.012	0.000	0.000	1.000		
İlişki Kurmaya İsteklilik	p	-.288**	-.346**	-.433**	-.082	-.190*	-.017	.256**	-.031	.236**	-.210**	-.212**	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	p	0.000	0.000	0.000	0.286	0.013	0.827	0.001	0.686	0.002	0.006	0.006	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000
İletişim İlkelerine Uyuma	p	-.360**	-.385**	-.480**	-.168*	-.233**	-.091	.291**	-.014	.226**	-.152*	-.205**	.947**	1.000			
İletişime Özen Gösterme	p	0.000	0.000	0.000	0.029	0.002	0.241	0.000	0.852	0.003	0.048	0.007	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000
İlişki Kurmaya İsteklilik	p	-.290**	-.265**	-.364**	-.136	-.217**	-.046	.270**	-.036	.171*	-.050	-.190*	.891**	.777**	1.000		
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	p	0.000	0.000	0.000	0.079	0.005	0.058	0.000	0.646	0.026	0.052	0.014	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000
İletişim İlkelerine Uyuma	p	-.369**	-.408**	-.470**	-.198*	-.233**	-.068	.327**	-.010	.254**	-.185*	-.203**	.937**	.857**	.803**	1.000	
İletişime Özen Gösterme	p	0.000	0.000	0.000	0.010	0.002	0.383	0.000	0.897	0.001	0.016	0.008	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000
İlişki Kurmaya İsteklilik	p	-.280**	-.337**	-.404**	-.064	-.158*	-.078	.287**	0.050	.192*	-.062	-.071	.850**	.758**	.692**	.724**	1.000
Etkin Dinlenme ve Sözel Olmayan İletişim	p	0.000	0.000	0.000	0.409	0.040	0.314	0.000	0.519	0.012	0.420	0.358	0.000	0.000	0.000	0.000	1.000

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, r : Korelasyon katsayısı.